
Vergaderjaar 2003–2004

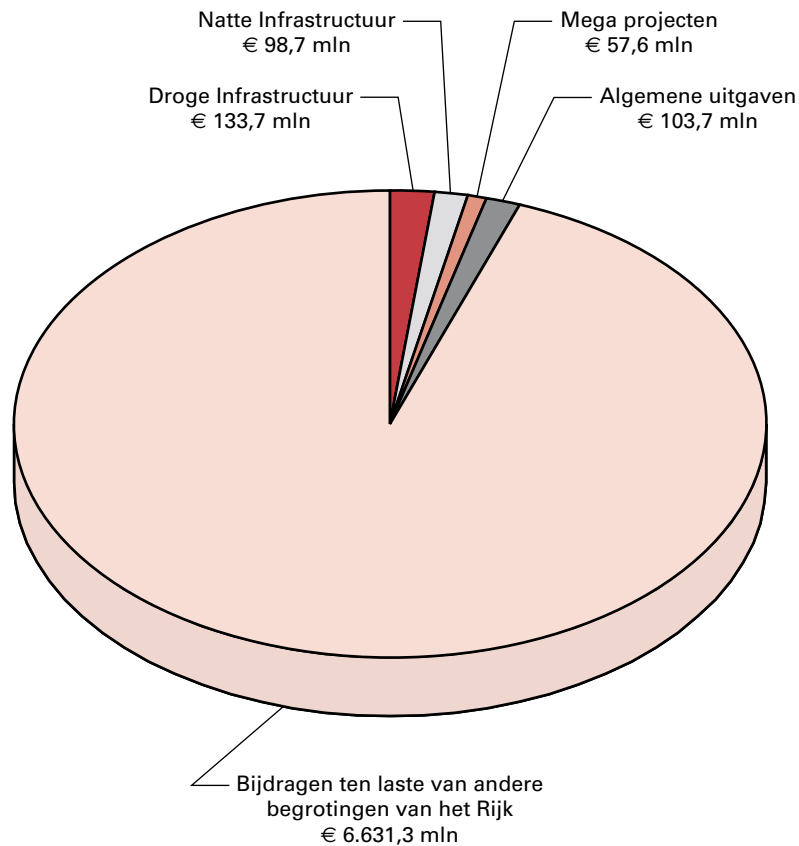
29 540

Jaarverslagen over het jaar 2003

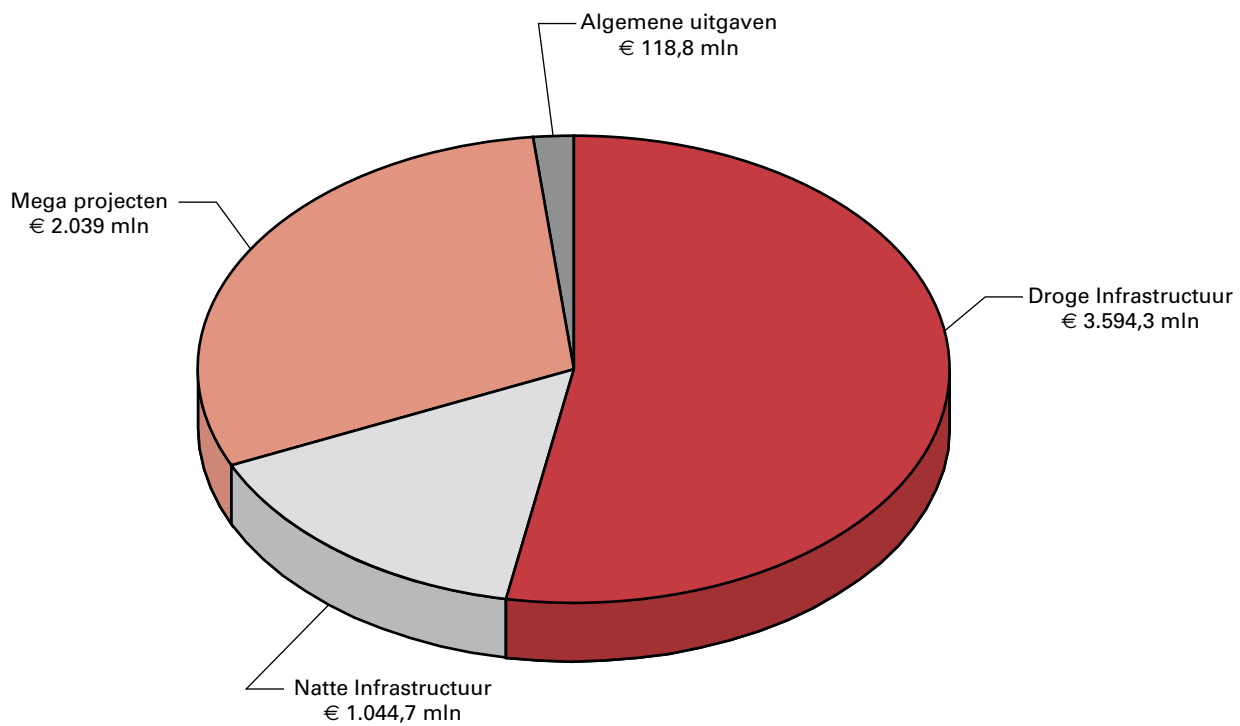
Nr. 36

JAARVERSLAG VAN HET INFRASTRUCTUURFONDS (A)
Aangeboden 19 mei 2004

Gerealiseerde ontvangsten 2003 Infrastructuurfonds



Gerealiseerde uitgaven 2003 Infrastructuurfonds



Inhoudsopgave	blz.
DEEL A. ALGEMEEN	5
1. Voorwoord	5
2. Dechargeverlening	6
3. Leeswijzer	9
DEEL B. HET INFRAVERSLAG	10
4. Het infraprioriteitenverslag	10
5. De productartikelen	21
01 Droge infrastructuur	22
02 Natte infrastructuur	37
03 Megaprojecten	47
04 Algemene uitgaven	56
05 Bijdragen t.l.v. Andere begrotingen van het rijk	59
DEEL C. DE JAARREKENING	60
6. De verantwoordingsstaat van het infrastructuurfonds	60
7. Financiële toelichting bij de verantwoordingsstaten	62
8. Saldibalans	78
Bijlage 1 Verdiepingsbijlagen	88
Bijlage 2 Projectoverzichten	98
Bijlage 3 Aanbevelingen Algemene Rekenkamer	116
Bijlage 4 Afkortingenlijst	117

DEEL A. ALGEMEEN

1. VOORWOORD

Voor u ligt het jaarverslag 2003 van het Infrastructuurfonds. In 2003 stond het Infrastructuurfonds in het teken van het Hoofdlijnen Akkoord. Dat akkoord is de aanleiding geweest voor een ingrijpende beleidsomslag: van de aanleg van grote projecten naar een inhaalslag in het achterstallig onderhoud van de Nederlandse infrastructuur.

In het jaarverslag van het Infrastructuurfonds staan de projecten centraal. Die zijn een uitvloeisel van de beleidsdoelstellingen uit de begroting van Verkeer en Waterstaat (Hoofdstuk XII). De uitgaven voor uitvoering zijn direct gerelateerd aan specifieke infraprojecten.

Met aanleg en onderhoud van infrastructuur zijn grote bedragen gemoeid. De samenleving verlangt dan ook terecht van het ministerie van Verkeer en Waterstaat dat het rekenschap aflegt over de besteding van het geld. Met dit jaarverslag leggen we voor de tweede keer verantwoording af over het gevoerde beleid volgens de VBTB-procedure: «Van Beleidsbegroting Tot Beleidsverantwoording». Hierin valt te lezen of we bereikt en gedaan hebben wat op de agenda stond en wat het heeft gekost. Ik vertrouw er op dat het jaarverslag daarmee een helder overzicht geeft van de kosten en uitvoering van infraprojecten door Verkeer en Waterstaat in 2003.

De Minister van Verkeer en Waterstaat,
K. M. H. Peijs

2. DECHARGEVERLENING

Verzoek tot dechargeverlening van de Minister van Verkeer en Waterstaat aan de Voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Onder verwijzing naar de artikelen 63 en 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verzoek ik de beide Kamers van de Staten-Generaal de Minister van Verkeer en Waterstaat decharge te verlenen over het in het jaar 2003 gevoerde financiële beheer met betrekking tot de uitvoering van de begroting van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII).

Ten behoeve van de oordeelsvorming van de Staten-Generaal over dit verzoek tot dechargeverlening is door de Algemene Rekenkamer als externe controleur op grond van artikel 82 van de Comptabiliteitswet 2001 een rapport opgesteld van haar bevindingen en haar oordeel met betrekking tot:

- a. het gevoerde financieel- en materieelbeheer;
- b. de ten behoeve van dat beheer bijgehouden administraties;
- c. de financiële informatie in de jaarverslagen;
- d. de departementale saldibalansen;
- e. de totstandkoming van de informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering;
- f. de in het jaarverslag opgenomen informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Dit rapport wordt separaat door de Algemene Rekenkamer aan de Staten-Generaal aangeboden.

Bij het besluit tot dechargeverlening dienen, naast het onderhavige jaarverslag/de onderhavige jaarverslagen en het hierboven genoemde rapport van de Algemene Rekenkamer, de volgende, wettelijk voorgeschreven, stukken te worden betrokken:

- a. het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2003; dit jaarverslag wordt separaat aangeboden;
- b. de slotwet van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII) over het jaar 2003: de slotwet is als afzonderlijk kamerstuk gepubliceerd;

het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de betrokken slotwet/slotwetten is/zijn aangenomen;

- c. Het rapport van de Algemene Rekenkamer over het jaar 2003 met betrekking tot de onderzoeken, bedoeld in artikel 83 van de Comptabiliteitswet 2001. Dit rapport, dat betrekking heeft op het onderzoek van de centrale administratie van 's Rijks schatkist en van het Financieel jaarverslag van het Rijk, wordt separaat door de Algemene Rekenkamer aangeboden.
- d. De verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer met betrekking tot de in het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2003 opgenomen rekening van uitgaven en ontvangsten van het Rijk over 2003 alsmede met betrekking tot de Saldibalans van het Rijk over 2003 (de verklaring van goedkeuring, bedoeld in artikel 84, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001);

het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer is ontvangen.

De Minister van Verkeer en Waterstaat,
K. M. H. Peijs

mede namens

De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat,
M. H. Schultz van Haegen-Maas Geesteranus

Dechargeverlening door de Tweede Kamer

Onder verwijzing naar artikel 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verklaart de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dat de Tweede Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van:

(datum)

De Voorzitter van Tweede Kamer,

Naam:

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 64, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2001 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen aantekening door de voorzitter van de Tweede Kamer, ter behandeling doorgezonden aan de voorzitter van de Eerste Kamer.

Dechargeverlening door de Eerste Kamer

Onder verwijzing naar artikel 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verklaart de voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal dat de Eerste Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van:

(datum)

De Voorzitter van de Eerste Kamer,

Naam:

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 64, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen aantekening door de voorzitter van de Eerste Kamer, doorgezonden aan de Minister van Financiën.

3. LEESWIJZER

Dit Jaarverslag bestaat uit 3 delen, te weten een deel A. Algemeen, een deel B. Infraverslag en een deel C. Jaarrekening.

Het deel A. Algemeen bevat het voorwoord van de minister Karla Peijs, de dechargeverklaring en de leeswijzer.

Het deel B. begint met het Infraprioriteitenverslag (hoofdstuk 4). In feite betreft dit de tegenhanger van de Infrastructuuragenda uit de begroting 2003. Hierin is een korte terugblik opgenomen met betrekking tot de realisatie van de belangrijkste uitvoeringsprioriteiten van V&W over het verslagjaar 2003.

Daarna worden in hoofdstuk 5 de productartikelen beschreven. De producten dragen bij aan de doelstellingen van de begroting van V&W (Hoofdstuk XII). Ingegaan wordt op de realisatie van programma's en budgettaire gevolgen van de uitvoering.

Deel C. begint met de (opbouw van de) Jaarrekening; een verantwoordingsstaat waarbij op artikelniveau inzicht wordt gegeven in de financiële afwijkingen tussen de begroting en realisatie.

Daarna wordt op artikel(onderdeel)niveau een financiële toelichting gegeven. Hierbij worden dezelfde tabellen gehanteerd als bij deel B. hoofdstuk 5. In een aparte leeswijzer is hierbij aangegeven welke norm is gehanteerd bij het toelichten van verschillen.

In de bijlagen is eerst door middel van een Verdiepingsbijlage (op artikelniveau) onderbouwd op welke wijze (door middel van suppletore wetten) de realisatiestanden tot stand zijn gekomen.

Daarna wordt inzicht verstrekt in de voor het jaar 2003 geraamde en gerealiseerde programma's (verkenning en planstudie, realisatie).

Als laatste wordt ingegaan op de opmerkingen die de Algemene Rekenkamer bij de verantwoording over het voorafgaande jaar (2002) heeft gemaakt en de reactie van V&W daarop.

DEEL B. HET INFRAVERSLAG

4. HET INFRAPRIORITEITENVERSLAG

§ 1. Inleiding

In september 2002 zijn met de begroting van het Infrastructuurfonds de voornemens van Verkeer en Waterstaat ten aanzien van infrastructurele producten en maatregelen voor het jaar 2003 gepresenteerd. De daarbij horende uitvoeringsprioriteiten zijn weergegeven in de Infrastructuuragenda.

Met dit Infraprioriteitenverslag wordt een verantwoording gegeven over de realisatie van de belangrijkste (infrastructurele) mijlpalen, zoals verwoord in de Infrastructuuragenda. Ook eventueel niet voorziene ontwikkelingen worden daarbij meegenomen. Het effect van de gerealiseerde mijlpalen in relatie tot de VBTB-doelstellingen staat – voor zover al mogelijk – beschreven in het beleidsverslag 2003.

§ 2. Algemene thema's

§ 2.1 Hoofdlijnenakkoord 2003

In het Hoofdlijnenakkoord 2003 van het kabinet Balkenende II is besloten om de opbrengst van het Kwartje van Kok vanaf 2004 toe te voegen aan het Infrastructuurfonds. Tot en met 2010 gaat het hierbij om € 3,7 mld. Deze extra middelen worden voor een groot deel ingezet voor het wegwerken van de onderhoudsachterstanden op de verschillende infrastructuurnetwerken. Verder wordt ook budget besteed aan een gerichte aanpak van de files door middel van benutting, aan de aanleg van hoofdwegen en aan het verbeteren van de regionale bereikbaarheid.

Het Hoofdlijnenakkoord gaf verder aan dat er ten gunste van (onderhouds)knelpunten en filebestrijding actief binnen het Infrastructuurfonds moest worden geherprioriteerd. In dat kader is er in 2003 (bij de begrotingsvoorbereiding 2004–2008) voor circa € 2 500 miljoen met infrastructuurprojecten geschoven in de tijd, enerzijds om enkele knelpunten prioritair te kunnen oplossen, anderzijds om enkele ombuigingen te kunnen realiseren. Voor een meer gedetailleerde toelichting wordt verwezen naar de begroting 2004–2008, zoals in september 2003 aan de Tweede Kamer aangeboden.

§ 2.2 Publiek private samenwerking (PPS)

Op het gebied van PPS zijn in 2003 de volgende resultaten geboekt:

- Voor de projecten *Tweede Coentunnel/Westrandweg* en de *A4 Dinteloord–Bergen op Zoom* zijn en worden de mogelijkheden onderzocht om tol te heffen op basis van de Wet Bereikbaarheid en Mobiliteit (WBM). Besluitvorming hierover moet nog plaatsvinden. Voor de overige wegenprojecten, die in het kader van het Bereikbaarheidsoffensief Randstad (BOR) als potentiële PPS-arrangementen (tolwegen/betaalstroken) zijn beschouwd, geldt dat deze zich alle nog in een voorbereidend stadium bevinden.
- Voor de *A59 Rosmalen–Geffen* is in 2003 de aanbesteding afgerond. Gekozen is voor een DBFM-contract waarin ontwerp, bouw, financie-

ring en onderhoud in één contract zijn gegund. Door het afsluiten van dit contract zal eerder met de realisatie van de weg worden begonnen dan gepland (2003 in plaats van 2007). Of deze vorm van PPS ook leidt tot efficiencywinsten staat nog niet vast.

- Ook voor de *N31 Leeuwarden–Drachten* is een DBFM-contract gesloten. Volgens de huidige inzichten wordt bij dit PPS-contract een efficiencywinst geboekt, terwijl ook sprake is van een goed onderbouwde en meer evenwichtige risicoverdeling. De uitkomsten van het gesloten contract zullen nog nader worden geëvalueerd.
- Tot slot is het project *Sijtwende* afgerond. Het betrof hier een PPS-arrangement, waarbij de bouw van de N14 Wassenaar–Leidschendam gecombineerd is met ontwikkeling van het omliggende gebied.

§ 2.3 Ruimtelijke ordening

In het kader van de Deltametropool is in 2003 een kosten-batenanalyse (KBA) uitgevoerd. Deze KBA kan worden gebruikt voor de Nota Ruimte, vooral om dat in die nota nader wordt gezien waar de verstedelijkingsopgave voor – met name de Randstad – opgevangen dient te worden. Er is in de KBA gekeken naar de verstedelijkingsopties in relatie tot de verkeers- en vervoersproblematiek. Ook zijn hierbij milieueffecten en economische effecten gezien.

Verder is in 2003 gewerkt aan de Verkenning Haarlemmermeer Almere. Hierin zijn ondermeer de verkeers- en vervoersproblemen voor de betreffende regio (Noordvleugel) tot en met 2030 verkend en zijn verschillende oplossingsrichtingen geïnventariseerd. Het definitieve verkenning-rapport zal in 2004 worden opgeleverd en aan de Tweede Kamer worden aangeboden. Besluitvorming over de verkenning zal in 2004 in het kader van de Nota Ruimte plaatsvinden.

In 2002 is in het kader van de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening de keuze gemaakt Almere een belangrijke rol te geven in de opvang van nieuwe verstedelijking in de Randstad. Om het voorzieningenniveau en de bereikbaarheid van Almere op peil te houden, is afgesproken dat het kabinet en de regio een Integraal ontwikkelingsplan voor Almere (IOP) zouden opstellen. In dat licht is in 2003 een Startconvenant Toekomst Almere ondertekend, waarin de afspraken om te komen tot een IOP en een Bestuursakkoord verder zijn uitgewerkt. In de loop van 2003 is het IOP opgesteld. Het Bestuursakkoord daarentegen is niet in 2003 gesloten.

§ 2.4 Grote projecten

Voor het afdekken van risico's bij de grote projecten HSL-Zuid en Betuweroute geldt dat een risicoreservering van € 985 miljoen is opgenomen in de begroting. In 2003 is hiervan € 174 miljoen overgeheveld naar het artikel voor de HSL. Voor de exacte voortgang van de HSL-Zuid en de Betuweroute wordt verwezen naar de halfjaarlijkse voortgangsrapportages in het kader van de procedureregeling Grote Projecten. Verder is in 2003 de Westerscheldetunnel voor het publiek opengesteld.

Voor twee andere grote projecten, te weten het Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR) en de Rampenbeheersingsstrategie overstromingen Rijn en Maas, zijn in 2003 vervolgstappen gezet. Voor PMR is besloten een rijksbijdrage te leveren. De komende tijd zullen rijk en regio onderhan-

delen over de omvang en timing van de bijdragen van de verschillende partijen aan de uitvoering van de drie deelprojecten (landaanwinning, beter benutten bestaande havengebied en aanleg van 750 hectare natuur en recreatie). Bij de Rampenbeheersingsstrategie heeft het kabinet gekozen voor een gefaseerde aanpak, waarin definitieve besluitvorming in samenhang met besluitvorming over de PKB Ruimte voor de Rivier is voorzien in 2006. Tegelijkertijd is besloten drie gebieden ruimtelijk te reserveren in de Nota Ruimte als mogelijke noodoverloopgebieden.

§ 2.5 Verplichtingenpauze Infrastructuurfonds

In februari 2003 is er binnen Rijkswaterstaat een verplichtingenpauze afgekondigd. Aanleiding waren de mogelijke kasritmeproblemen, die in 2003 (na de Voorjaarsnotamutaties) leken te gaan optreden op basis van hetgeen de financiële administratie op dat moment liet zien. In deze periode van circa 3 weken is aan alle directies verzocht de verplichtingenadministratie te actualiseren. Op basis van de uitkomsten hiervan is besloten tot het tijdelijk terughoudend zijn met het aangaan van nieuwe verplichtingen op het artikelonderdeel Beheer en Onderhoud Waterbeheren en Vaarwegen. Dit vanwege de financiële positie van dit artikelonderdeel en de daarmee samenhangende problematiek. Naar aanleiding van de verplichtingenpauze zijn de nodige beheersmaatregelen in de bedrijfsvoering getroffen zoals een verscherpte monitoring vanuit de concerncontroller op de financiële administraties van de directies.

Door de verplichtingenadministraties te actualiseren en het voeren van een tijdelijk terughoudend beleid met het aangaan van verplichtingen laat de verantwoording op enkele onderdelen een bijstelling in de verplichtingen zien. Uiteindelijk hebben deze beheersmaatregelen er waarschijnlijk mede toe bijgedragen dat het Infrastructuurfonds niet is overschreden in 2003.

§ 3. Programma's en projecten

§ 3.1 Beheer en onderhoud

Het kabinet heeft in 2003 geconstateerd dat de kwaliteit van de infrastructuurnetwerken voor hoofdwegen, spoorwegen en vaarwegen/waterwegen sterk onder druk staat. Tevens is geconstateerd dat de onderhoudsbudgetten ontoereikend zijn geweest om in de toekomst een maatschappelijk verantwoord, veilig en betrouwbaar gebruik van de infrastructuur te garanderen. Daarom zijn in 2003 impulsen uit het Kwartje van Kok gegeven voor (het inlopen van achterstanden bij) beheer en onderhoud. Ter onderbouwing van die impulsen zijn per modaliteit plannen van aanpak opgesteld, waarin wordt ingegaan op de oorzaken van de ontstane situatie, de prioriteitsvolgorde van de uit te voeren maatregelen, de planning van de middelen en maatregelen, de monitoring van het beleid terzake en de inzet om tot betere beheersing van de onderhoudsopgaven voor de toekomst te komen.

Hoofdwegen

Op het gebied van hoofdwegen is in 2003 de hoogste prioriteit gegeven aan het aanpakken van maatregelen met een veiligheidsachtergrond, gevolg door het beschikbaar houden van de stadsringen en de economisch belangrijke verbindingen. In dat licht is er met name veel correctief

onderhoud aan het wegdek uitgevoerd. Verder zijn ook enkele noodmaatregelen getroffen, zoals het herstel van ontoelaatbare spoorvorming op de A12 ter hoogte van Bodegraven.

Railwegen

Op het gebied van railwegen is de aandacht in 2003 met name uitgegaan naar het verhogen van de betrouwbaarheid. Hoewel het aantal treindienst-aantastende onregelmatigheden (TAO's) hoger is dan voorzien, is het effect daarvan op de treindiensten afgenomen. Dat is het gevolg van de afgenomen functiehersteltijd.

Met name wissels en treindetectie zorgen nog voor veel TAO's. Daarom is in 2003 begonnen met het inbouwen van een nieuw type wisselsteller en worden nieuwe afspraken gemaakt in het kader van de Output Proces Contracten over treindetectie. Verder lijkt de toenemende veroudering van de infrastructuur (door een achterstand op het gebied van vervangingen) te resulteren in een toename van het aantal storingen. ProRail doet hier onderzoek naar. Tot slot is in 2003 gebleken dat de indicator «TAO» verbetering behoeft, omdat de zwaarte van de TAO niet wordt meegenomen. In 2004 wordt daarom een nieuwe indicator ontwikkeld.

Vaarwegen/waterwegen

In 2003 was er binnen het programma vaarwegen sprake van een dreigende budgetkrapte. Dit had te maken met het opheffen van de overprogrammering 2003, de terugbetaling van de overprogrammering 2002 en het terugbetalen van de overuitputting 2002. De dreigende krapte is aangepakt door terughoudend om te gaan met nieuwe verplichtingen (zie ook eerder bij paragraaf over tijdelijke verplichtingenstop) en door strikt te werken volgens de prioriteitsvolgorde. In dat kader wordt binnen het programma vaarwegen onderscheid gemaakt tussen prioritaire en overige activiteiten. De prioritaire activiteiten, die in 2003 de meeste aandacht hebben gekregen, zijn gericht op (1) de bereikbaarheid van de zeehavens in Amsterdam, Rotterdam en Antwerpen, (2) veiligheid (afvoer, scheepvaart, intern), (3) waterkwaliteit, met name gekoppeld aan de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren en (4) wettelijke zaken, zoals convenanten. Bij deze prioritaire activiteiten wordt preventief onderhoud uitgevoerd. Dit betekent dat gestreefd wordt naar het voorkomen van uitval dan wel functieverlies van een bepaalde vaarweg/waterweg.

Bij de overige maatregelen is er sprake van correctief onderhoud. In dat geval wordt slechts ingegrepen bij uitval van functies, en wordt (dus) gereageerd op calamiteiten. In 2003 ging het hierbij bijvoorbeeld om de berging van het wrak van de Assi Eurolink en de aanpak van de Vredestein-brand in Enschede.

§ 3.2 Benutting

Hoofdwegen

In het kader van het Strategisch Akkoord (Balkenende I) is er in 2002 € 460 miljoen extra beschikbaar gekomen voor de versnelde aanpak van een groot aantal knelpunten op de weg (€ 380 miljoen) en voor maatregelen, die leiden tot een beter en slimmer gebruik van de bestaande infrastructuur (€ 80 miljoen). Dit totaalpakket aan maatregelen is gebundeld in het programma *Zichtbaar, Slim en Meetbaar (ZSM1)*. Een belangrijke mijlpaal voor ZSM1 was het in 2003 van kracht worden van de *Spoedwet Wegverbreding*. Daarmee is er een wettelijke basis ontstaan voor het nemen van zogenaamde wegaanpassingsbesluiten (WAB's), nodig om op

korte termijn de belangrijkste bereikbaarheidsknelpunten op het hoofdwegennet te kunnen aanpakken. In de bijlage bij de Spoedwet zijn 34 projecten (wegvakken) benoemd, waarop de WAB's van toepassing mogen zijn. Voor 11 projecten geldt dat in 2003 de ontwerp-wegaanpassingsbesluiten (OWAB's) ter inzage zijn gelegd. De overige OWAB's zullen in de loop van 2004 ter inzage komen. Voor de A1 Hoevelaken-Barneveld en de A2 Den Bosch-Eindhoven zijn in 2003 WAB's vastgesteld.

Verder zijn voor alle m.e.r.-plichtige projecten uit de Spoedwet richtlijnen vastgesteld en is gestart met het opstellen van Milieu Effect Rapportages. Die zullen samen met de OWAB's ter inzage worden gelegd. Binnen twee jaar na het onherroepelijk worden van een WAB zal begonnen worden met de realisatie. Dan zal ook worden begonnen met het uitwerken van de geluidsplannen, die na aanleg van de benuttingsprojecten moeten worden uitgevoerd.

Wat betreft het opleveren van maatregelen voor een beter en slim gebruik van de bestaande infrastructuur is in 2003 allereerst een landelijk informatienummer voor weggebruikers ingesteld (0800-8002), waarmee informatie over bijvoorbeeld knelpunten kan worden verstrekt, maar waarmee ook ergernissen bij weggebruikers kunnen worden weggenomen. Verder is er gewerkt aan het beter op elkaar laten aansluiten van werkzaamheden rond spitsstroken en groot beheer en onderhoud en zijn er plannen gemaakt voor het in 2004 koppelen van databases om het incidentmanagement verder te versterken. In 2003 zijn daarnaast (verplichte) calamiteitenplannen opgesteld voor alle in procedure zijnde Spoedwetprojecten. Hierin zijn maatregelen ten behoeve van incidentmanagement opgenomen, die in onderling overleg met de lokale hulpdiensten zijn vastgesteld. De plannen maken onderdeel uit van de besluitvorming over de (O)WAB's. Tot slot loopt er een onderzoeksprogramma voor het innoveren van systemen die ten grondslag liggen aan de verkeersinformatie richting weggebruikers. Er is in 2003 een systeem gebouwd dat op basis van historische verkeersgegevens, weergegevens en informatie over evenementen, vakanties, werkzaamheden, dag van de week, etc. een verwachting van reistijd en files mogelijk maakt. Op dit moment wordt getest of de voorspellingen van het systeem voldoende overeenkomen met de feitelijke filebeelden.

Railwegen: personen- en goederenvervoer

In 2003 is een aantal spooranalyses opgeleverd. De belangrijkste daarvan is de analyse naar aanleiding van het rapport «Benutten en Bouwen». Samen met de marktinzichten van NS Reizigers en de inzichten in de ontwikkeling van de kwaliteit van de infrastructuur, heeft deze analyse geleid tot nieuwe verwachtingen op het gebied van (personenvervoer op het) spoor.

Vaarwegen

Verkeersmanagement kan bijdragen aan de oplossing van capaciteitsknelpunten op het vaarwegennet door een betere informatie-uitwisseling. Ook kan hiermee een bijdrage worden geleverd aan het verbeteren van de betrouwbaarheid en bereikbaarheid. In het licht daarvan zou in 2003 een planstudie naar het project *River Information Services (RIS)* worden uitgevoerd. Deze planstudie is in 2003 in concept afgerond. In het eerste kwartaal 2004 vindt een verdieping op enkele punten en de daadwerkelijke afronding plaats.

Daarnaast is er in 2003 gewerkt aan de uitvoering van infrastructuurprojecten, die zijn gericht op een betere benutting van het bestaande vaarwegennetwerk. Nagenoeg alle vaarwegprojecten in het MIT richten zich daarop. De enige daadwerkelijk nieuwe aanleg betreft de omlegging van de Zuid-Willemsvaart bij Den Bosch. Voor wat betreft de voortgang van de benuttingsmaatregelen wordt verwezen naar de aanlegparagraaf (zie hieronder).

§ 3.3 Aanleg

Hoofdwegen

In 2003 is voor het project *A2 Maastricht* een bestuursovereenkomst getekend. Daarin is onder andere afgesproken dat het Tracébesluit in 2006 zal worden genomen om aansluitend met de uitvoering van het project te beginnen. In totaal is voor het project € 360 miljoen beschikbaar, waarbij het rijk € 292 miljoen als taakstellend budget beschikbaar stelt. De partijen streven er naar de projectonderdelen integraal en op een innovatieve manier uit te voeren om de kosten te beperken. Daartoe zoekt de overheid tevens naar mogelijkheden om met marktpartijen te komen tot een vorm van PPS.

Voor de *A4 Delft-Schiedam* zijn in 2003 extra middelen beschikbaar gekomen. Uit het Kwartje van Kok is een bijdrage van € 210 miljoen toegevoegd aan het bestaande budget à € 265 miljoen. In totaal is er daarmee € 475 miljoen beschikbaar voor het infrastructurele deel van het project (inclusief Kethelplein en inpassing). Met de regio is bovendien de afspraak gemaakt dat de Tracé/m.e.r.-studie op korte termijn wordt herstart.

Op het gebied van hoofdwegen zijn verder de volgende resultaten geboekt:

Verwachte mijlpaal 2003	Project	Realisatie
Oplevering	A5 Verlengde Westrandweg	Op 8 november 2003 is de Verlengde Westrandweg door de minister geopend. De weg maakt een kortsluiting mogelijk tussen de A4 en de A9, waardoor het knooppunt Badhoevedorp wordt ontlast.
	A9 Heiloo–Alkmaar	De oplevering van dit project was voorzien in 2002, maar in verband met technische complicaties tijdens de uitvoering is de openstelling verschoven naar 2003.
	A20 Giessenplein	De oplevering van dit project was voorzien in 2002, maar in verband met een oteigeningsprocedure is dit verschoven naar 2003.
	A50 Eindhoven–Oss	In 2003 zijn enkele gedeelten van de A50 bij Veghel, Uden, Son en Nistelrode door de minister opengesteld. Medio 2004 wordt het traject bij St. Oedenrode voltooid en in 2005 is het laatste traject bij Bernheze klaar. De oplevering van het totale project is verschoven als gevolg van bezwarenprocedures.
	N50 Kampen–Ramspol inclusief brug	In het kader van de verantwoording 2002 is aangegeven dat de oplevering van dit project beperkt is vertraagd. In plaats van in 2002 is het traject in januari 2003 officieel opengesteld.
Start realisatie	A7 Zuidelijke ringweg Groningen, fase 1	Dit project is in het kader van de herprioritering van het MIT 2004 vertraagd.
	A9 Badhoevedorp–Velsen, benutting	Dit project maakt sinds 2003 onderdeel uit van de Spoedwet Wegverbreding. Het WAB wordt in 2004 verwacht, waarna met de uitvoering kan worden begonnen.
	A73 Venlo–Maasbracht in samenhang met A74 Venlo	De uitvoering van de A73-zuid is in 2003 gestart met de spoorverlegging in Swalmen. Verder is gewerkt aan de Omleiding bij Haalen.

Verwachte mijlpaal 2003	Project	Realisatie
Oplevering	<ul style="list-style-type: none"> • Aanpassingen Houten Castellum • Aslasten cluster I (goederen) • Flevolijn Gooiboog • Groningen–Sauwerd • Hemboog • Stamlijn Noordwesthoek Maasvlakte, eerste fase (goederen) 	<p>Het project is in 2003 gereed gekomen. Aslasten cluster I is in 2003 afgerond.</p> <p>Het project is in 2003 gereed gekomen.</p> <p>Het project is in 2003 gereed gekomen.</p> <p>Het project is in 2003 gereed gekomen.</p> <p>De aansluiting op het spoorwegnet van de nieuwe chemieterminal (eerste fase) is volgens planning gerealiseerd.</p>
Start realisatie	<ul style="list-style-type: none"> • Aslasten cluster II 	<p>In het kader van aslasten cluster II is in 2003 begonnen met het verzoeken dan wel vernieuwen van kunstwerken op de trajecten Arnhem – Deventer en Amsterdam – Deventer – Oldenzaal grens. Hierdoor worden deze trajecten geschikt voor hogere aslasten en een hogere maximum snelheid voor goederentreinen.</p>
Tracébesluit vaststellen	<ul style="list-style-type: none"> • Sloelijn • Verbinding Roosendaal–Antwerpen (VERA) 	<p>In het voorjaar van 2003 is het ontwerp-Tracébesluit (OTB) vastgesteld. De Tweede Kamer is in oktober 2003 per brief geïnformeerd over de vertraging in de fase tussen OTB en Tracébesluit. Reden van de vertraging is met name de analyse en verwerking van de grote hoeveelheid inspraakreacties.</p> <p>In 2003 is geen Tracébesluit uitgebracht. Het uitbrengen van het ontwerp daarvan (OTB) is in de tijd afhankelijk van de besluitvorming over het Eindbeeldonderzoek primaire goederenspoorverbinding Rotterdam België (RoBel) en het maken van afspraken met België over functionaliteit, grensoverschrijdingspunt en financiering van gezamenlijke voorzieningen. De Tweede Kamer is in het najaar van 2002 separaat per brief geïnformeerd over deze afhankelijkheid en het uitstel van het uitbrengen van het OTB VERA.</p>
Start proef	<ul style="list-style-type: none"> • Proef Lightrail Alphen aan de Rijn–Gouda 	<p>In 2003 is door de provincie Zuid-Holland een proef gestart met light-rail op het traject Alphen aan de Rijn–Gouda. Verkeer en Waterstaat financiert een deel van de proef.</p>
Besluitvorming in 2003 over het eindbeeld voor de route Rotterdam–België	<ul style="list-style-type: none"> • Eindbeeldonderzoek primaire goederenspoorverbinding Rotterdam–België (RoBel) 	<p>In de tweede helft van 2003 is het eindbeeldonderzoek afgerond. Besluitvorming over het eindbeeld voor de route Rotterdam–België heeft echter nog niet plaatsgevonden. Afgesproken was namelijk dat de betrokken bestuursorganen een voorlopig advies zouden uitbrengen aan de minister(s), waarna bestuurlijk overleg zal plaatsvinden, gevolgd door besluitvorming. Eind 2003 was het voorlopige advies nog niet gereed.</p>

Verwachte mijlpaal 2003	Project	Realisatie
Oplevering	<ul style="list-style-type: none"> • 2e Krabbersgatsluis (Naviduct) • Maasroute, modernisering fase 1 (voorhavens en wachtplaatsen) • Vaarroute Ketelmeer • Vaarweg Lemmer–Delfzijl (realisatiedeel) 	<p>Het project is in 2003 opgeleverd. De inrichting van de voorhavens en wachtplaatsen in Born en Maasbracht is gereed. De inrichting van de wachtplaatsen in Roermond en Linne wordt in 2004 opgeleverd.</p> <p>Het project is niet opgeleverd als gevolg van vertraging bij de vergunningverlening in het kader van de Wet Verontreiniging Oppervlaktewater. Oplevering is nu in 2004 voorzien. Dit deelproject is functioneel gereed, maar wordt pas formeel in 2006 opgeleverd, omdat enkele kleinere resterende werkzaamheden later (in combinatie met de planstudiemaatregelen Lemmer–Delfzijl) zullen worden uitgevoerd.</p>
Start realisatie (van een deel van de maatregelen)	<ul style="list-style-type: none"> • Vaarweg Lemmer–Delfzijl (planstudiedeel) 	De minister heeft in 2003 besloten enkele «no regret» maatregelen uit de planstudie versneld in realisatie te brengen.
Ontwerp-Tracébesluit (OTB) vaststellen	<ul style="list-style-type: none"> • Zuid-Willemsvaart, gedeelte Maas–Berlicum/Den Dungen 	Het OTB zal pas in 2005 kunnen worden vastgesteld. De vertraging heeft te maken met het feit dat door een tracéwijziging eerst een aanvullende MER moest worden opgesteld.
Standpunt bepalen	<ul style="list-style-type: none"> • Lekkanaal/3e kolk Beatrixluis 	Afronding van de planstudie in 2003 bleek niet haalbaar, omdat nog extra gegevens moesten worden verzameld en geanalyseerd. Afronding is nu voorzien medio 2004, waarna de minister een standpunt kan gaan bepalen.

Waterbeheren en -keren

In het kader van het *Deltaplan Grote Rivieren* is in 2003 in totaal 8,2 kilometer veilige waterkeringen opgeleverd, waaronder de keersluis/balgstuw Ramspol. De dijken achter Ramspol stonden gepland om in 2003 gereed te zijn. De oplevering is verschoven naar 2004 als gevolg van problemen bij het grondmechanisch onderzoek. Vier projecten zijn in 2003 dusdanig vertraagd dat deze pas na 2005 worden gerealiseerd. Het gaat om Westvoortsedijk 2e fase, Zederik, Vianen en Sliedrecht. Voor de nog niet versterkte waterkeringen zijn door de waterschappen noodplannen gemaakt.

Daarnaast zijn – in het kader van het programma *Zwakke Schakels Kust* – in 2003 de zwakke schakels in de duinenkust van Callantsoog, Petten en Ter Heijde tijdelijk versterkt door de duinvoet te verzwaren. Verder zijn in het «Bestuurlijk Overleg Kust» acht prioritaire zwakke schakels vastgesteld, waarvoor onder regie van de provincie – integrale planstudies zullen worden uitgevoerd, gericht op het versterken van de zwakke schakels voor wat betreft veiligheid en ruimtelijke kwaliteit. Vanwege de prioriteit voor het aanpakken van zwakke schakels in de duinen, is de proef met het zandbankieren voor de kust van Bergen/Egmond niet uitgevoerd.

Op het gebied van waterbeheren en -keren zijn verder de volgende resultaten geboekt:

Verwachte mijlpaal 2003	Project	Realisatie
Oplevering	Vispassages Rijn (waterbeheren) Uitbreiding gemaalcapaciteit Gouda	De bouw van de vistrappen in de Rijn is gestart en zal in 2004 worden opgeleverd. De vertraging heeft te maken met het feit dat het overleg met LNV over de vormgeving langer duurde dan verwacht. Het project zal door een kleine vertraging in 2004 worden opgeleverd.
Oplevering (van een deel van de maatregelen)	Dijkversterking Flevoland inclusief herstel steenbekledingen (waterkeren) Spoorbrug Oosterbeek (waterkeren)	De verhoging van de dijken langs het IJsselmeer van de Noord-Oostpolder en Flevoland zijn afgerond. Gelijktijdig hiermee zijn (daar waar nodig) de steenbekledingen verzwaaard. De dijkverbeteringen langs het Markermeer worden conform planning na 2003 opgeleverd. Het project Spoorbrug Oosterbeek is in een afrondende fase beland en zal in 2004 volledig worden opgeleverd.
Start realisatie	Tijdelijke stimuleringsregeling verwerking baggerspecie (waterbeheren) Specifieke uitkering baggerwerkzaamheden bebouwd gebied (waterbeheren)	Deze subsidieregeling is in 2002 gepubliceerd. Er is een zeer beperkt aantal subsidieaanvragen ingediend. Deze hebben in 2003 bovendien niet tot betaling geleid. Deze regeling is op 19 maart 2003 van kracht geworden. In 2003 zijn verschillende aanvragen gehonoreerd, waardoor het totale subsidiebedrag (€ 82 miljoen) inmiddels is belegd.
PKB (in voorbereiding)	Ruimte voor de Rivier (waterkeren)	In het kader van de Planologische Kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier is gewerkt aan diverse producten, die bijdragen aan het uit te brengen deel I (naar verwachting eind 2004). Hierin wordt een compleet maatregelenpakket opgenomen, waarmee een veilige afvoer van 16 000m ³ /s kan worden gerealiseerd.
Projectbesluit vaststellen	Depot Hollandsch Diep (waterbeheren)	In 2003 is het projectbesluit genomen. In 2004 zal worden gestart met de realisatie.

§ 3.4 Randvoorwaarden

Bij het treffen van infrastructurele maatregelen worden de (wettelijke) randvoorwaarden op het gebied van milieu (geluid en lucht), natuur en landschap (ontsnippering en inpassing) en (verkeers)veiligheid in acht genomen. In 2003 zijn op dat gebied de volgende resultaten geboekt:

Geluid

In het kader van het Innovatieprogramma Geluid worden (in samenwerking met VROM) verschillende nieuwe geluidmaatregelen uitgetest met de bedoeling ze geschikt te maken voor grootschalige toepassing op rijks- en spoorwegen. De bedoeling is dat deze maatregelen ook kostenefficiënter zijn dan de huidige. Op het gebied van rijks- en spoorwegen zijn in 2003 onder andere proefvakken dubbellaags ZOAB aangelegd. Bovendien zijn geluidsschermen voorzien van een innovatieve schermtop, waarmee mogelijk een geluidsbepaling van 2 dB(A) kan worden gerealiseerd, zonder dat de hoogte van die schermen significant toeneemt. Op het gebied van spoorwegen is in 2003 een onderzoek gestart naar raildempers en speciaal geslepen spoor.

In het kader van de beperking van de geluidsemissie van goederentreinen zijn in 2003 de eerste wagons van de Dolomietshuttle (project Pilot Fluistertrein) gereed gekomen. De Dolomietshuttle is een goederentrein die in vaste samenstelling tussen Groningen en België op en neer rijdt. Van deze goederentrein zijn de remsystemen van de wagons aangepast. De hoofddoelstelling van het project is een geluidsvermindering te realiseren van 7 tot 10 dB(A). Dit komt in de geluidsbeleving van mensen ongeveer neer op een halvering van het geluid.

Veel andere projecten van het Innovatieprogramma Geluid, zoals Inno-emplacements (ten behoeve van reizigerseplacements), basiskennis, antigeluidschermen en stimulering van stille banden zijn ook in 2003 gestart. Het Innovatieprogramma loopt nog tot eind 2007.

Luchtkwaliteit

In 2003 is gestart met het Innovatieprogramma Luchtkwaliteit. Met het programma worden politiek en financieel haalbare maatregelen ontwikkeld, onderzocht, gedemonstreerd en geïmplementeerd om uiteindelijk rond 2010 te kunnen voldoen aan de Europese Richtlijn terzake. Randvoorwaarde daarbij is dat de bereikbaarheid en doorstroming niet ernstig worden belemmerd, en dat de verkeersveiligheid niet negatief wordt beïnvloed. Het programma is medio 2003 gestart met het Vooronderzoek Innovatieprogramma. Dit vooronderzoek heeft mogelijke maatregelen verkend ter verbetering van de luchtkwaliteit. Besluitvorming over het vervolg van deze maatregelen zal in 2004 plaatsvinden.

Verder is in 2003 de proef met snelheidsverlaging en strikte snelheids-handhaving bij Overschie geëvalueerd. Het blijkt dat de proef een positief effect heeft gehad op de kwaliteit van de leefomgeving en ook op de verkeersveiligheid. Tegelijkertijd ondervond de doorstroming ter plaatse nauwelijks nadelige gevolgen. Daarom is besloten een beleidskader op te stellen voor de verdere uitwerking van soortgelijke maatregelen. Dit kader is al met de Tweede Kamer besproken. Eén van de afspraken daarbij was dat voor negen locaties – die naar verwachting in 2010 niet aan de Europese richtlijn zullen voldoen – wordt onderzocht of strikte snelheids-handhaving een geschikt en mogelijk instrument is. De uitkomsten hiervan worden in augustus 2004 verwacht.

Ontsnippering

Doelstelling op het gebied van ontsnippering is dat in 2018 (de plannings-horizon voor de Ecologische Hoofdstructuur) de belangrijkste barrières voor de Ecologische Hoofdstructuur (inclusief de robuuste verbindingen) zijn opgeheven, voor zover deze barrières veroorzaakt worden door rijks-wegen, spoorwegen en rijkswaterwegen. In het licht van deze doelstelling heeft Verkeer en Waterstaat samen met de ministeries van VROM en LNV in 2003 het Meerjarenprogramma Ontsnippering (MJPO) verder vorm gegeven. Dit programma, dat een beschrijving geeft van de belangrijkste versnipperende barrières (knelpunten), zal in 2004 naar de Tweede Kamer worden gestuurd.

Verkeersveiligheid

In 2003 is het Startprogramma Duurzaam Veilig fase 1 afgerond. Met dit programma zijn vanaf 1998 maatregelen als 30-km-gebieden binnen de bebouwde kom, voorrang voor fietsers van rechts en bromfietsen op de rijbaan gefinancierd. Het rijk heeft in totaal een bijdrage van € 97 miljoen geleverd.

5. DE PRODUCTARTIKELEN

Leeswijzer

In dit hoofdstuk is de productartikelgewijze toelichting bij de rekening opgenomen. De Tweede Kamer is over het merendeel van de mutaties al geïnformeerd door middel van de suppletore begrotingen over 2003. Voor een verklaring van de in die begrotingswijzigingen opgenomen belangrijkste mutaties wordt verwezen naar de memorie van toelichting bij die begrotingen.

Ten bate van het overzicht van de informatie is gekozen voor het hanteren van de hieronder aangegeven norm op productartikel niveau.

Norm bij het verklaren van verschillen	
Begrotingsbedrag	Vershil met realisatie
< € 4,5 mln.	> 50%
€ 4,5 – € 22,5 mln.	> € 2,5 mln.
> € 22,5 mln.	> 10%

Deze keuze houdt in dat die artikelen, waarbij het verschil tussen het begrotingsbedrag en de realisatie (= Rekening) kleiner is dan de aangegeven norm, in principe niet worden toegelicht. Vervolgens is gekeken naar de afwijkingen op het niveau van de kwantitatieve onderbouwingen (kengetallen). Indien ook op dit niveau geen sprake is van significante afwijkingen, is ook daar van een toelichting afgezien.

In afwijking van de hierboven genoemde norm zijn die productartikelen waarop in de begroting 2003 geen ontvangsten waren geraamd, maar wel relatief kleine bedragen op zijn verkregen, niet apart toegelicht. Dit gezien de materiële omvang.

Uitsplitsing naar artikelonderdeel

01 DROGE INFRASTRUCTUUR

Artikel 01.01 Rijkswegen

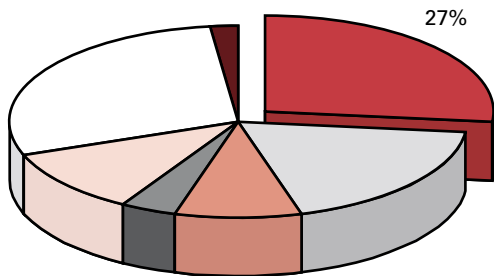
a. Relatie producten en beleid

Op dit artikel worden de producten op het gebied van Rijkswegen verantwoord. De verantwoording over het onderliggende beleid zijn terug te vinden in het Jaarverslag 2003 van Verkeer en Waterstaat (Hoofdstuk XII). Het productartikel Rijkswegen is gerelateerd aan de volgende beleidsartikelen:

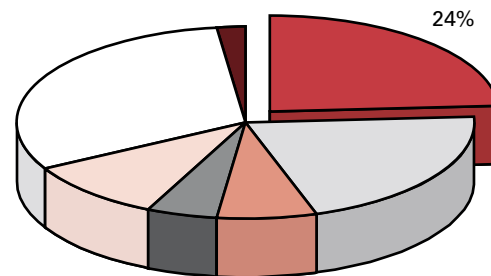
- Artikel 01 Veilig Goederenvervoer;
- Artikel 02 Versterking Netwerk Goederenvervoer;
- Artikel 05 Veiligheid Personenvervoer;
- Artikel 06 Versterking Netwerk Personenvervoer;
- Artikel 08 Duurzaam Personenvervoer.

In de volgende figuren worden het begrote aandeel Rijkswegen in het totale Infrastructuurfonds 2003 en de verschillende uitgavencategorieën op de artikelonderdelen van Rijkswegen afgezet tegen de realisatie over 2003.

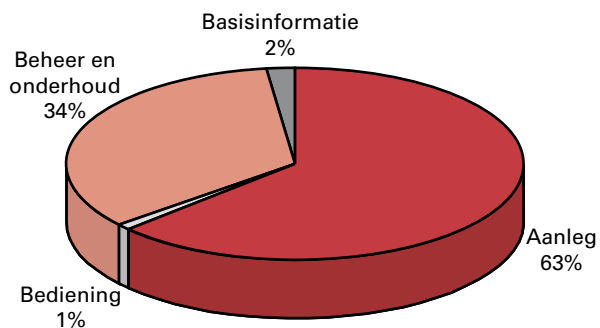
**Aandeel Rijkswegen in totaal Infrastructuurfonds
Begroting 2003**



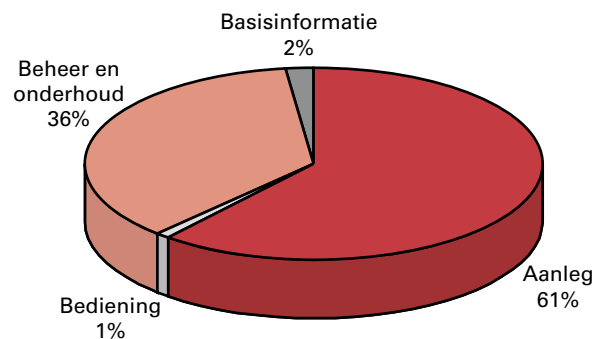
**Aandeel Rijkswegen in totaal Infrastructuurfonds
Realisatie 2003**



**Uitgavencategorieën Rijkswegen
Begroting 2003**



**Uitgavencategorieën Rijkswegen
Realisatie 2003**



b. Het actuele programma

01.01.01 Aanleg Rijkswegen: verkenningen en planstudies

Voor een onderbouwing van het verkenningen- en planstudieprogramma Rijkswegen 2003 wordt verwezen naar bijlage 2, onderdeel 1 & 2.

01.01.02 Aanleg Rijkswegen: realisatie

Openstellingen van afgeronde nieuwbouwprojecten in 2003						
Wegnr.	Wegvak	Jaar openstelling		Totale produktuitgaven		
		Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Verschil
5	Verlengde Westrandweg	2003	2003	283	339	- 56 ¹
9	Heiloo-Alkmaar	2003	2002	27	32	- 5 ²
20	Giessenplein	2003	2002	28	30	- 2 ³
50	Eindhoven-Oss	2005	2003	351	365	- 14 ⁴

¹ Openstelling heeft in 2003 plaatsgevonden; de financiële afwikkeling moet nog plaatsvinden.

² De openstelling is verschoven van 2002 naar 2003 in verband met technische complicaties tijdens de uitvoering.

³ De openstelling is verschoven van 2002 naar 2003 in verband met een onteigeningsprocedure. Ook voor dit project rest nog de financiële afwikkeling.

⁴ De openstelling verschuift naar 2005 in verband met bezwarenprocedures (o.a. onteigening); in 2003 zijn wel enkele weggedeelten van dit project voor het verkeer opengesteld en in de onderstaande tabel vermeld.

Openstelling van deeltrajecten in 2003				
Wegnr.	Wegvak	Omschrijving	Jaar openstelling	
			Realisatie	Begroting
14	Landscheidingsweg, ged. rw4-Bezuidenhoutseweg	Autoweg 2x2 (Sytwende deel), incl. aquaduct	2003	
33	Appingedam-Spijk (12,9 km)		2004	2003 ¹
33	Spijk-Eemshaven (6,3 km)	ombouw tot hoogwaardige autoweg	2004	2003 ²
50	Rw50 Eindhoven-Oss, ged. Veghel- Uden, Son	ombouw tot hoogwaardige autoweg	2003	

¹ Door problemen met betrekking tot de grondverwerving en zettingen van het grondlichaam verschuift de openstelling naar 2004.

² Door bezwarenprocedure met betrekking tot het tracébesluit verschuift de oplevering naar eind 2004.

Benuttingsmaatregelen							
	Eenheid	Realisatie				Begroting	Verschil
		2000	2001	2002	2003	2003	2003
Verkeerssignalering (incl. monitoring)	km	23	0	2	7	0	7 ¹
Toeritdoseerinstallaties (TDI's)	aantal	6	11	6	0	17	- 17 ²
Dynamische route informatie panelen (DRIP's)	aantal	1	28	0	9	4	5 ³
Monitoring	km	241	411	293	58	264	- 206 ⁴
Verkeersmanagementcentrales	aantal	1	0	0	1	0	1 ⁵
Inhaalverbod vrachtverkeer	km	0	29	1 049	185	0	185 ⁶
Spitsstroken en plusstroken	wegvakken	0	0	4	1	10	- 9 ⁷
Doelgroepstroken (incl. busvoorziening)	aantal	2	3	3	1	2	- 1 ⁸
Videocamera's t.b.v. Incident Management	aantal	1	5	6	6	0	6 ⁹

- ¹ In 2003 is 7 km verkeerssignalering opgeleverd. Het betreft hier de nieuwe Rijksweg 5 knooppunt de Hoek-knooppunt Raasdorp. In het benuttingsbudget 2003 was deze extra 7 km binnen benutting niet geraamd, omdat deze in het nieuwbouwbudget van RW 5 opgenomen was. Ondanks dat het een andere financieringsbron heeft, is het relevant deze km Verkeerssignalering te melden.
- ² In 2003 zijn geen TDI's geplaatst. Begroot waren er 17 TDI's. Hiervan zijn 8 TDI's vertraagd. Deze TDI's komen op trajecten waar ook spitsstroken worden aangelegd. Momenteel wordt onderzocht of de TDI's nog effect hebben wanneer de spitsstroken er ook liggen. In het geval dat deze TDI's wel bijdragen aan een betere doorstroming, zullen ze gelijktijdig met de aanleg van de spitsstrook worden geplaatst. Dit werkt kostenbesparend en levert minder last voor de weggebruiker. De overige TDI's zijn als gevolg van budgettaire problemen uit het programma gehaald.
- ³ De extra DRIP's (5 exemplaren) maken onderdeel uit van het nieuwbouw project A5. Ook deze maatregelen zijn gefinancierd uit het aanlegbudget RW 5. Het betreft DRIP's op de A9 bij Badhoevedorp en bij Raasdorp, A4 bij Badhoevedorp en De Hoek en de A5 bij Raasdorp.
- ⁴ Opgeleverd is de monitoring op de A2 van Grathem naar de Belgische grens. Alle overige monitoring is om (plannings)technische redenen vertraagd, dan wel om budgettaire redenen geschrapt.
- ⁵ De Regionale Verkeersmanagement Centrale bij Wolfheze is in oktober 2003 opgeleverd. De tijdelijke centrale (Planken Wambuis) is met de oplevering van de nieuwe definitieve centrale opgeheven. Per saldo komt er geen centrale bij, daarom is in de begroting 2003 niets opgenomen.
- ⁶ In 2003 is het inhaalverbod vrachtverkeer met 184,8 km toegenomen. Deze kilometers staan niet in de begroting 2003 vermeld, omdat bij het opstellen van de begroting 2003 nog niet duidelijk was op welke wegvakken het inhaalverbod vrachtverkeer zou worden ingesteld cq zou worden uitgebreid. Het gaat hier om 148,6 km Inhaalverbod in de spits en 36,2 km permanent (24 uur per dag).
- ⁷ In de begroting 2003 is de oplevering van 10 spitsstroken opgenomen. Alleen de spitsstrook A4 Hoofddorp-Burgerveen is in 2003 opgeleverd. De spitsstroken A2 rond Eindhoven, A4-A10 Badhoevedorp-Nieuwe Meer-Amstel en A9 Diemen-Holendrecht zijn om diverse redenen (planologisch en procedureel) vertraagd.
- ⁸ De Busafrit A10 Amstelveen Zuid is in 2003 definitief opgeleverd. De Busvoorziening op de A9 Aalsmeer Noord is komen te vervallen wegens budgettaire problematiek en het aflopen van het programma Verkeersbeheersing eind 2004.
- ⁹ Op de A5 zijn 4 camera's geplaatst tijdens de aanleg van deze weg en op de A27 tussen Lunette-Rijnsweert zijn er 2 geplaatst. Dit in verband met extra IM bewaking.

Voor een onderbouwing van het voor 2003 geraamde en gerealiseerde realisatieprogramma Rijkswegen wordt verwezen naar bijlage 2 Projecten-overzichten, onderdeel 3.

01.01.03 Beheer en onderhoud Rijkswegen: voorbereiding

Het jaar 2003 heeft in het teken gestaan van de verdere uitwerking van de onderbouwing van de benodigde budgetten voor Beheer en Onderhoud Rijkswegen (B&O RW), het opstellen van het Plan van Aanpak onderhouds-achterstanden en de voorbereiding van de programmering 2004 van de Investeringsimpuls Beheer en Onderhoud Rijkswegen.

Ter voorbereiding op het uitvoeringsprogramma zijn de uitvoerings-instructies voor de inspecties aan kunstwerken geactualiseerd, is de toestand van de verhardingen versneld geactualiseerd. Tevens zijn in het kader van de thema's lucht, bodem en geluid diverse onderzoeken uitgevoerd.

Daarnaast zijn de regionale beheerplannen voor instandhouding en beheer opgesteld. Deze plannen vormden de basis voor de offerte 2005–2009 alsook de concretisering van het programma voor 2004.

01.01.04 Beheer en onderhoud Rijkswegen: realisatie

De werkzaamheden binnen B&O RW zijn op te delen in vasten variabel onderhoud, zowel van toepassing op het hoofdwegennet als op de systemen. De in totaal hiermee gemoeide bedragen zijn in onderstaande tabel weergegeven, een nadere toelichting ervan volgt hieronder.

Aard werkzaamheden B&O Rijkswegen (totaaloverzicht)	Uitgaven in € mln.
Vast onderhoud hoofdwegennet	273
Variabel onderhoud hoofdwegennet en systemen	282
Totaal	555

● Vast onderhoud van het hoofdwegennet/systemen

Binnen vast onderhoud is een veelheid van werken uitgevoerd. Elementen van vast onderhoud zijn bijvoorbeeld de exploitatielasten van openbare verlichting; aanschaf, vervanging en onderhoud van (mobiele) verkeers-signalering; onderhoud geleiderail; kleinschalig herstel en conserveerwerk aan kunstwerken en verhardingen; herstel van schade door schaderijdingen van derden; maaien van bermen; onderhouden, aanpassen en monitoren van mitigerende maatregelen; gladheidbestrijding. Onderhoud en operationeel houden van dynamische verkeersmanagement systemen.

De areaalgegevens voor vast onderhoud zijn opgenomen in de navolgende tabel.

Specificatie realisatie beheer en onderhoud							
	Eenheid	Realisatie				Begroting	Verschil
		2000	2001	2002	2003	2003	2003
Rijbaanlengte	km	5 720	5 732	5 745*	5 761	5 800	– 39 ¹
Zwart onderhoud	km ²	78	80	80	84	82	2 ²
Groen onderhoud	km ²	170	170	170	172	172	0

* In het realisatiecijfers 2002 zijn de verbindingswegen en open afritten niet meegenomen.

¹ De lagere realisatie wordt veroorzaakt door de latere openstelling van de A33 (Zie tabel Openstelling van deeltrajecten in 2003).

² De realisatie wijkt iets af van de planning. Dit houdt nog verband met de afronding van de verbetering van de meetmethode die in de loop van 2003 heeft plaatsgevonden.

● Variabel onderhoud van het hoofdwegennet/systemen

Binnen variabel onderhoud is een veelheid van werken uitgevoerd. Hierbij valt te denken aan o.a. beton- en staalonderhoud/conservering aan kunstwerken, vervanging van deklagen & geleiderail en verlichting, vervanging van verkeers-beheersingssystemen (waaronder file meldsysteem) en aanpassen/vervangen van geluidwerende voorzieningen.

Als gevolg van de onderhoudsachterstand moesten in 2003 relatief veel noodmaatregelen worden getroffen. Het betrof werkzaamheden die noodzakelijk bleken om de veiligheid van de weggebruiker te kunnen blijven garanderen. Te denken hierbij valt aan het repareren van scheuren in het

wegdek, onverantwoorde rafeling aan ZOAB herstellen en herstel van (onverwacht sneller opgetreden) spoorvorming.

Enkele concrete voorbeelden van variabel onderhoud staan in onderstaande tabel.

Variabel onderhoud van het hoofdwegennet/systemen	
Kunstwerken	Verhardingen – groot onderhoud
Renovatie Ketelbrug	Ring Zuid Groningen (fase 1)
Reconstructie Ewijksluis	A 10 West (fase 2)
Groot onderhoud kunstwerken A10 West (fase2)	A12 Woerden–de Meern
Openstelling Ecoduct Borkeld	A17 Noorhoek–Standraad buiten A20
	Vlaardingen–Ketelplein N58
	Schoondijkje–Oostbrug A76
	Spaubeek–Nuth

01.01.05 Bediening Rijkswegen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het bedieningsareaal voor zover het DVM-systemen (dynamisch verkeersmanagement) betreft.

Specificatie bedieningsareaal							
Systeemsoort					Realisatie	Begroting	Verschil
	Eenheid	2000	2001	2002	2003	2003	2003
Verkeerssignalering (incl. monitoring-functie)	km	981	984	983	990	981	9 ¹
Monitoring (op trajecten zonder verkeerssignalering)	km	364	446	719	753	1 188	- 435 ²
Verkeerscentrales	aantal	7	7	7	7	7	0 ³
DRIP's	aantal	62	88	89	103	99	4 ⁴
Toeritdoseringen	aantal	31	34	40	40	61	- 21 ⁵
Spitsstroken en plusstroken	wegvakken	5	5	10	11	21	- 10 ⁶
Doelgroepstroken (incl. Busvoorzieningen)	aantal	35	35	37	39	40	- 1 ⁷
Videocamera's t.b.v. Incident Management	aantal	31	40	46	52	39	13 ⁸

¹ De afwijking van 9 km wordt voor 7 km toegelicht bij de tabel «Benuttingsmaatregelen» van artikel 01.01.02 Aanleg Rijkswegen: realisatie. In de begroting 2003 is geen rekening gehouden met de 2 km verkeerssignalering die in 2002 extra is gerealiseerd en ook reeds is verantwoord in 2002.

² De afwijking van - 435 km wordt voor - 206 km toegelicht bij de tabel «Benuttingsmaatregelen» van artikel 01.01.02 Aanleg Rijkswegen: realisatie. In de begroting 2003 werd als uitgangspunt voor 2002 een aanwezig areaal van 924 km gehanteerd terwijl naderhand 719 over het jaar 2002 verantwoord werd (- 205). Een correctie van - 24 was noodzakelijk i.v.m. een dubbel telling op RW 32 (Heerenveen Centrum–Werpsterhoek).

³ De Regionale Verkeersmanagement Centrale bij Wolfheze is in oktober 2003 opgeleverd. De tijdelijke centrale (Planken Wambuis) is met de oplevering van de nieuwe definitieve centrale opgeheven. Per saldo komt er geen centrale bijgekomen.

⁴ De afwijking (4) wordt toegelicht bij de tabel «Benuttingsmaatregelen» van artikel 01.01.02 Aanleg Rijkswegen: realisatie. In de realisatie zijn tevens opgenomen 5 drip's op de rondweg Rotterdam (onderliggend wegennet).

⁵ De afwijking (- 21) wordt voor - 17 toegelicht bij de tabel «Benuttingsmaatregelen» van artikel 01.01.02 Aanleg Rijkswegen: realisatie. In de begroting 2003 werd voor 2002 als uitgangspunt een aanwezig areaal van 44 gehanteerd terwijl naderhand 40 over het jaar 2002 verantwoord werd (- 4).

⁶ De afwijking (- 10) wordt voor - 9 toegelicht bij de tabel «Benuttingsmaatregelen» van artikel 01.01.02 Aanleg Rijkswegen: realisatie. In de begroting 2003 werd voor 2002 als uitgangspunt een aanwezig areaal van 11 gehanteerd terwijl naderhand 10 over het jaar 2002 verantwoord werd (- 1).

⁷ De afwijking (- 1) wordt toegelicht bij de tabel «Benuttingsmaatregelen». Op het totale aantal heeft een correctie in de telling plaatsgevonden van 1 (A 27 Eemnes-Hilversum; bus op de vluchtstrook).

⁸ De afwijking (+ 13) wordt voor 6 toegelicht bij de tabel «Benuttingsmaatregelen». Het resterende verschil (+ 7) wordt verklaard doordat de realisatie per ultimo 2002 (46) hoger is dan de begroting 2003 stand 2002 (39).

Binnen het programma Basisinformatie Rijkswegen en verkeersveiligheid zijn in samenhang gegevens verzameld over onder meer land-, spoor- en vaarwegen, benutting, verplaatsingsgedrag en verkeersongevallen. Hierdoor is het mogelijk om nieuw beleid voor te bereiden.

c. De budgettaire gevolgen van uitvoering

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
01.01 Rijkswegen				Realisatie	Begroting	Verschil
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
Verplichtingen	1 975,2	1 827,2	1 713,5	1 494,0	1 250,8	243,2
Uitgaven	1 306,4	1 440,5	1 524,9	1 623,0	1 740,0	- 117,0
Product-uitgaven	913,6	996,4	1 014,0	1 057,7	1 271,0	- 213,2
01.01.02 Aanleg Rijkswegen realisatie	574,5	580,0	616,1	700,4	899,6	- 199,2
01.01.04 B&O Rijkswegen realisatie	339,1	416,4	397,9	357,3	371,3	- 14,0
Directe uitvoeringsuitgaven	392,8	444,2	510,9	565,3	469,0	96,2
01.01.01 Aanleg Rijkswegen verk./planstudie	23,8	26,6	29,5	30,0	31,6	- 1,6
01.01.02 Aanleg Rijkswegen realisatie	138,0	161,2	200,0	265,8	180,0	85,8
01.01.03 B&O Rijkswegen voorbereiding	30,7	33,1	34,0	31,0	30,4	0,6
01.01.04 B&O Rijkswegen realisatie	166,9	187,2	207,2	198,5	188,3	10,2
01.01.05 Bediening Rijkswegen	9,5	11,1	11,9	12,6	12,5	0,1
01.01.06 Basisinformatie	23,9	25,1	28,3	27,3	26,2	1,1
Ontvangsten	78,8	114,0	119,2	81,7	65,9	15,8

Toelichting

Verplichtingen

Voor een goede voortgang zijn met name voor de volgende aanlegprojecten aanvullende verplichtingen aangegaan, t.w. rijksweg 14 Verlengde Landscheidingsweg, rijksweg 15 reconstructie aansluitingen oost en rijksweg 15 Europaweg. Daarnaast is in 2003 de verplichting inzake het DBMF-contract voor de rijksweg 31 aangegaan (ad € 136 mln.). Bij onderhoud is sprake van een onderuitputting (ca. € 80 mln.) omdat voor vast onderhoud in 2002 meerdere meerjarige prestatiebestekken zijn gesloten.

Uitgaven

01.01.02 Aanleg Rijkswegen realisatie

Gedeelte aanleg:

Tijdens het uitvoeringsjaar heeft een groot aantal budgetmutaties plaatsgevonden binnen dit artikelonderdeel waardoor van het oorspronkelijk beschikbare aanlegbudget van ca. € 928 mln. (naast het budget t.b.v. het benutting- en ZSM-programma) een programma is gerealiseerd ter

grootte van € 859 mln. Enkele belangrijke mutaties die het aanlegbudget betreffen zijn: de terugbetaling van een lening door Beheer en Onderhoud rijkswegen (ad € 23 mln.), toevoeging van de regio-bijdrage aan de N9 (ad € 22,7 mln.), compensatie van tegenvallende EU-inkomsten (ad – € 24,2 mln.), verwerking Moties (De Nerée en Alblas) (ad – € 22 mln.) en een bijdrage aan B&O-Spoor (ad € 35 mln.).

De budgetverlaging heeft niet geleid tot vertragingen in de afgesproken opleverdata van de aanlegprojecten, maar betekent per saldo het doorschuiven van betalingen naar 2004.

Gedeelte benutting:

De projecten genoemd in de vastgestelde begroting 2003 zijn zoals blijkt uit de benuttingmaatregelen tabel niet allemaal gerealiseerd. De belangrijkste vertragingen betreffen de projecten A28 Benutting Zwolle (€ 30 mln.), A2 Spitsstroken bij Eindhoven (€ 7 mln.) en de bouw van de nieuwe Verkeerscentrale Zuid West Nederland (€ 8 mln.). De vertragingen zijn veroorzaakt doordat de aanbestedingen later hebben plaatsgevonden dan gepland. Inmiddels zijn de projecten aanbesteed en wordt gewerkt aan de uitvoering.

Directe uitvoeringsuitgaven (€ 266 mln.)

De voorbereiding van de uitvoering van de nieuwbouwprojecten en de begeleiding ervan hebben in 2003 meer directe uitvoeringsuitgaven gevraagd dan was voorzien. Zo bleek bij de A-73 o.a. meer inzet nodig t.b.v. de uitvoeringswijze van de tunnels. Voorts is in 2003 een aanvullende betaling aan de provincie Noord-Brabant verricht ten behoeve van de PPS rijksweg 59 Rosmalen-Geffen; hiervoor was reeds bij Najaarsnota 2002 extra budget ter beschikking gesteld. PPS wordt per definitie niet gezien als productuitgaven maar als directe uitvoeringsuitgaven.

DUU's/Benutting.

De PU/DUU verhouding bij benutting ligt normaal gesproken rond de 75%–25%. De verhouding in 2003 is anders, namelijk 51%–49% (55 mln.: 52 mln.). Dit wordt veroorzaakt doordat er meer projecten in voorbereiding zijn genomen en uit het realisatieprogramma worden betaald. Te noemen zijn: het project A28 Zwolle, Nieuwe Verkeerscentrale Zuid West Nederland, de oprichting van het Verkeerscentrum Nederland en de Spitsstroken van het fileplan ZSM (spoedwetprojecten). Spoedwetprojecten worden per definitie gezien als realisatieprojecten, de praktijk is anders; er dienen wel studies plaats te vinden.

Ontvangsten

Gespecificeerde ontvangsten op de producten van dit productartikel			
in EUR 1 000	Realisatie	Begroting	Verschil
	2003	2003	2003
Rw 31 Leeuwarden-Drachten	314	10 891	- 10 577 ¹
Rw 30 Postweg	4 538	4 538	0
Rw 2 Holendrecht-Oudenrijn	0	15 882	- 15 882 ²
Rw 14 Wassenaar-Leidschendam	0	9 300	- 9 300 ³
Rw 15 reconstructie aansluitingen oost	13	953	- 940 ⁴
Rw5 Verlengde Westrandweg	4 116	0	4 116 ⁵
Rw9 Heiloo-Alkmaar	2 508	0	2 508 ⁶
Rw15 Reconstructie Vaanplein	8 323	0	8 323 ⁷
Diverse ontvangsten	9 194	363	8 831 ⁸
Totaal ontvangsten Aanleg	29 006	41 927	- 12 921
Totaal ontvangsten Benutting	12 110	2 382	9 728⁹
Totaal ontvangsten Onderhoud	40 612	21 639	18 973¹⁰
Totaal ontvangsten IF 01.01	81 728	65 948	15 780

¹ De ontvangstentaakstelling voor 2003 i.c. de regionale bijdrage met betrekking tot de verbodsbepaling rijksweg 31 is reeds in de eerste suppletore wet 2003 neerwaarts bijgesteld; deze bijstelling is meerjarig verwerkt in een aangepaste ontvangstenplanning in de ontwerp-begroting 2004. De aangepaste ontvangstentaak in 2003 ad € 2,7 mln. is niet gerealiseerd als gevolg van het doorschuiven van de provinciale bijdrage.

² De voorziene regio-bijdrage in 2003 ad € 15,8 mln. en de bij eerste suppletore wet 2003 doorgeschoven bijdrage uit 2002 ad € 6,8 mln. totaal € 22,6 mln. zijn niet gerealiseerd; voor de regio-bijdrage is een overeenkomst in voorbereiding waarin de regio-bijdrage wordt gespreid over uitvoeringsperiode t/m 2010.

³ Bij eerste suppletore wet 2003 is deze taakstelling komen te vervallen; het betrof een deel van de bijdrage van de gemeente Den Haag aan de bouw van de Hubertustunnel/ITM die niet via het Infrastructuurfonds wordt verrekend zodat zowel het taakstellende uitgavenbudget van rijksweg 14 als de ontvangsten zijn verlaagd.

⁴ Aanpassing ontvangstenplanning aan de uitvoeringsplanning van het werk.

⁵ Het betreft de ontvangst van de vanuit 2002 doorgeschoven taakstelling binnen de totale bijdrage van Amsterdam Airport Schiphol ten behoeve van de bouw van het zgn. taxibaan-viaduct.

⁶ Een deel van de verwachte regio-bijdrage is vanuit 2002 doorgeschoven naar 2003 en 2004 in verband met de technische en administratieve afhandeling van het project.

⁷ Het betreft o.a. een ontvangst met betrekking tot de vergoeding door Prorail van de engineeringkosten.

⁸ Betreft o.a.:

- RW2 Everdingen-Deil: bijdrage door de gemeente Vianen ten behoeve van door het rijk uitgevoerd werk.
- RW50 Eindhoven-Oss: de ontvangsten zijn in 2003 gerealiseerd na gereedkoming van de betreffende projectonderdelen.
- RW59 Rosmalen-Geffen: betreft de financiering door de provincie Noord-Brabant van de grondaankopen voor de realisering van dit PPS-project.
- Diverse extra ontvangsten, w.o. verkoop gronden, afrekening oude MIT-projecten.

⁹ In 2002 zijn een aantal bijdragen van derden in benuttingsprojecten niet ontvangen. Deze bijdragen zijn in 2003 wel ontvangen. Het gaat hierbij om de bijdragen in de volgende projecten:

- Aansluiting Breda noord (50% ontvangen, rest volgt in 2004).
- Bus op de vluchtstrook A27.
- Aansluiting Bennemeer.
- Aansluiting Purmerend.
- Busaansluiting Zuid Tangent (Amstelveen).
- Centrico (Bijdragen van de Europese Unie in diverse projecten).

¹⁰ De hogere ontvangstenrealisatie heeft voornamelijk betrekking op:

- de hogere opbrengst van de verkoop van grond en gebouwen;
- de bijdrage van de gemeente Zwijndrecht en VROM aan geluidsscherm Zwijndrecht;
- meer ontvangsten uit schaderijdingen;
- onvoorziene ontvangsten uit kleinere verkopen en diensten aan derden.

Artikel 01.02 Railwegen

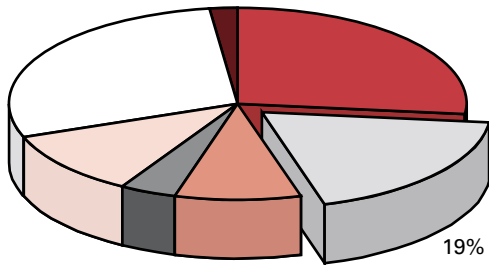
a. Relatie producten en beleid

Op dit artikel worden de producten op het gebied van Railwegen verantwoord. De verantwoording over het onderliggende beleid zijn terug te vinden in het Jaarverslag 2003 van Verkeer en Waterstaat (Hoofdstuk XII). Het productartikel Rijkswegen is gerelateerd aan de volgende beleidsartikelen:

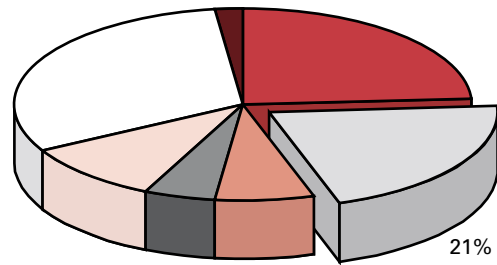
- Artikel 01 Veilig goederenvervoer
- Artikel 02 Versterking Netwerk Goederenvervoer
- Artikel 04 Duurzaam Goederenvervoer
- Artikel 05 Veiligheid Personenvervoer
- Artikel 06 Versterking Netwerk Personenvervoer
- Artikel 08 Duurzaam Personenvervoer

In de volgende figuren worden het begrote aandeel Railwegen in het totale Infrastructuurfonds 2003 en de verschillende uitgavencategorieën op de werksoorten van Railwegen afgezet tegen de realisatie 2003

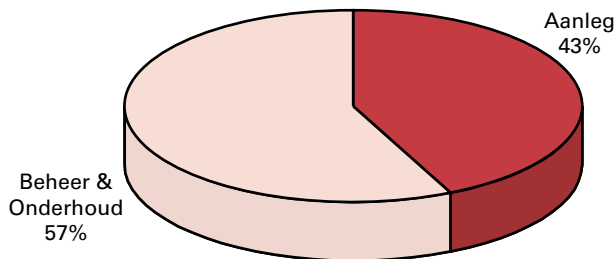
**Aandeel Railwegen in totaal Infrastructuurfonds
Begroting 2003**



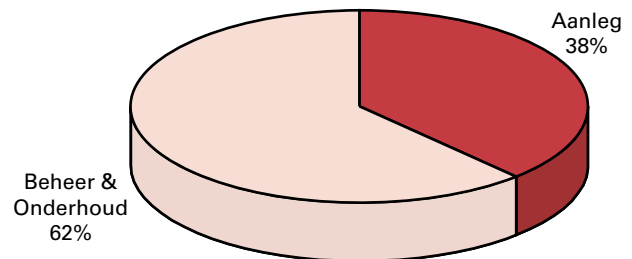
**Aandeel Railwegen in totaal Infrastructuurfonds
Realisatie 2003**



**Uitgavencategorieën Railwegen
Begroting 2003**



**Uitgavencategorieën Railwegen
Realisatie 2003**



b. Het actuele programma

01.02.01 Aanleg Railwegen: verkenningen en planstudie

Op dit onderdeel zijn de uitgaven verantwoord van door Railned uitgevoerde verkenningen en planstudies personen- en goederenvervoer, alsmede voor een aantal aan spoor gerelateerde projecten: Nieuwe

Sleutel Projecten (NSP), Beter Benutten (BB21), Aansturing en Toekomst Taakorganisaties (ATT) en Planning Toedeling Infrastructuur (PTI).

Voor een onderbouwing van het verkenningen- en planstudieprogramma Railwegen 2003 wordt verwezen naar bijlage 2, onderdeel 1, 4 en 6.

01.02.02 Aanleg Railwegen: realisatie

Dit onderdeel bevat de uitgaven voor aanlegprojecten en verbeteringen van de railinfrastructuur.

Voor een onderbouwing van het voor 2003 geraamde en gerealiseerde realisatieprogramma Railwegen wordt verwezen naar bijlagen 2, onderdeel 5 en 7.

01.02.04 Beheer en onderhoud Rail: realisatie

Op dit artikelonderdeel zijn de uitgaven verantwoord voor beheer en onderhoud rail. Op grond van richtlijn nr. 91/440/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 29 juli 1991 wordt de taakorganisatie Prorail/RIB belast met beheer en onderhoud van de landelijke railinfrastructuur. De subsidie aan RIB wordt jaarlijks vastgesteld met een beschikking overeenkomstig het bepaalde bij de Wet en Besluit Infrastructuurfonds. De subsidie wordt door RIB aangewend voor het in goede gebruikstoestand houden van de landelijke railinfrastructuur. Een deel van de kapitaallasten betreft de rente en afschrijvingskosten van de uitbreidingsinvesteringen waarvoor door Prorail/RIB onder staatsgarantie vreemd vermogen is aangetrokken.

In 2003 is door de regering € 82 mln. extra uitgetrokken voor onderhoud spoor. Dekking hiervoor is gevonden door verschuivingen binnen de begroting van V&W. Er is gekozen voor het principe «oud gaat voor nieuw»: beheer en instandhouding gaat voor aanleg van nieuwe projecten.

01.02.06 Rente en aflossing leenfaciliteit versnelde aanleg

De uitgaven betreffen de jaarlijkse betaling van de annuïteit voor de aflossing van de leenfaciliteit. Door de leenfaciliteit van de Nederlandse Spoorwegen (NS) is in de periode van 1991 tot en met 1993 een versnelde realisatie van spoorweginfrastructuur ten behoeve van personenvervoer mogelijk gemaakt. Aanvankelijk bedroeg de leenfaciliteit € 272 mln. maar uiteindelijk heeft de NS € 245 mln. voorgefinancierd. De rente en aflossingsverplichting komt vanaf 1994 ten laste van de begroting van het Infrastructuurfonds gedurende een periode van 15 jaar. Met de verzelfstandiging van de NS in 1995 is de leenfaciliteit overgegaan op Prorail/RIB.

c. De budgettaire gevolgen van uitvoering

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
01.02 Railwegen	Realisatie			Begroting	Verschil	
	2000	2001	2002	2003	2003	
Verplichtingen	1 176,7	1 692,0	688,4	2 557,2	2 033,7	523,5
Uitgaven	1 004,1	1 215,2	1 181,6	1 494,4	1 166,1	328,3
Product-uitgaven	1 004,1	1 215,2	1 181,6	1 494,4	1 166,1	328,3
01.02.01 Aanleg Rail: verk./planstudie	18,5	11,3	13,9	16,7	10,3	6,5
01.02.02 Aanleg Rail: realisatie goederen	13,6	13,7	4,7	18,9	28,9	- 10,0
01.02.02 Aanleg Rail: realisatie personen	272,7	347,5	481,6	519,9	445,7	74,2
01.02.04 Rail B&O realisatie	672,8	816,3	655,0	912,4	654,8	257,7
01.02.06 Rail leenfaciliteit versnelde aanleg	26,5	26,4	26,4	26,4	26,4	0,0
Directe uitvoeringsuitgaven						
Ontvangsten	18,4	43,5	17,0	47,0	1,0	46,0

Toelichting

Verplichtingen

Het verschil op verplichtingen wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

Niet geraamde BTW:	437 mln.
Aanleg rail personen:	
Niet aangegaan, wel geraamd:	
Vleugel	- 40 mln.
Kleine projecten	- 35 mln.
Stations	- 58 mln.
Transfer cap. A'dam	- 16 mln.
Stalling A'dam CS	- 25 mln.
Hanzelijn	- 832 mln.
Wel aangegaan, niet geraamd:	
Index 2002→2003	45 mln.
AKI	24 mln.
Nazorg	3 mln.
Geluid	4 mln.
Aanleg rail goederen	29 mln.
Beheer en onderhoud:	
In 2003 is zowel de beschikking	
2003 als ook 2004 aangegaan 983 mln.	
Diverse	3 mln.
Totaal	522 mln.

Uitgaven

01.02.01 Aanleg Rail: verkenningen/planstudie

Het tekort is hoofdzakelijk een gevolg van hogere uitgaven voor Tracé/MER IJzeren Rijn.

01.02.02 Aanleg Rail: realisatie goederen

Minder beroep op regeling Spooransluitingen, geen overeenstemming GHB en Prorail/RIB over beveiliging overwegen RCS Maasvlakte en vertragingen bij diverse in uitvoering zijnde projecten hebben tot een overschot geleid van ca. € 10 mln.

01.02.02 Aanleg Rail: realisatie goederen

Het verschil is hoofdzakelijk een gevolg van BTW (Begrotingsbedrag is excl. BTW, uitgaven zijn incl. BTW).

01.02.04 Rail Beheer en Onderhoud realisatie

Het verschil wordt veroorzaakt door BTW, loon- en prijsbijstelling en extra geld onderhoud spoor (zie voor een uitgebreide toelichting t.a.v. het extra onderhoud spoor de eerste suppletore begroting 2003, vergaderjaar 2002–2003, nr. 28 952, nr. 2).

Ontvangsten

De hogere ontvangsten worden veroorzaakt door afrekening voorschot 4e kwartaal 2002 met Prorail/RIB € 12 mln., ontvangst Prorail € 28 mln. als gevolg van een opgelegde efficiëncytaakstelling bij Prorail en ontvangst bijdrage gemeente Best in het project Liempde–Eindhoven ad € 6,0 mln.

Artikel 01.03 Regionale en lokale infrastructuur

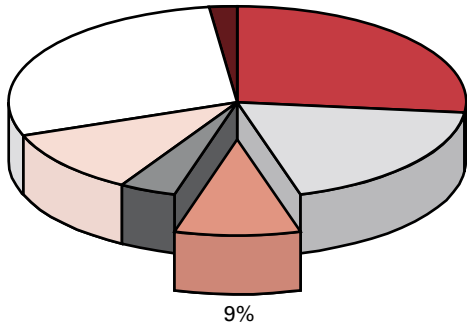
a. Relatie producten en beleid

Op dit productartikel worden de producten op het gebied van regionale/ lokale infrastructuur beschreven. De verantwoording over het onderliggende beleid is terug te vinden in de begroting 2003 van V&W (hoofdstuk XII). Het productartikel Regionaal/Lokaal is gerelateerd aan de beleidsdoelstellingen en beleidsinstrumenten: subsidie ten behoeve van aanleg openbaar vervoer- en onderliggend wegennetprojecten, gebundelde doeluikering (GDU) en Duurzaam Veiligheidsmaatregelen zoals beschreven bij de onderstaande beleidsartikelen:

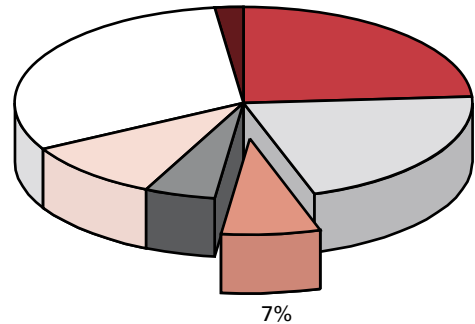
- Artikel 01 Veilig Goederenvervoer
- Artikel 02 Versterking Netwerk Goederenvervoer
- Artikel 05 Veiligheid Personenvervoer
- Artikel 06 Versterking Netwerk Personenvervoer
- Artikel 08 Duurzaam Personenvervoer

In de volgende figuur worden het begrote aandeel Regionale en lokale infrastructuur in het totale Infrastructuurfonds 2003 en de verschillende uitgavencategorieën op de werksoorten van Regionaal Lokaal afgezet tegen de realisatie 2003.

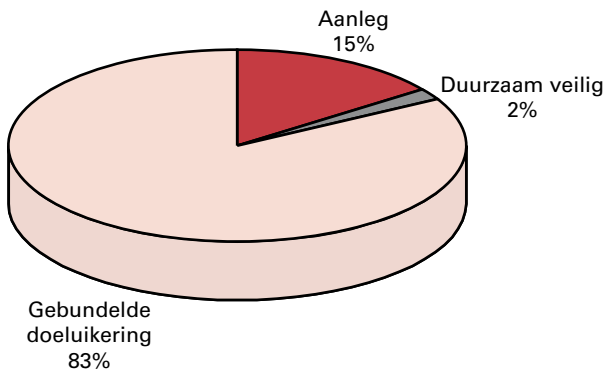
**Aandeel Regionaal/lokaal in totaal Infrastructuurfonds
Begroting 2003**



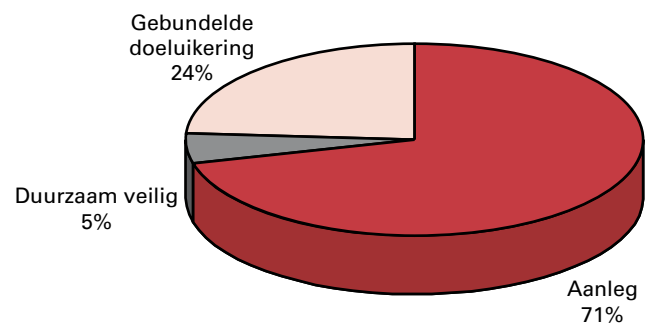
**Aandeel Regionaal/lokaal in totaal Infrastructuurfonds
Realisatie 2003**



**Uitgavencategorieën Regionaal/lokaal
Begroting 2003**



**Uitgavencategorieën Regionaal/lokaal
Realisatie 2003**



b. Het actuele programma

01.03.01 Verkenningen en planstudies

Voor een (verdere) onderbouwing van het voor 2003 geraamde en gerealiseerde verkenningen- en planstudieprogramma regionale en lokale infrastructuur wordt verwezen naar bijlage 2, onderdeel 1, 8 & 9.

01.03.02 Aanleg Regionale/Lokale Infrastructuur (realisatie)

Voor een (verdere) onderbouwing van het voor 2003 geraamde en gerealiseerde realisatieprogramma regionale en lokale infrastructuur wordt verwezen naar bijlage 2, onderdeel 10.

01.03.03 Duurzaam veilig

Voor een verdere onderbouwing van het voor 2003 geraamde en gerealiseerde realisatieprogramma Duurzaam veilig wordt verwezen naar bijlage 2, onderdeel 11.

c. De budgettaire gevolgen van uitvoering

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
				Realisatie	Begroting	Verschil
01.03 Regionale en lokale infrastructuur	2000	2001	2002	2003	2003	2003
Verplichtingen	690,4	294,2	1 154,9	419,0	193,8	225,2
Uitgaven	599,9	502,1	544,0	476,9	587,1	- 110,2
Product-uitgaven	596,4	498,4	539,4	472,5	583,9	- 111,4
01.03.01 Aanleg reg/lok: verk/planstudie	0,4	0,3	0,4	0,4	4,3	- 3,9
01.03.02 Aanleg reg/lok: realisatie	403,6	295,0	365,4	334,0	80,8	253,2
01.03.03 Duurzaam veilig	31,6	6,3	2,9	22,3	14,0	8,2
01.03.05 Gebundelde doeluitkering	160,8	196,9	170,7	115,8	484,7	- 368,9
Directe uitvoeringsuitgaven	3,5	3,7	4,6	4,4	3,2	1,2
01.03.01 Aanleg reg/lok: verk/planstudie	0,8	2,0	1,3	1,4	1,6	- 0,2
01.03.02 Aanleg reg/lok: realisatie	2,7	1,7	3,3	3,0	1,4	1,6
01.03.05 Gebundelde doeluitkering	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	- 0,2
Ontvangsten	4,9	32,6	2,0	5,0	0,0	5,0

Toelichting

Verplichtingen

Het verschil wordt veroorzaakt door de vastlegging van (GDU-)verplichtingen en de indexering van de verschillende beschikkingen (€ 50 mln.). Daarnaast zijn een aantal OVN-decentralisatieprojecten door het uitstel

van de decentralisatie (met één jaar) alsnog in 2003 verplicht. Dit betreft o.a. N470 (ca € 70 mln.), de N209 (ca € 30 mln.) en Almelo Zuid (€ 17 mln.).

Uitgaven

01.03.01 Aanleg regionaal/lokaal: verkenningen/planstudie

In 2003 is de studie Proef Lightrail Gouda–Alphen gestart. Met deze proef worden de effecten in kaart gebracht van samen gebruik van lightrail en treinen op het Hoofdrailnet. Van het beschikingsbedrag van € 3,8 mln. werd aanvankelijk in 2003 een uitgavenniveau verwacht van circa € 2,5 mln. In 2003 is echter geen declaratie ontvangen.

01.03.02 Aanleg regionaal/lokaal: realisatie

Het grote verschil wordt verklaard doordat bij het opstellen van de begroting 2003 is uitgegaan van de decentralisatie per 1 januari 2003, de verhoging van de zgn. Gebundelde Doeluitkering. Doordat de decentralisatie is uitgesteld is in 2003 het te decentraliseren begrotingsbedrag overgeheveld van het gebundelde doeluitkering programma (IF 01.03.05) naar het regionale lokale programma (IF 01.03.02). Majeure oorzaken voor de onderuitputting zijn het verschuiven van de SWAB-impuls (60 mln.), en de Benelux-metro (€ 40 mln.) naar 2004. In het verschil is € 19,1 aan betaalde BTW opgenomen welke via het Ministerie van Financiën zijn verrekend.

01.03.03 Duurzaam veilig

In het verleden declareerden mede-overheden minder dan geraamd. Het voordelig saldo van 2002 van ruim € 32 mln. is bij eerste suppletore wet overgeboekt naar 2003. Hiervan is totaal 22,3 mln. uitgekeerd, waardoor er in 2003 op dit artikelonderdeel totaal € 23,7 mln. onbesteed is gebleven.

01.03.05 Gebundelde doeluitkering

Zie de toelichting bij 01.03.02.

Ontvangsten

De ontvangsten betreffen de rente van de gebundelde doeluitkering.

02 NATTE INFRASTRUCTUUR

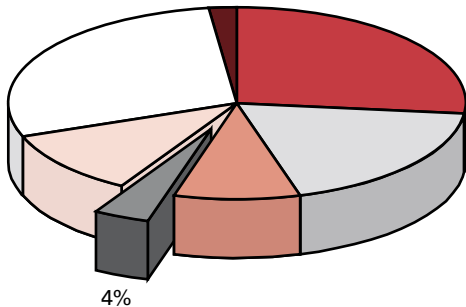
Artikel 02.01 Waterkeren

a. Relatie producten en beleid

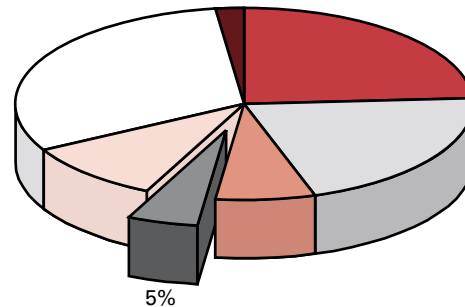
Op dit artikel worden de producten op het gebied van Waterkeren verantwoord. De verantwoording over het onderliggende beleid zijn terug te vinden in het Jaarverslag 2003 van Verkeer en Waterstaat (Hoofdstuk XII). Het productartikel is gerelateerd aan het beleidsartikel 13 «Veiligheid water» van Verkeer en Waterstaat.

In de volgende figuren worden het begrote aandeel Waterkeren in het totale Infrastructuurfonds 2003 en de verschillende uitgavencategorieën op de werksoorten van Waterkeren weergegeven.

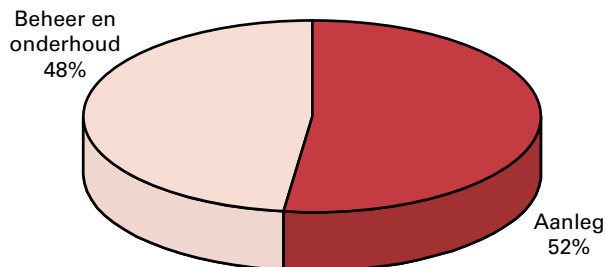
**Aandeel Waterkeren in totaal Infrastructuurfonds
Begroting 2003**



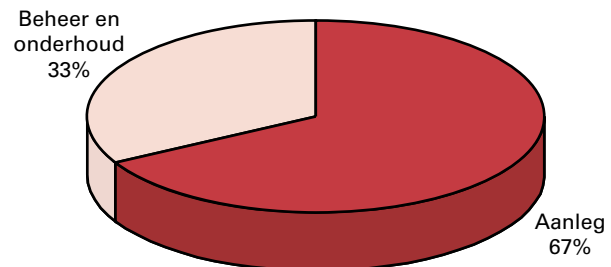
**Aandeel Waterkeren in totaal Infrastructuurfonds
Realisatie 2003**



**Uitgavencategorieën Waterkeren
Begroting 2003**



**Uitgavencategorieën Waterkeren
Realisatie 2003**



b. Het actuele programma

Artikel 02.01.01 Aanleg waterkeren: verkenning en planstudie

Binnen dit artikelonderdeel worden de studies verantwoord die onderdeel zijn van het programma Ruimte voor de Rivier. Als eerste wordt hierbij genoemd het opstellen van de planologische kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier. Deel 1 van deze PKB wordt naar verwachting in 2004 uitgebracht. Met ingang van dit jaar zijn alle uitgaven voor het opstellen van de PKB ten laste van dit artikelonderdeel gebracht. Ook worden project-

studies uitgevoerd voor Ruimte voor de Rivierprojecten die naar verwachting altijd passen in de doelstellingen Ruimte voor de Rivier. (Het accommoderen van een Rijnafvoer van 16 000 m³ per seconde.)

Artikel 02.01.02 Aanleg waterkeren: realisatie

A. IRMA en overige no-regret projecten Maas, Rijn, Waal en Lek

Project	Begroting 2003			Realisatie 2003		
	cm waterstandsverlaging	ha uiterwaard	gereed	cm waterstandsverlaging	ha uiterwaard	gereed
– Doorlatend maken aanbrug spoorbrug Oosterbeek	10,0	n.v.t.	2003	10,0	nvt	2004 ¹
– Pontonnierskazerne: afgraven hoogwatervrij gebied	2,0	5,0	2002	2,0	5,7	2004 ²
– Keent en Hemelrijkse waard: afgraven en herinrichten uiterwaard	1,5	7,0	2005	–	–	2008 ³

¹ Afrondende werkzaamheden, project nagenoeg gereed.

² Door explosieenvondsten moest de oplevering worden uitgesteld tot eind 2003. In 2004 vindt de laatste betalingen aan de aannemer plaats.

³ De oplevering van het project Keent wordt nu voorzien in 2008. Er is ernstige vertraging ontstaan bij de vergunningverlening op grond van diverse milieu- en waterstaatswetgeving.

B. Versterking dijken Noord-oostpolder en Flevoland langs het IJsselmeer en het Markermeer

Dijkvak	Begroting 2003			Realisatie 2003		
	Totale lengte	Lengte te verhogen	Herzetten steenbekleding	Totale lengte	Lengte te verhogen	Herzetten steenbekleding
Noord- Oostpolder	42,9 km	32 km	9,5 km	42,9 km	32 km	9,5 km
Flevoland-IJsselmeer	35,0 km	17,5 km	17,5 km	35,0 km	17,5 km	17,5 km ¹
Flevoland – Markermeer	18,3 km	18,3 km	16 km	18,3 km	3,1 km	3,3 km ²
Totaal	96,2 km	67,8 km	60,5 km	96,2 km	50,0 km	30,3 km

¹ In de begroting 2003 is abusievelijk 35 km herzetten steenbekleding opgenomen; dit moet zijn 17,5 km.

² Het project Flevoland-Markermeer is vertraagd als gevolg van een aanpassing aan het oorspronkelijk plan Oostvaardersdijk.

C. Maaswerken

Op de verantwoording van de projecten Zandmaas en Grensmaas wordt nader ingegaan in de reguliere (halfjaarlijkse) voortgangsrapportage Maaswerken.

D. Het programma stenenbekledingen

In 2003 is gewerkt aan de stenenbekledingen in Zeeland en Flevoland. Het programma stenenbekledingen loopt tot en met 2015.

E. Uitgevoerde onderzoeken 2003

In 2003 is in het kader van het meerjaren onderzoek «Veiligheid Nederland in Kaart» (VNK) verder gewerkt aan het onderzoek naar de overstromingskansen van waterkeringen. Tevens is gewerkt aan een methode voor de beoordeling en de analyse van kunstwerken. VNK zal naar verwachting in 2005 worden afgerond.

In 2003 is gestart met het onderzoek voor de nieuwe hydraulische randvoorwaarden in 2006. Daarnaast is dit jaar de 1e fase van het onderzoek sterkte en belastingen waterkeringen opgestart.

Voor een verdere onderbouwing van het voor 2003 geraamde en gerealiseerde realisatieprogramma waterkeren wordt verwezen naar bijlage 2, onderdeel 12.

02.01.03 Beheer en onderhoud waterkeren: voorbereiding

Op dit artikel zijn onder andere werkzaamheden voor het opstellen van legger- en beheerregisters uitgevoerd en verantwoord. Dit zijn instrumenten die worden ontwikkeld voor het uitvoeren van de 5-jaarlijkse toetsing van de waterkeringen en het actualiseren van het hydraulisch randvoorwaardenboek.

Daarnaast zijn activiteiten uitgevoerd die nodig zijn om de Kustlijnkaarten te produceren ten behoeve van de opstelling van het jaarlijkse kustsuppletieprogramma. Dit programma is gericht op het handhaven van de basiskustlijn.

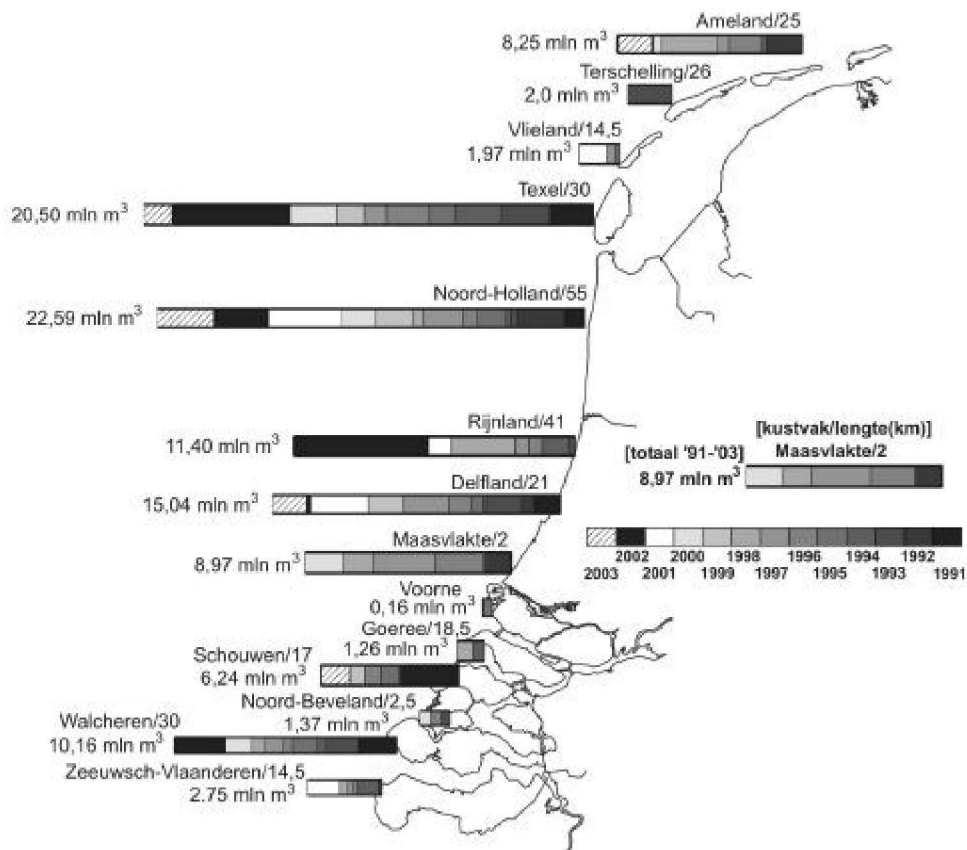
Ten slotte zijn op dit artikelonderdeel ook kosten verantwoord die voortkomen uit het onderzoek naar de haalbaarheid van betonnen en kunststofschuiven voor de Oosterscheldekering. Dit omdat het niet conserveren op termijn goedkoper en minder belastend voor het milieu is.

02.01.04 Beheer en onderhoud waterkeren: realisatie

Beheer en Onderhoud waterkeren	Begroting 2003	Realisatie 2003
– Stormvloedkering Oosterschelde	Groot onderhoud schuiven	Groot onderhoud schuiven
– Overige stormvloedkeringen in de Nieuwe Waterweg (Hartelkering en Maeslantkering) en de Hollandsche IJssel	Beheer en onderhoud	Beheer en onderhoud
– Zandsuppleties langs de kust	16 400 000 m ³	10 290 000 m ^{3*} 1
– Overige Rijkswaterkeringen	Onderhoud van ca 291 km	Onderhoud van ca 291 km

* waarvan 2 050 000 m³ t.b.v. zwakke schakels.

¹ Het budget voor suppleties is taakstellend. De werkzaamheden voor zwakke schakels zijn aanzienlijk duurder dan de «reguliere» suppleties. Reden is dat het strandsuppleties betreft terwijl in het oorspronkelijke werkschema voornamelijk onderwatersuppleties waren opgenomen. De reden van omzetten van dit oorspronkelijke schema zijn de onveilige situaties geweest die op basis van nieuwe golfberekeningen te voorschijn kwamen. Hier is prioriteit aan gegeven en op basis van beheerdersoordelen is het werkschema aangepast.



c. De budgettaire gevolgen van uitvoering

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
02.01 Waterkeren				Realisatie	Begroting	Verschil
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
Verplichtingen	113,9	186,1	342,2	252,6	187,5	65,1
Uitgaven	143,5	178,7	240,7	337,7	242,9	94,8
Product-uitgaven	99,6	131,4	156,4	231,0	187,1	44,0
02.01.02 Aanleg waterkeren: realisatie	23,6	36,5	94,3	164,9	103,9	61,1
02.01.04 B&O waterkeren: realisatie	76,0	94,9	62,1	66,1	83,2	- 17,1
Directe uitvoeringsuitgaven	44,0	47,2	84,3	106,6	55,8	50,8
02.01.01 Aanleg waterkeren: verk./planstudie	6,1	6,8	13,8	19,8	7,7	12,1
02.01.02 Aanleg waterkeren: realisatie	2,7	-	30,2	43,0	15,5	27,5
02.01.03 B&O waterkeren: voorbereiding	12,3	12,5	13,0	12,6	11,8	0,8
02.01.04 B&O waterkeren: realisatie	22,9	27,9	27,3	31,3	20,8	10,5
Ontvangsten	10,6	11,9	10,2	23,1	0,3	22,8

Toelichting

Verplichtingen

Voor de dijkversterkingen in het IJsselmeergebied en Zeeland zijn meerjarige verplichtingen aangegaan. Dit heeft tot een hogere verplichtingenrealisatie geleid dan begroot. Ook zijn in het kader van Ruimte voor de Rivier reeds verplichtingen aangegaan.

Uitgaven

02.01.01 Aanleg waterkeren: verkenningen/planstudie

Bij de eerste suppletore wet zijn de uitgaven en verplichtingen voor het project PKB Ruimte voor de Rivier van artikel 02.01.02 overgeheveld naar het artikel 02.01.01 in het kader van het Procedureregeling Grote Projecten.

02.01.02 Aanleg waterkeren: realisatie

De hogere uitgavenrealisatie op dit artikelonderdeel komt voornamelijk doordat de bijdrage aan de gemeente Nijmegen in de stadsbrug naar de stadsuitbreiding Lent niet in 2002, maar in 2003 is betaald. Deze middelen zijn bij eerste suppletore wet aan dit artikelonderdeel toegevoegd. Eveneens zijn bij eerste suppletore wet de kosten voor het opstellen van de PKB Ruimte voor de Rivier overgeboekt naar het planstudieonderdeel 02.01.01. Daarentegen zijn vrijgevallen middelen van het artikel Deltaplan Grote Rivieren (art 03.04) aan dit artikelonderdeel toegevoegd.

De uitgaven voor het project Maaswerken waren lager dan geraamd doordat bestuurlijk overleg meer tijd vroeg dan gepland.

Meer uitgaven zijn gepleegd voor het voorlichtingsprogramma «Nederland Leeft met Water» en voor onderzoeken naar de veiligheid van de primaire waterkering. (Veiligheid Nederland in Kaart, Sterkte en belastingen op dijken en hydraulische randvoorwaarden).

Ontvangsten

De hogere ontvangsten betreffen met name de terugontvangen IRMA-subsidies a.g.v. de in het verleden achtergebleven realisatie van met name het doorlatend maken van de spoorbrug Oosterbeek.

Artikel 02.02 Waterbeheren en Vaarwegen

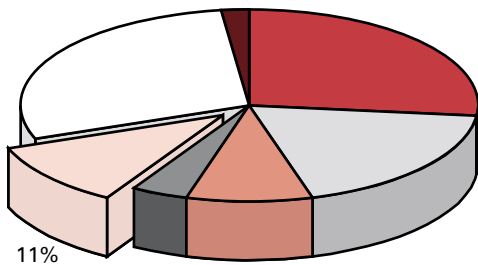
a. Relatie producten en beleid

In dit productartikel wordt verantwoording afgelegd over de producten van Waterbeheren en Vaarwegen. De verantwoording over het onderliggende beleid zijn terug te vinden in het Jaarverslag 2003 van Verkeer en Waterstaat (hoofdstuk XII). Het productartikel is gerelateerd aan de volgende beleidsartikelen:

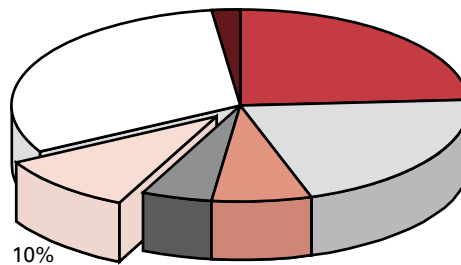
- Artikel 01 Veilig goederenvervoer
- Artikel 02 Versterking netwerk goederenvervoer
- Artikel 03 Efficiënt goederenvervoersysteem
- Artikel 14 Waterbeheren

In de volgende figuren worden het begrote aandeel Waterbeheren en Vaarwegen in het totale Infrastructuurfonds 2003 en de verschillende uitgavencategorieën op de werksoorten van Waterbeheren en vaarwegen afgezet tegen de realisatie 2003.

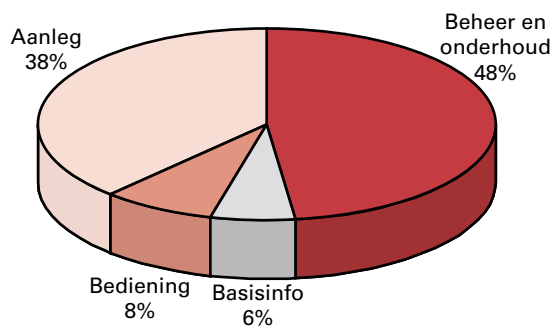
Aandeel Waterbeheer en vaarwegen in totaal Infrastructuurfonds. Begroting 2003



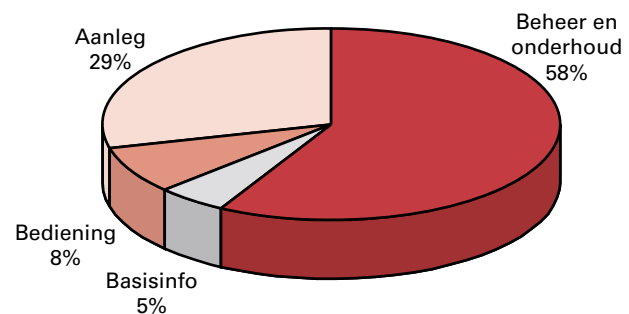
Aandeel Waterbeheer en vaarwegen in totaal Infrastructuurfonds. Realisatie 2003



Uitgavencategorieën Waterbeheer en vaarwegen Begroting 2003



Uitgavencategorieën Waterbeheer en vaarwegen Realisatie 2003



b. Het actuele programma

Artikel 02.02.01 Aanleg waterbeheren en vaarwegen: verkenningen en planstudies

Voor een onderbouwing van het verkenningen- en planstudieprogramma vaarwegen en waterbeheren 2003 wordt verwezen naar bijlage 2, onderdeel 1 & 13.

Artikel 02.02.02 Aanleg waterbeheren en vaarwegen: realisatie

Voor een (verdere) onderbouwing van het voor 2003 geraamde en gerealiseerde realisatieprogramma vaarwegen en waterbeheren wordt verwezen naar bijlage 2, onderdeel 14.

Artikel 02.02.03 Beheer en onderhoud waterbeheren en vaarwegen: voorbereiding

Programma beheer en onderhoud waterbeheren en vaarwegen: voorbereiding			
Bedragen in EUR1000	Begroting 2003	Realisatie 2003	Verschil 2003
WONS	13 899*	14 441	542 ¹
– DG-W deel		9 226	
– R&D programma		5 215	
Landelijke en Regionale producten	13 269	15 768	2 499 ²
Totaal	27 168	30 209	3 041

* Inclusief WONS-korting

¹ Betreft met name de toevoeging van loon- en prijscompensatie.

² Betreft de toevoeging van loon- en prijscompensatie en werkzaamheden voor derden (zie verdere toelichting bij de budgettaire gevolgen van uitvoering art 02.02.03).

Artikel 02.02.05 Bediening waterkeren, -beheren en vaarwegen

Output bediening	Realisatie				Begroting	Verschil
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
– Aantal objecten	193	194	194	193	193	0
– Aantal verkeersposten	14	14	14	14	14	0
– Aantal fte's	927	955	954	944	930	14 ¹
Uitgaven x EUR 1 mln.	50	53	55	55	53	2

¹ Het aantal fte's is hoger dan begroot, vanwege het hoge aantal mensen dat onder de 55+ regeling valt. Personeel met een 55+ regeling hoeft namelijk geen nachtdienst te doen waardoor extra inzet nodig is.

Dit deelprogramma levert actuele en adequate informatie aangaande de bescherming van het land tegen overstromingen bij hoogwater en de kwaliteit van nautische ecosystemen.

c. De budgettaire gevolgen van uitvoering

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
02.02 Waterbeheren en vaarwegen				Realisatie	Begroting	Verschil
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
Verplichtingen	696,1	807,3	822,9	660,3	553,6	106,7
Uitgaven	616,3	697,1	722,7	707,0	663,9	43,1
Product-uitgaven	280,6	318,3	308,1	286,5	330,9	- 44,4
02.02.02 Aanleg waterbeheren en vaarwegen: realisatie	108,8	107,74	127,6	135,6	198,9	- 63,3
02.02.04 B&O realisatie	171,8	210,6	180,5	150,9	132,0	18,9
Directe uitvoeringsuitgaven	335,8	378,7	414,6	420,5	333,0	87,5
02.02.01 Aanleg waterbeheren en vaarwegen: verk./planstudie	16,7	13,6	11,6	15,5	12,2	3,3
02.02.02 Aanleg waterbeheren en vaarwegen: realisatie	33,0	23,1	51,0	54,1	40,7	13,4
02.02.03 B&O: voorbereiding	14,1	29,3	33,8	30,2	27,4	2,8
02.02.04 B&O realisatie	187,5	220,94	226,9	228,7	161,3	67,4
02.02.05 Bediening vaarwegen	49,6	53,4	55,0	54,6	52,8	1,8
02.02.06 Basisinformatie	34,9	38,4	36,3	37,4	38,6	- 1,2
Ontvangsten	91,0	78,6	68,0	75,6	83,8	- 8,2

Toelichting

Verplichtingen

Dit verschil betreft het saldo van enerzijds lagere verplichtingen bij het onderdeel «aanleg» van ca € 60 mln. Dit wordt met name veroorzaakt door de uitstel van het project Twenthekanaal en het meerjarige baggerproject Waal als gevolg van een herprioritering in het MIT. Anderzijds zijn er meer verplichtingen aangegaan dan begroot bij «beheer en onderhoud» van ruim € 160 mln. Hiervoor zijn de volgende verklaringen:

- loon- en prijscompensatie (€ 7 mln.)
- indexeringen t.b.v. Brokx-nat contracten (€ 80 mln.)
- aangaan van verplichtingen voor ondermeer (€ 73,5 mln.)
 - problematiek rondom aanlegsteiger Weurt;
 - betaling Ikan Tongol, beslissing Gerechtshof dat RWS moet betalen;
 - schadeclaims als gevolg van vervangen damwand Breskens;
 - baggerwerkzaamheden (o.a. haventoeegang Waterweg, buitenhaven en IJ- en Maasgeul);
 - bulbpompen;
 - project renovatie Bernhardsluizen;
 - opvoerproblemen gemaal Eefde;
 - conservering roldeuren IJmuiden;

- noodvoorziening vanwege uitval 1 van de 3 pompen van gemaal Eefde;
- Friesche brug;
- opruimwerkzaamheden na de brand bij bandenfabriek Vredestein in Enschede;
- baggeren onder het wrak Assi Eurolink;
- werkzaamheden TriColor;
- werkzaamheden Prestige.

Uitgaven

02.02.01 Aanleg waterbeheren en vaarwegen: verkenningen/planstudie

Het planstudieprogramma is uitgebreid met extra middelen ten behoeve van het project ontwikkelingsschets Schelde Estuarium (ProSes). Tot dit project is besloten door de Vlaamse en Nederlandse bewindspersonen. De meeruitgaven worden deels gedragen door het gewest Vlaanderen en deels door het Ministerie van LNV.

02.02.02 Aanleg waterbeheren en vaarwegen: realisatie

De uitgaven op dit artikelonderdeel zijn aanzienlijk lager dan in de begroting geraamd. Dit wordt deels veroorzaakt doordat vanuit dit artikelonderdeel een bedrag van € 27 miljoen is overgeheveld naar artikelonderdeel 04 om de financiële problematiek aldaar te verlichten. Deels wordt de onderschrijding veroorzaakt door vertraging bij de aanleg van de speciedepots Hollandsdiep en Koegorspolder. Bij het depot Hollandsdiep vroeg de technische voorbereiding meer tijd dan gepland; bij het depot Koegorspolder is het bestuurlijk overleg nog gaande.

02.02.03 Beheer en onderhoud: voorbereiding

Op dit artikelonderdeel zijn o.a. de werkzaamheden voor BPN, inclusief de doorstart, verantwoord. De afgelopen jaren is veel tijd besteed aan het ingevoerd krijgen bij de medewerkers van de filosofie achter BPN. Een onderdeel vormt ook het opstellen van instandhoudingsplannen. Vanwege budgettaire problemen is minder geld beschikbaar om de verdere implementatie van BPN en het opstellen van de plannen uit te voeren zoals gepland. Er treedt dan ook vertraging op. Het verschil tussen realisatie en begroting bedraagt € 2,8 mln.

Dit wordt mede veroorzaakt door:

- Loon- en prijsbijstelling bijna € 1 mln.
- Structurele overboeking vanuit IF 02.02.06, ad. € 1.0 mln. in het kader van de ontvlechting Water; gerelateerd aan de scheiding tussen uitvoering en beleid.
- Ophoging van zowel uitgaven en ontvangsten voor werkzaamheden derden ad. € 0,7 mln.

02.02.04 Beheer en onderhoud: realisatie

Op dit artikelonderdeel hebben zich een aantal onvoorziene problemen/kostenposten voorgedaan:

- calamiteiten met de schepen Assi Eurolink, Prestige en TriColor (€ 8,5 mln.);
- wrak Ikan Tongol: o.b.v. een uitspraak van het Gerechtshof was RWS verplicht tot het betalen van € 1 mln.;
- brand bandenfabriek Vredestein;

- overige schadevaringen (€ 1,5 mln.);
- warm water en de droogte.

Aangaande B&O-nat is ten gevolge van een voorspoedige realisatie meer gerealiseerd dan begroot. Dit is vooral tot uiting gekomen in een hogere realisatie van de directe uitvoeringsuitgaven.

Ontvangsten

Ontvangsten Waterbeheren en vaarwegen (in EUR mln.)				
	Realisatie		Begroting	Verschil
	2002	2003	2003	2003
Vaarweg Ketelmeer	0,2	0,3	0,3	0,0
Aquaduct Harderwijk	4,5	1,3	1,2	0,1
Verdieping Westerschelde	1,3	8,2	29,4	- 21,2 ¹
Inrichting Veluwe Randmeer		0,8	2,6	- 1,8 ²
Overige, kleine projecten	4,8	7,4		7,4
Totaal projecten	10,8	18,0	33,5	- 15,5
WVO	32,3	29,8	31,7	- 1,9 ³
Overig beheer en onderhoud	24,9	27,8	18,5	9,3 ⁴
Totaal	68,0	75,6	83,8	- 8,2

¹ Een belangrijk deel van de ontvangsten met betrekking tot de wrakopruijing Westerschelde van België is dit jaar niet ontvangen.

² De project Integrale Inrichting Veluwe Randmeren is vertraagd, waardoor de ontvangsten doorschuiven naar 2004.

³ Tot en met december is € 30,5 mln. opgelegd (bij een raming van € 31,7mln.), door de Belastingdienst is tot en met december € 29,8 mln. verantwoord en afgedragen. In 2004 zal het resterende deel door de Belastingdienst worden afgedragen.

⁴ Meer ontvangen als gevolg van o.a. calamiteiten.

Geraamde aantallen (x 1 000) en opbrengsten (x EUR 1 000) voor de WVO in 2003						
	Realisatie			Begroting	Verschil	
	2000	2001	2002	2003	2003	
1. Opbrengst Communaal gezuiverd	18 707	16 788	16 277	16 928	15 090	1 838
aantal	1 220	1 057	1 025	1 066	950	115,8
tarief	15,9	15,9	15,9	15,9	15,9	0,0
2. Opbrengst Bedrijven en communaal ongezuiverd	17 174	14 231	12 132	13 593	16 629	3 036
aantal	560	448	382	428	524	- 95,6
tarief	31,8	31,8	31,8	31,8	31,8	0,0
3. Totale opbrengsten (1+2)	35 881	31 018	28 409	30 521	31 719	- 1 198

03 MEGAPROJECTEN

Artikel 03.01 Westerscheldetunnel

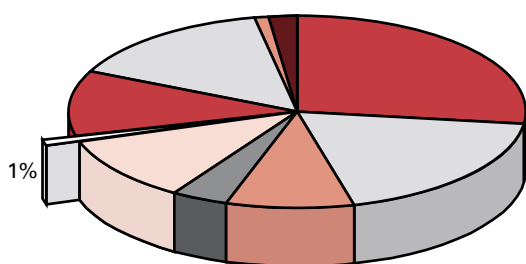
a. Relatie product en beleid

In dit productartikel wordt verantwoording afgelegd over de producten van de Westerscheldetunnel. De verantwoording over het onderliggende beleid is terug te vinden in het Jaarverslag 2003 van Verkeer en Waterstaat (Hoofdstuk XII). Het productartikel is gerelateerd aan de volgende beleidsartikelen:

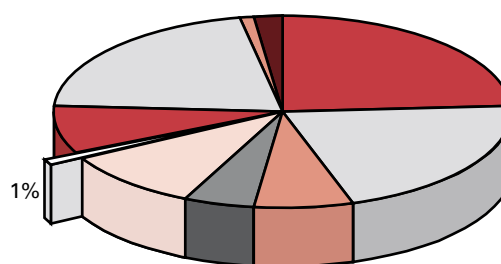
- Artikel 01 Veilig goederenvervoer;
- Artikel 06 Versterken netwerk personenvervoer.

In het volgende figuur wordt het begrote aandeel van de Westerscheldetunnel in het totale infrastructuurfonds 2003 afgezet tegen het werkelijke aandeel.

Aandeel Westerscheldetunnel in totaal Infrastructuurfonds Begroting 2003



Aandeel Westerscheldetunnel in totaal Infrastructuurfonds. Realisatie 2003



c. De budgettaire gevolgen van uitvoering

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
03.01 Westerscheldetunnel	Realisatie				Begroting	Vershil
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
Verplichtingen	6,6	9,3	58,2	8,9	49,4	- 40,5
Uitgaven:	85,3	174,3	232,9	37,4	72,4	- 35,0
Product-uitgaven	78,4	166,5	223,5	32,2	68,2	- 36,0
Directe uitvoeringsuitgaven	7,0	7,8	9,4	5,2	4,2	1,0
Ontvangsten	0,6	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen zijn achtergebleven bij de eerdere verwachtingen. Dit wordt met name veroorzaakt doordat het afwickelen van nog resterende activiteiten waaronder claimafhandeling, na openstelling in 2003 meer tijd vergt dan voorzien.

Uitgaven

Bij eerste suppletore begroting is het budget verlaagd in verband met een kasverschuiving die heeft plaatsgevonden met 2002 als gevolg van een versnelling en vervroegde oplevering van de Westerscheldetunnel waardoor in 2002 meer aandelen zijn uitgegeven dan was voorzien.

Verder zijn de uitgaven achtergebleven bij de eerdere verwachtingen. Dit wordt met name veroorzaakt doordat het afwickelen van nog resterende activiteiten waaronder claimafhandeling, na openstelling in 2003 meer tijd vergt dan voorzien.

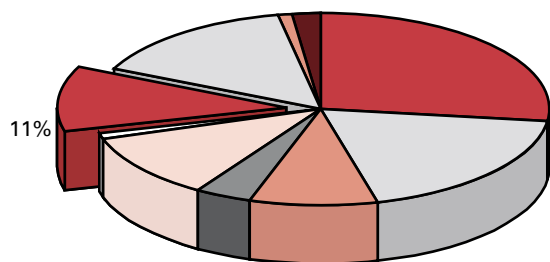
Artikel 03.02 Betuweroute

a. Relatie product en beleid

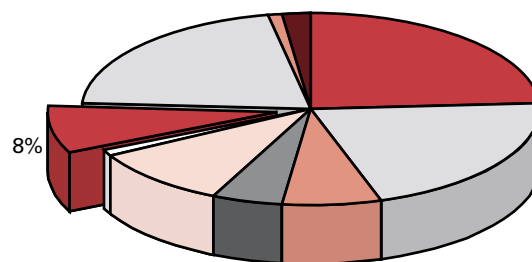
In dit artikel wordt verantwoording afgelegd over de producten van de Betuweroute. Het productartikel is gerelateerd aan beleidsartikel 02 Optimaliseren netwerk goederenvervoer (Hoofdstuk XII).

In het volgende figuur wordt het begrote aandeel van de Betuweroute in het Infrastructuurfonds 2003 afgezet tegen het werkelijke aandeel.

**Aandeel Betuweroute in totaal Infrastructuurfonds
Begroting 2003**



**Aandeel Betuweroute in totaal Infrastructuurfonds
Realisatie 2003**



b. Het actuele programma

Voor een gedetailleerde toelichting wordt verwezen naar de separate voortgangsrapportages aan de Tweede Kamer.

Voor een onderbouwing van het voor 2003 geraamde en gerealiseerde realisatieprogramma Betuweroute wordt verwezen naar bijlage 2, onderdeel 15.

c. De budgettaire gevolgen van uitvoering

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
03.02 Betuweroute	Realisatie				Begroting	Verschil
	2000	2001	2002	2003	2003	
Verplichtingen	2 340,9	368,6	899,0	389,3	138,9	250,4
Uitgaven:	516,9	546,6	764,2	564,8	686,2	- 121,4
Product-uitgaven	512,0	546,6	761,5	560,1	671,6	- 111,5
Directe uitvoeringsuitgaven	4,9		2,7	4,7	14,6	- 9,9
Ontvangsten	7,1	20,9	12,0	10,4	20,0	- 9,6

Toelichting

Verplichtingen

Het verschil met het aanvankelijk geraamde bedrag aan verplichtingen in 2003 (€ 138,9 mln.) kan verklaard worden doordat TTI Barendrecht en de beveiliging en besturing als gevolg van de aangehouden besluitvorming niet in 2002, maar in 2003 zijn beschikt. TTI Barendrecht is vooruitlopend op de nadere uitwerking TTI beschikt. Dit is met de Tweede Kamer gecommuniceerd in de reguliere voortgangsrapportages. Nadat de besluitvorming over het beveiligingssysteem ETCS in de Tweede Kamer was afgerond is de beschikking afgegeven.

Uitgaven

De lagere realisatie in 2003 kan worden verklaard uit het feit dat een deel van de uitgaven voor de onderbouw Gelderland, waarvan de afronding eind 2003 gepland was tot betaling komt in 2004. Verder heeft de later dan geplande besluitvorming voor het beveiligings- en besturingssysteem geleid tot latere aanbesteding (pas aan het eind van 2003) en dus een trager op gang komen van de betalingen.

De indienststellingsdatum van de Betuweroute blijft overigens gehandhaafd op december 2006.

Ontvangsten

De lagere ontvangst kan worden verklaard doordat de bijdrage van de Provincie Gelderland aan de tunnel onder het Pannerdensch kanaal in 2004 wordt verwacht. De ruwbouw van de tunnel is overigens eind 2003 afgerond. Daarnaast wordt als gevolg van uitloop van de werkzaamheden de EU ontvangsten later verwacht dan gepland.

Artikel 03.03 Hogesnelheidslijn

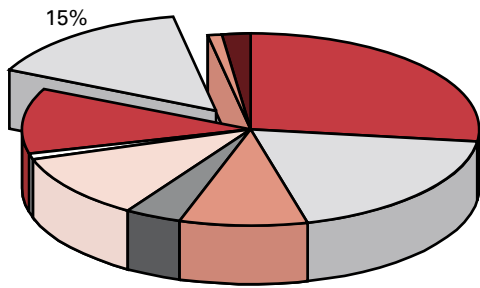
a. Relatie product en beleid

In dit productartikel wordt verantwoording afgelegd over de producten van de Hogesnelheidslijnen/Snelle treinverbindingen alsmede de producten van railwegen en rijkswegen van werken die qua planning en bouw met de aanleg van de Hogesnelheidslijnen zijn verbonden.

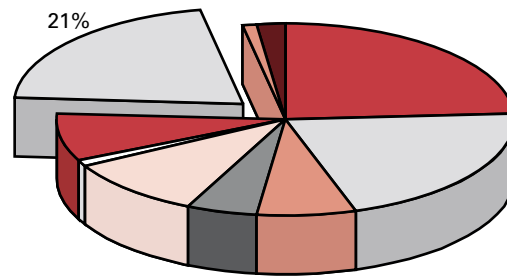
Het productartikel is primair gerelateerd aan beleidsartikel 06 Versterken netwerk personenvervoer (hoofdstuk XII). De aanpassingen (verbreding) van de rijkswegen die op dit productartikel worden verantwoord, hebben tevens een relatie met het beleidsartikel 02 Versterking netwerk goederenvervoer.

In het volgende figuur wordt het begrote aandeel van de Hogesnelheidslijnen in het totale Infrastructuurfonds 2003 weergegeven en afgezet tegen de realisatie over 2003:

**Aandeel HSL in totaal Infrastructuurfonds
Begroting 2003**



**Aandeel HSL in totaal Infrastructuurfonds
Realisatie 2003**



b. Het actuele programma

Voor een gedetailleerde toelichting wordt verwezen naar de separate voortgangsrapportages aan de Tweede Kamer.

Voor een onderbouwing van het voor 2003 geraamde en gerealiseerde realisatieprogramma HSL wordt verwezen naar bijlage 2, onderdeel 16.

c. De budgettaire gevolgen van uitvoering

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
03.03 Hogesnelheidslijn	Realisatie				Begroting	Verschil
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
Verplichtingen	3 419,7	3 495,0	500,9	583,0	260,0	323,0
Uitgaven	499,6	944,5	1 188,5	1 400,0	966,4	433,6
Product-uitgaven	499,6	944,5	1 130,3	1 319,7	912,7	407,0
03.03.01 HSL-zuid	490,0	782,8	902,7	1 005,8	766,5	239,3
03.03.02 HSL-oost	7,8	3,1	0,0	0,6	2,6	- 2,0
03.03.03 HSL-zuid: railwegen		11,3	18,8	34,8	16,7	18,1
03.03.04 HSL-zuid: hoofdwegen		142,9	203,8	273,7	122,1	151,6
03.03.05 Snelle treinverbindingen	1,8	4,4	5,0	4,8	4,9	- 0,1
Directe uitvoeringsuitgaven	0,0	0,0	58,2	80,3	53,7	26,6
03.03.01 HSL-zuid			49,5	69,0	42,5	26,5
03.03.02 HSL-oost			0,0		0,0	0,0
03.03.03 HSL-zuid: railwegen			0,7	4,6	0,7	3,9
03.03.04 HSL-zuid: hoofdwegen			8,0	6,7	10,5	- 3,8
Ontvangsten	20,7	11,5	25,9	41,3	18,3	23,0

Toelichting

Verplichtingen

In verband met het uitvoeringstempo van het project zijn verplichtingen eerder aangegaan dan voorzien. Gerelateerd aan de risicoreservering is € 79,4 mln. verplicht terwijl het bedrag aan btw-verplichtingen € 17,3 mln. is. Daarnaast zijn € 113 mln. extra verplichtingen aangegaan voor de indexering en de aanpassing van de vergoeding van de infraprovider.

Uitgaven

03.03.01 HSL-zuid/03.03.03 HSL-zuid: railwegen

Een deel van de hogere uitgavenrealisatie vloeit voort uit niet begrote BTW-uitgaven die jaarlijks uit een aanvullende post van het ministerie van Financiën wordt gecompenseerd (ca. € 170 mln.). Daarnaast is er sprake van een hoger uitvoeringstempo dan het oorspronkelijke budgettaire tempo.

03.03.04 HSL-zuid: hoofdwegen

De hogere uitgaven met betrekking tot de uitvoering van rijksweg 16 betreft de afstemming op het uitvoeringstempo van de HSL.

Ontvangsten

De hogere ontvangsten betreffen o.a. EU-subsidies, subsidie explosieven-opsporing van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en een bijdrage van de gemeente Breda (Westtangent).

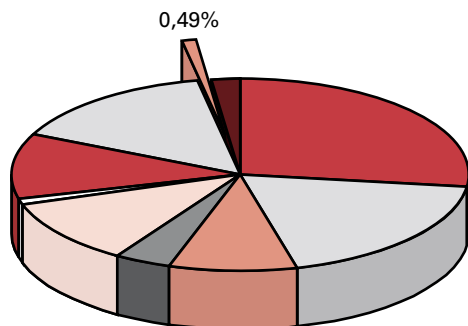
Artikel 03.04 Deltaplan Grote Rivieren

a. Relatie product en beleid

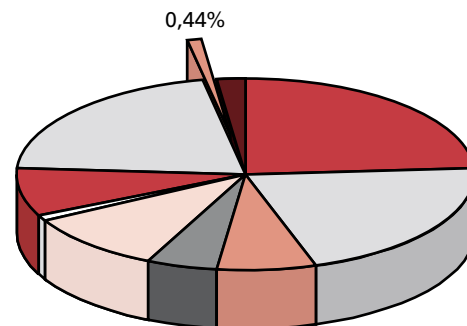
Onder dit productartikel wordt verantwoording afgelegd over de producten voor de realisering van het Deltaplan Grote Rivieren (DGR). Het productartikel is gerelateerd aan beleidsartikel 13 «Veiligheid Water» van de begroting van Verkeer en Waterstaat (Hoofdstuk XII).

In het navolgende figuren wordt het begrote aandeel van Delta Plan Grote Rivieren in het totale infrastructuurfonds 2003 weergegeven en afgezet tegen de realisatie 2003.

Aandeel Deltaplan Grote Rivieren in totaal Infrastructuurfonds. Begroting 2003



Aandeel Deltaplan Grote Rivieren in totaal Infrastructuurfonds. Realisatie 2003



b. Het actuele programma

De werken langs de grote rivieren, met als doel om bij een afvoer bij Lobith van 15 000 m³/sec voldoende veiligheid te bieden, zijn grotendeels voltooid. In het kader van bescherming tegen hoge buitenwaterstanden waren in 2003 langs de kust en in het benedenrivierengebied nog enkele werken in uitvoering. Een meer gedetailleerd overzicht is opgenomen in de voortgangsrapportages Deltaplan Grote Rivieren die halfjaarlijks aan de Tweede Kamer worden aangeboden. Opgemerkt wordt dat de Maaswerken (Zandmaas en Grensmaas), die ook deel uitmaken van DGR, met ingang van 2002 op het begrotingsartikel waterkeren (02.01) worden verantwoord.

c. De budgettaire gevolgen van uitvoering

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
03.04 Deltaplan grote rivieren	Realisatie			Begroting	Verschil	
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
Verplichtingen	96,1	103,8	15,9	9,2	1,3	8,0
Uitgaven:	110,9	115,5	34,6	30,0	30,8	- 0,8
Product-uitgaven	77,0	99,8	31,4	28,4	26,4	2,0
Directe uitvoeringsuitgaven	33,9	15,8	3,2	1,5	4,4	- 2,9
Ontvangsten	10,7	30,5	14,2	5,8	0,0	5,8

Toelichting

Verplichtingen

In het uitvoeringsjaar zijn extra verplichtingen aangegaan om de goede voortgang van de Zuid-Hollandse projecten in het kader van Deltaplan Grote Rivieren niet in gevaar te brengen.

Ontvangsten

De extra ontvangsten betreffen het project Balgstuw Rampspol ad € 4,6 mln. en het IRMA-project Doornbosch ad € 1,3 mln. Alhoewel het eerstgenoemde project gereed is vinden nog afrondende werkzaamheden plaats, waarvoor nog een bijdrage van derden is verkregen.

Artikel 03.05 Betaald rijden

a. Relatie product en beleid

Op dit artikel worden producten gericht op betaald rijden verantwoord, zoals pilots, experimenten en de invoering van de variabele kilometerheffing.

Dit productartikel is gerelateerd aan de volgende beleidsartikelen van Hoofdstuk XII:

Artikel 2 Optimalisering Netwerk Goederenvervoer;

Artikel 6 Versterking Netwerk Personenvervoer.

b. Het actuele programma

In het Strategisch Akkoord van het Kabinet Balkenende I is opgenomen dat in deze kabinetsperiode geen middelen worden vrijgemaakt voor de voorbereiding van de invoering van kilometerheffing.

Als gevolg van de besluitvorming over het Strategisch Akkoord zijn de activiteiten die gericht zijn op de invoering van een kilometerheffing stopgezet.

c. De budgettaire gevolgen van uitvoering

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
03.05 Betaald rijden	Realisatie			Begroting	Verschil	
	2000	2001	2002	2003	2003	
Verplichtingen	12,7	16,7	11,6	6,4	0,0	6,4
Uitgaven:	15,3	15,3	13,4	6,8	0,0	6,8
03.05 Product-uitgaven	15,3	15,3	13,4	6,8	0,0	6,8
03.05 Ontvangsten			0,4	0,0	0,0	0,0

Toelichting

Verplichtingen/Uitgaven

In het Strategisch akkoord van het Kabinet Balkenende is opgenomen dat in deze kabinetsperiode geen middelen worden vrijgemaakt voor de voorbereiding van de invoering van kolometer heffing. De uitgaven hebben betrekking op de afwikkeling van lopende contracten. Nog niet alle contracten konden in 2002 worden afgehandeld zodat nog betalingen in 2003 volgden.

04 ALGEMENE UITGAVEN

a. Relatie producten en beleid

Artikel 04.01 Saldo van de afgesloten rekeningen

Dit begrotingsartikel is technisch van aard.

Artikel 04.02 Bodemsanering

Het artikel Bodemsanering is gerelateerd aan beleidsartikel 08 Duurzaam Personenvervoer (Hoofdstuk XII).

Artikel 04.03 Intermodaal vervoer

Het productartikel heeft betrekking op beleidsartikel 02 Optimaliseren Netwerk goederenvervoer.

Voor een onderbouwing van het voor 2003 geraamde en gerealiseerde realisatieprogramma Multi- en intermodaal vervoer wordt verwezen naar bijlage 2, onderdeel 18.

Artikel 04.04 Overige uitgaven en ontvangsten

Op dit artikel worden de uitgaven en ontvangsten verantwoord die verband houden met diverse bijdragen aan derden.

Het productartikel is gerelateerd aan de volgende beleidsartikelen (Hoofdstuk XII):

- Artikel 19 Bijdrage aan IF
- Artikel 20 Nominaal en onvoorzien

Artikel 04.05 Garanties infrastructuur

Dit begrotingsartikel is technisch van aard.

Artikel 04.07 Regionale mobiliteitsfondsen

Het productartikel regionale mobiliteitsfondsen is gerelateerd aan het beleidsartikel 06 Versterking Netwerk Personenvervoer van Hoofdstuk XII.

Artikel 04.08 Railinfrabeheer

Dit artikel is gerelateerd aan beleidsartikel 06 Netwerk Personenvervoer (Hoofdstuk XII). Door middel van de aan Railinfrabeheer B.V. (RIB) verstrekte lening worden middelen beschikbaar gesteld om de doelstellingen van RIB uit te voeren. Het betreft hier de zogenaamde schatkistleningen die door het Ministerie van Financiën aan RIB worden verstrekt. De verstrekte schatkistleningen dan wel de daarvoor door V&W afgegeven garanties lopen via de begroting van het Infrastructuurfonds en zijn budgettair neutraal.

c. De budgettaire gevolgen van uitvoering

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
Beleidssterrein 04 Algemene Uitgaven	Realisatie			Begroting	Verschil	
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
Verplichtingen	292,7	1 333,8	720,2	100,8	75,1	25,7
Uitgaven	297,0	847,1	388,4		79,2	- 79,2
Product-uitgaven	297,0	847,1	388,4		79,2	- 79,2
04.01 Nadelig saldo afgesloten rekeningen	26,5	0,0		0,0	mem.	
04.02 Bodemsanering	4,6	10,0	1,1	6,8	6,9	- 0,1
04.03 Intermodaal vervoer	30,1	3,9	2,5	0,3	2,3	- 2,0
04.04 Overige uitgaven	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
04.05 Garanties infrastructuur	0,0	0,0	0,0	0,0	mem.	
04.07 Regionale Mobiliteitsfondsen	170,2	283,6	37,9	81,1	70,0	11,1
- 04.07.01 Rijksbijdrage			37,9	81,1	70,0	11,1
- 04.07.02 Terugsluis opbrengsten			0,0	0,0	0,0	0,0
04.08 Railinfrabeheer	65,6	549,6	346,9	30,6	23,9	6,7
Ontvangsten	20,7	11,5	574,1	103,7	38,9	64,8

Verplichtingen

De hogere verplichtingen betreft hoofdzakelijk de verschuldigde rente over reeds afgesloten schatkistleningen die door het Ministerie van Financiën aan RIB is verstrekt.

Uitgaven

04.03 Intermodaal vervoer

De subsidies RSC Maasvlakte en Waalhaven zijn in 2003 vastgesteld. Bij die vaststelling is gebleken dat bij RSC Waalhaven de werkelijke kosten aanmerkelijk lager zijn uitgevallen dan aanvankelijk was voorzien, derhalve was geen nabetaling noodzakelijk.

Doordat de medefinanciering van de provincie Limburg vertraagd was, is de start van een project vallende onder de Subsidie Openbare Inland Terminals (SOIT) verschoven naar 2004. De geplande betalingen zijn derhalve niet gerealiseerd.

04.07 Regionale Mobiliteitsfondsen

In 2003 stond, na verwerking van het voordelig saldo 2002, ruim € 104 mln. ter beschikking om de bijdragen aan regionale mobiliteitsfondsen te financieren. Eerst dienen de regio's geld te storten, daarna verdubbelt het

Rijk de bijdragen tot een bepaald maximum. In totaal is € 81,1 mln. uitgegeven. Omdat het kaderwetgebied K.A.N. (Knooppunt Arnhem Nijmegen) er niet in is geslaagd om de eigen bijdrage te storten kon ook V&W de bijdrage niet storten. Daardoor is er ten opzichte van de begroting een overschot ontstaan.

04.08 Railinfrabeheer

De hogere uitgaven betreft de verschuldigde rente over reeds afgesloten schatkistleningen die door het Ministerie van Financiën aan RIB is verstrekt. De rentebetalingen lopen via de begroting van het Infrastructuurfonds en zijn budgettair neutraal (uitgaven en ontvangsten gelijk).

Ontvangsten

Betreft met name de ontvangsten inzake de rente van de schatkistbelening van RIB (zie de toelichting bij 04.08) en het voordelig saldo van ca € 73 mln.

05 BIJDRAGEN T.L.V. ANDERE BEGROTINGEN VAN HET RIJK

a. Relatie producten en beleid

05.01 Bijdragen ten laste van de begroting van V&W

Op dit artikel worden de ontvangen bijdragen verantwoord, die ten laste van de begroting van Verkeer en Waterstaat komen. Het productartikel is gerelateerd aan beleidsartikel 19 Bijdragen aan het Infrastructuurfonds.

05.03 Bijdragen ten laste van de begroting van VROM

Dit artikel bevat incidentele bijdragen van het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer voor de uitvoering van projecten en is technisch van aard.

05.04 Bijdragen ten laste van het Fonds Economische Structuurversterking

Op dit artikel wordt de bijdrage ten laste van het Fonds Economische Structuurversterking (FES) verantwoord. Dit begrotingsartikel is technisch van aard.

c. De budgettaire gevolgen van uitvoering

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
Beleidssterrein 05	Realisatie				Begroting	Verschil
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
Ontvangsten	5 065,2	5 711,5	6 066,1	6 631,4	6 073,0	558,4
05.01 Bijdragen t.l.v. de begroting van V&W	3 217,2	3 636,2	3 789,8	4 101,6	3 526,0	575,6
05.03 Bijdragen t.l.v. de begroting van VROM	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	- 0,2
05.04 Bijdragen van het Fes	1 848,0	2 075,3	2 276,3	2 529,8	2 546,7	- 16,9

Deel C. De Jaarrekening

6. De Verantwoordingsstaat van het Infrastructuurfonds Verantwoordingsstaat 2003 van het Infrastructuurfonds

Bedragen in EUR1000										
Art.	Omschrijving	(1)			(2)			(3)=(2)-(1)		
		Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	
	TOTAAL		6 236 069	6 278 305		6 796 871	7 025 006		560 802	746 701
01	Droge Infrastructuur		3 470 367	66 948		3 594 344	133 728		123 977	66 780
01	Rijkswegen	1 231 849	1 720 993	65 948	1 494 037	1 623 049	81 728	262 188	- 97 944	15 780
02	Railwegen	2 032 285	1 164 675	1 000	2 557 211	1 494 385	46 959	524 926	329 710	45 959
03	Regionale/Lokale Infrastructuur	191 425	584 699	0	419 016	476 910	5 041	227 591	- 107 789	5 041
02	Natte Infrastructuur		906 726	84 089		1 044 676	98 683		137 950	14 594
01	Waterkeren	187 490	242 862	304	252 636	337 714	23 100	65 146	94 852	22 796
02	Waterbeheren en vaarwegen	553 600	663 864	83 785	660 324	706 962	75 583	106 724	43 098	- 8 202
03	Mega projecten		1 755 835	38 238		2 039 030	57 563		283 195	19 325
01	Westerscheldetunnel	49 443	72 447	0	8 878	37 428	1	- 40 565	- 35 019	1
02	Betuweroute	138 913	686 181	19 966	389 322	564 760	10 378	250 409	- 121 421	- 9 588
03	Hogesnelheidslijn	260 015	966 379	18 272	582 973	1 399 975	41 332	322 958	433 596	23 060
04	Deltaplan Grote Rivieren	1 255	30 828	0	9 222	30 032	5 846	7 967	- 796	5 846
05	Betaald rijden	0	0	0	6 443	6 835	5	6 443	6 835	5
04	Algemene uitgaven		103 141	38 873		118 821	103 719		15 680	64 846
01	Voordelig/Nadelig saldo van de afgesloten rekeningen	Memorie	Memorie	Memorie	0	0	73 153	0	0	73 153
02	Bodemsanering	4 750	6 917	0	41	6 844	0	- 4 709	- 73	0
03	Intermodaal vervoer	320	2 295	0	2 269	283	0	1 949	- 2 012	0
04	Overige uitgaven/ontvangsten	0	0	14 975	0	0	0	0	0	- 14 975
05	Garanties	Memorie	Memorie	Memorie	0	0	0	0	0	0
06	Prijsbijstelling uit het Fonds Economische Structuurversterking									
07	Regionale Mobiliteits fondsen	70 031	70 031	0	81 128	81 128	0	11 097	11 097	0
08	Rail Infrabeheer	0	23 898	23 898	17 316	30 566	30 566	17 316	6 668	6 668

Bedragen in EUR1000

	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
05 Bijdragen ten laste van andere begrotingen van het Rijk	6 050 157	0 6 631 314	0 581 157
01 Bijdragen ten laste van de begroting van V&W	0 3 503 190	0 4 101 552	0 598 362
03 Bijdragen ten laste van de begroting van VROM	0 0 227	0 0	0 - 227
04 Bijdragen ten laste van het Fonds Economische Structuurversterking	0 0 2 546 740	0 2 529 762	0 - 16 978

¹ De gerealiseerde bedragen zijn steeds naar boven afgerond

Mij bekend,

De minister van Verkeer en Waterstaat,

7. FINANCIËLE TOELICHTING BIJ DE VERANTWOORDINGSSTATEN

DROGE INFRASTRUCTUUR

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
01.01 Rijkswegen				Realisatie	Begroting	Verschil
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
Verplichtingen	1 975,2	1 827,2	1 713,5	1 494,0	1 250,8	243,2
Uitgaven	1 306,4	1 440,5	1 524,9	1 623,0	1 740,0	- 117,0
Product-uitgaven	913,6	996,4	1 014,0	1 057,7	1 271,0	- 213,2
01.01.02 Aanleg Rijkswegen realisatie	574,5	580,0	616,1	700,4	899,6	- 199,2
01.01.04 B&O Rijkswegen realisatie	339,1	416,4	397,9	357,3	371,3	- 14,0
Directe uitvoeringsuitgaven	392,8	444,2	510,9	565,3	469,0	96,2
01.01.01 Aanleg Rijkswegen verk./planstudie	23,8	26,6	29,5	30,0	31,6	- 1,6
01.01.02 Aanleg Rijkswegen realisatie	138,0	161,2	200,0	265,8	180,0	85,8
01.01.03 B&O Rijkswegen voorbereiding	30,7	33,1	34,0	31,0	30,4	0,6
01.01.04 B&O Rijkswegen realisatie	166,9	187,2	207,2	198,5	188,3	10,2
01.01.05 Bediening Rijkswegen	9,5	11,1	11,9	12,6	12,5	0,1
01.01.06 Basisinformatie	23,9	25,1	28,3	27,3	26,2	1,1
Ontvangsten	78,8	114,0	119,2	81,7	65,9	15,8

Toelichting

Verplichtingen

Voor een goede voortgang zijn met name voor de volgende aanlegprojecten aanvullende verplichtingen aangegaan, t.w. rijksweg 14 Verlengde Landscheidingsweg, rijksweg 15 reconstructie aansluitingen oost en rijksweg 15 Europaweg. Daarnaast is in 2003 de verplichting inzake het DBMF-contract voor de rijksweg 31 aangegaan (ad € 136 mln.). Bij onderhoud is sprake van een onderuitputting (ca. € 80 mln.) omdat voor vast onderhoud in 2002 meerdere meerjarige prestatiebestekken zijn gesloten.

Uitgaven

01.01.02 Aanleg Rijkswegen realisatie

Gedeelte aanleg:

Tijdens het uitvoeringsjaar heeft een groot aantal budgetmutaties plaatsgevonden binnen dit artikelonderdeel waardoor van het oorspronkelijk beschikbare aanlegbudget van ca. € 928 mln. (naast het budget t.b.v. het benutting- en ZSM-programma) een programma is gerealiseerd ter grootte van € 859 mln. Enkele belangrijke mutaties die het aanlegbudget betreffen zijn: de terugbetaling van een lening door Beheer en Onderhoud rijkswegen (ad € 23 mln.), toevoeging van de regio-bijdrage aan de N9 (ad

€ 22,7 mln.), compensatie van tegenvallende EU-inkomsten (ad – € 24,2 mln.), verwerking Moties (De Nerée en Alblas) (ad – € 22 mln.) en een bijdrage aan B&O-Spoor (ad € 35 mln.).

De budgetverlaging heeft niet geleid tot vertragingen in de afgesproken opleverdata van de aanlegprojecten, maar betekent per saldo het doorschuiven van betalingen naar 2004.

Gedeelte benutting:

De projecten genoemd in de vastgestelde begroting 2003 zijn zoals blijkt uit de benuttingmaatregelen tabel niet allemaal gerealiseerd. De belangrijkste vertragingen betreffen de projecten A28 Benutting Zwolle (€ 30 mln.), A2 Spitsstroken bij Eindhoven (€ 7 mln.) en de bouw van de nieuwe Verkeerscentrale Zuid West Nederland (€ 8 mln.). De vertragingen zijn veroorzaakt doordat de aanbestedingen later hebben plaatsgevonden dan gepland. Inmiddels zijn de projecten aanbesteed en wordt gewerkt aan de uitvoering.

Directe uitvoeringsuitgaven (€ 266 mln.)

De voorbereiding van de uitvoering van de nieuwbouwprojecten en de begeleiding ervan hebben in 2003 meer directe uitvoeringsuitgaven gevraagd dan was voorzien. Zo bleek bij de A-73 o.a. meer inzet nodig t.b.v. de uitvoeringswijze van de tunnels. Voorts is in 2003 een aanvullende betaling aan de provincie Noord-Brabant verricht ten behoeve van de PPS rijksweg 59 Rosmalen-Geffen; hiervoor was reeds bij Najaarsnota 2002 extra budget ter beschikking gesteld. PPS wordt per definitie niet gezien als productuitgaven maar als directe uitvoeringsuitgaven.

DUU's/Benutting.

De PU/DUU verhouding bij benutting ligt normaal gesproken rond de 75%–25%. De verhouding in 2003 is anders, namelijk 51%–49% (55 mln.: 52 mln.). Dit wordt veroorzaakt doordat er meer projecten in voorbereiding zijn genomen en uit het realisatieprogramma worden betaald. Te noemen zijn: het project A28 Zwolle, Nieuwe Verkeerscentrale Zuid West Nederland, de oprichting van het Verkeerscentrum Nederland en de Spitsstroken van het fileplan ZSM (spoedwetprojecten). Spoedwetprojecten worden per definitie gezien als realisatieprojecten, de praktijk is anders; er dienen wel studies plaats te vinden.

Ontvangsten

Gespecificeerde ontvangsten op de producten van dit productartikel			
in EUR1000	Realisatie	Begroting	Vershil
	2003	2003	2003
Rw 31 Leeuwarden-Drachten	314	10 891	- 10 577 ¹
Rw 30 Postweg	4 538	4 538	0
Rw 2 Holendrecht-Oudenrijn	0	15 882	- 15 882 ²
Rw 14 Wassenaar-Leidschendam	0	9 300	- 9 300 ³
Rw 15 reconstructie aansluitingen oost	13	953	- 940 ⁴
Rw5 Verlengde Westrandweg	4 116		4 116 ⁵
Rw9 Heiloo-Alkmaar	2 508		2 508 ⁶
Rw15 Reconstructie Vaanplein	8 323		8 323 ⁷
Diverse ontvangsten	9 194	363	8 831 ⁸
Totaal ontvangsten Aanleg	29 006	41 927	- 12 921
Totaal ontvangsten Benutting	12 110	2 382	9 728 ⁹
Totaal ontvangsten Onderhoud	40 612	21 639	18 973 ¹⁰
Totaal ontvangsten IF 01.01	81 728	65 948	15 780

¹ De ontvangstentaakstelling voor 2003 i.c. de regionale bijdrage met betrekking tot de verdubbeling rijksweg 31 is reeds in de eerste suppletore wet 2003 neerwaarts bijgesteld; deze bijstelling is meerjarig verwerkt in een aangepaste ontvangstenplanning in de ontwerp-begroting 2004. De aangepaste ontvangstentaak in 2003 ad € 2,7 mln. is niet gerealiseerd als gevolg van het doorschuiven van de provinciale bijdrage.

² De voorziene regio-bijdrage in 2003 ad € 15,8 mln. en de bij eerste suppletore wet 2003 doorgeschoven bijdrage uit 2002 ad € 6,8 mln. totaal € 22,6 mln. zijn niet gerealiseerd; voor de regio-bijdrage is een overeenkomst in voorbereiding waarin de regio-bijdrage wordt gespreid over uitvoeringsperiode t/m 2010.

³ Bij eerste suppletore wet 2003 is deze taakstelling komen te vervallen; het betrof een deel van de bijdrage van de gemeente Den Haag aan de bouw van de Hubertustunnel/ITM die niet via het Infrastructuurfonds wordt verrekend zodat zowel het taakstellende uitgavenbudget van rijksweg 14 als de ontvangsten zijn verlaagd.

⁴ Aanpassing ontvangstenplanning aan de uitvoeringsplanning van het werk.

⁵ Het betreft de ontvangst van de vanuit 2002 doorgeschoven taakstelling binnen de totale bijdrage van Amsterdam Airport Schiphol ten behoeve van de bouw van het zgn. taxibaan-viaduct.

⁶ Een deel van de verwachte regio-bijdrage is vanuit 2002 doorgeschoven naar 2003 en 2004 in verband met de technische en administratieve afhandeling van het project.

⁷ Het betreft o.a. een ontvangst met betrekking tot de vergoeding door Prorail van de engineeringkosten.

⁸ Betreft o.a.:

- RW2 Everdingen-Deil: bijdrage door de gemeente Vianen ten behoeve van door het rijk uitgevoerd werk.
- RW50 Eindhoven-Oss: de ontvangsten zijn in 2003 gerealiseerd na gereedkoming van de betreffende projectonderdelen.
- RW59 Rosmalen-Geffen: betreft de financiering door de provincie Noord-Brabant van de grondaankopen voor de realisering van dit PPS-project.
- Diverse extra ontvangsten, w.o. verkoop gronden, afrekening oude MIT-projecten.

⁹ In 2002 zijn een aantal bijdragen van derden in benuttingsprojecten niet ontvangen. Deze bijdragen zijn in 2003 wel ontvangen. Het gaat hierbij om de bijdragen in de volgende projecten:

- Aansluiting Breda noord (50% ontvangen, rest volgt in 2004).
- Bus op de vluchtstrook A27.
- Aansluiting Bennemeer.
- Aansluiting Purmerend.
- Busaansluiting Zuid Tangent (Amstelveen).
- Centrico (Bijdragen van de Europese Unie in diverse projecten).

¹⁰ De hogere ontvangstenrealisatie heeft voornamelijk betrekking op:

- de hogere opbrengst van de verkoop van grond en gebouwen;
- de bijdrage van de gemeente Zwijndrecht en VROM aan geluidsscherm Zwijndrecht;
- meer ontvangsten uit schaderijdingen;
- onvoorziene ontvangsten uit kleinere verkopen en diensten aan derden.

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
01.02 Railwegen	Realisatie				Begroting	Verschil
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
Verplichtingen	1 176,7	1 692,0	688,4	2 557,2	2 033,7	523,5
Uitgaven	1 004,1	1 215,2	1 181,6	1 494,4	1 166,1	328,3
Product-uitgaven	1 004,1	1 215,2	1 181,6	1 494,4	1 166,1	328,3
01.02.01 Aanleg Rail: verk./planstudie	18,5	11,3	13,9	16,7	10,3	6,5
01.02.02 Aanleg Rail: realisatie goederen	13,6	13,7	4,7	18,9	28,9	- 10,0
01.02.02 Aanleg Rail: realisatie personen	272,7	347,5	481,6	519,9	445,7	74,2
01.02.04 Rail B&O realisatie	672,8	816,3	655,0	912,4	654,8	257,7
01.02.06 Rail leenfaciliteit versnelde aanleg	26,5	26,4	26,4	26,4	26,4	0,0
Directe uitvoeringsuitgaven						
Ontvangsten	18,4	43,5	17,0	47,0	1,0	46,0

Toelichting

Verplichtingen

Het verschil op verplichtingen wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

Niet geraamde BTW:	437 mln.
Aanleg rail personen:	
Niet aangegaan, wel geraamd:	
Vleugel	- 40 mln.
Kleine projecten	- 35 mln.
Stations	- 58 mln.
Transfer cap. A'dam	- 16 mln.
Stalling A'dam CS	- 25 mln.
Hanzelijn	- 832 mln.
Wel aangegaan, niet geraamd:	
Index 2002->2003	45 mln.
AKI	24 mln.
Nazorg	3 mln.
Geluid	4 mln.
Aanleg rail goederen	29 mln.
Beheer en onderhoud:	
In 2003 is zowel de beschikking	
2003 als ook 2004 aangegaan 983 mln.	
Diverse	3 mln.
Totaal	522 mln.

Uitgaven

01.02.01 Aanleg Rail: verkenningen/planstudie

Het tekort is hoofdzakelijk een gevolg van hogere uitgaven voor Tracé/MER IJzeren Rijn.

01.02.02 Aanleg Rail: realisatie goederen

Minder beroep op regeling Spooransluitingen, geen overeenstemming GHB en Prorail/RIB over beveiliging overwegen RCS Maasvlakte en vertragingen bij diverse in uitvoering zijnde projecten hebben tot een overschot geleid van ca. € 10 mln.

01.02.02 Aanleg Rail: realisatie goederen

Het verschil is hoofdzakelijk een gevolg van BTW (Begrotingsbedrag is excl. BTW, uitgaven zijn incl. BTW).

01.02.04 Rail Beheer en Onderhoud realisatie

Het verschil wordt veroorzaakt door BTW, loon- en prijsbijstelling en extra geld onderhoud spoor (zie voor een uitgebreide toelichting t.a.v. het extra onderhoud spoor de eerste suppletore begroting 2003, vergaderjaar 2002–2003, nr. 28 952, nr. 2).

Ontvangsten

De hogere ontvangsten worden veroorzaakt door afrekening voorschot 4e kwartaal 2002 met Prorail/RIB € 12 mln., ontvangst Prorail € 28 mln. als gevolg van een opgelegde efficiencytaakstelling bij Prorail en ontvangst bijdrage gemeente Best in het project Liempde–Eindhoven ad € 6,0 mln.

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
01.03 Regionale en lokale infrastructuur	Realisatie			Begroting	Verschil	
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
Verplichtingen	690,4	294,2	1 154,9	419,0	193,8	225,2
Uitgaven	599,9	502,1	544,0	476,9	587,1	- 110,2
Product-uitgaven	596,4	498,4	539,4	472,5	583,9	- 111,4
01.03.01 Aanleg reg/lok: verk/planstudie	0,4	0,3	0,4	0,4	4,3	- 3,9
01.03.02 Aanleg reg/lok: realisatie	403,6	295,0	365,4	334,0	80,8	253,2
01.03.03 Duurzaam veilig	31,6	6,3	2,9	22,3	14,0	8,2
01.03.05 Gebundelde doeluitkering	160,8	196,9	170,7	115,8	484,7	- 368,9
Directe uitvoeringsuitgaven	3,5	3,7	4,6	4,4	3,2	1,2
01.03.01 Aanleg reg/lok: verk/planstudie	0,8	2,0	1,3	1,4	1,6	- 0,2
01.03.02 Aanleg reg/lok: realisatie	2,7	1,7	3,3	3,0	1,4	1,6
01.03.05 Gebundelde doeluitkering	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	- 0,2
Ontvangsten	4,9	32,6	2,0	5,0	0,0	5,0

Toelichting

Verplichtingen

Het verschil wordt veroorzaakt door de vastlegging van (GDU-)verplichtingen en de indexering van de verschillende beschikkingen (€ 50 mln.). Daarnaast zijn een aantal OWN-decentralisatieprojecten door het uitstel van de decentralisatie (met één jaar) alsnog in 2003 verplicht. Dit betreft o.a. N470 (ca € 70 mln.), de N209 (ca € 30 mln.) en Almelo Zuid (€ 17 mln.).

Uitgaven

01.03.01 Aanleg regionaal/lokaal: verkenningen/planstudie

In 2003 is de studie Proef Lightrail Gouda–Alphen gestart. Met deze proef worden de effecten in kaart gebracht van samen gebruik van lightrail en treinen op het Hoofdrailnet. Van het beschikkingsbedrag van € 3,8 mln. werd aanvankelijk in 2003 een uitgavenniveau verwacht van circa € 2,5 mln. In 2003 is echter geen declaratie ontvangen.

01.03.02 Aanleg regionaal/lokaal: realisatie

Het grote verschil wordt verklaard doordat bij het opstellen van de begroting 2003 is uitgegaan van de decentralisatie per 1 januari 2003, de verhoging van de zgn. Gebundelde Doeluitkering. Doordat de decentralisatie is uitgesteld is in 2003 het te decentraliseren begrotingsbedrag overgeheveld van het gebundelde doeluitkering programma (IF 01.03.05) naar het regionale lokale programma (IF 01.03.02). Majeure oorzaken voor de onderuitputting zijn het verschuiven van de SWAB-impuls (60 mln.), en de Benelux-metro (€ 40 mln.) naar 2004. In het verschil is € 19,1 aan betaalde BTW opgenomen welke via het Ministerie van Financiën zijn verrekend.

01.03.03 Duurzaam veilig

In het verleden declareerden mede-overheden minder dan geraamd. Het voordelig saldo van 2002 van ruim € 32 mln. is bij eerste suppletore wet overgeboekt naar 2003. Hiervan is totaal 22,3 mln. uitgekeerd, waardoor er in 2003 op dit artikelonderdeel totaal € 23,7 mln. onbesteed is gebleven.

01.03.05 Gebundelde doeluitkering

Zie de toelichting bij 01.03.02.

Ontvangsten

De ontvangsten betreffen de rente van de gebundelde doeluitkering.

NATTE INFRASTRUCTUUR

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
02.01 Waterkeren				Realisatie	Begroting	Verschil
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
Verplichtingen	113,9	186,1	342,2	252,6	187,5	65,1
Uitgaven	143,5	178,7	240,7	337,7	242,9	94,8
Product-uitgaven	99,6	131,4	156,4	231,0	187,1	44,0
02.01.02 Aanleg waterkeren: realisatie	23,6	36,5	94,3	164,9	103,9	61,1
02.01.04 B&O waterkeren: realisatie	76,0	94,9	62,1	66,1	83,2	- 17,1
Directe uitvoeringsuitgaven	44,0	47,2	84,3	106,6	55,8	50,8
02.01.01 Aanleg waterkeren: verk./planstudie	6,1	6,8	13,8	19,8	7,7	12,1
02.01.02 Aanleg waterkeren: realisatie	2,7	-	30,2	43,0	15,5	27,5
02.01.03 B&O waterkeren: voorbereiding	12,3	12,5	13,0	12,6	11,8	0,8
02.01.04 B&O waterkeren: realisatie	22,9	27,9	27,3	31,3	20,8	10,5
Ontvangsten	10,6	11,9	10,2	23,1	0,3	22,8

Toelichting

Verplichtingen

Voor de dijkversterkingen in het IJsselmeergebied en Zeeland zijn meerjarige verplichtingen aangegaan. Dit heeft tot een hogere verplichtingenrealisatie geleid dan begroot. Ook zijn in het kader van Ruimte voor de Rivier reeds verplichtingen aangegaan.

Uitgaven

02.01.01 Aanleg waterkeren: verkenningen/planstudie

Bij de eerste suppletore wet zijn de uitgaven en verplichtingen voor het project PKB Ruimte voor de Rivier van artikel 02.01.02 overgeheveld naar het artikel 02.01.01 in het kader van het Procedureregeling Grote Projecten.

02.01.02 Aanleg waterkeren: realisatie

De hogere uitgavenrealisatie op dit artikelonderdeel komt voornamelijk doordat de bijdrage aan de gemeente Nijmegen in de stadsbrug naar de stadsuitbreiding Lent niet in 2002, maar in 2003 is betaald. Deze middelen zijn bij eerste suppletore wet aan dit artikelonderdeel toegevoegd. Eveneens zijn bij eerste suppletore wet de kosten voor het opstellen van de PKB Ruimte voor de Rivier overgeboekt naar het planstudieonderdeel 02.01.01. Daarentegen zijn vrijgevallen middelen van het artikel Deltaplan Grote Rivieren (art 03.04) aan dit artikel-onderdeel toegevoegd. De uitgaven voor het project Maaswerken waren lager dan geraamd doordat bestuurlijk overleg meer tijd vroeg dan gepland.

Meer uitgaven zijn gepleegd voor het voorlichtingsprogramma «Nederland Leeft met Water» en voor onderzoeken naar de veiligheid van de primaire waterkering. (Veiligheid Nederland in Kaart, Sterkte en belastingen op dijken en hydraulische randvoorwaarden).

Ontvangsten

De hogere ontvangsten betreffen met name de terugontvangen IRMA-subsidies a.g.v. de in het verleden achtergebleven realisatie van met name het doorlatend maken van de spoorbrug Oosterbeek.

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
				Realisatie	Begroting	Verschil
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
02.02 Waterbeheren en vaarwegen	2000	2001	2002	2003	2003	2003
Verplichtingen	696,1	807,3	822,9	660,3	553,6	106,7
Uitgaven	616,3	697,1	722,7	707,0	663,9	43,1
Product-uitgaven	280,6	318,3	308,1	286,5	330,9	- 44,4
02.02.02 Aanleg waterbeheren en vaarwegen: realisatie	108,8	107,74	127,6	135,6	198,9	- 63,3
02.02.04 B&O realisatie	171,8	210,6	180,5	150,9	132,0	18,9
Directe uitvoeringsuitgaven	335,8	378,7	414,6	420,5	333,0	87,5
02.02.01 Aanleg waterbeheren en vaarwegen: verk./planstudie	16,7	13,6	11,6	15,5	12,2	3,3
02.02.02 Aanleg waterbeheren en vaarwegen: realisatie	33,0	23,1	51,0	54,1	40,7	13,4
02.02.03 B&O: voorbereiding	14,1	29,3	33,8	30,2	27,4	2,8
02.02.04 B&O realisatie	187,5	220,94	226,9	228,7	161,3	67,4
02.02.05 Bediening vaarwegen	49,6	53,4	55,0	54,6	52,8	1,8
02.02.06 Basisinformatie	34,9	38,4	36,3	37,4	38,6	- 1,2
Ontvangsten	91,0	78,6	68,0	75,6	83,8	- 8,2

Toelichting

Verplichtingen

Dit verschil betreft het saldo van enerzijds lagere verplichtingen bij het onderdeel «aanleg» van ca € 60 mln. Dit wordt met name veroorzaakt door de uitstel van het project Twenthekanaal en het meerjarige baggerproject Waal als gevolg van een herprioritering in het MIT. Anderzijds zijn er meer verplichtingen aangegaan dan begroot bij «beheer en onderhoud» van ruim € 160 mln. Hiervoor zijn de volgende verklaringen:

- loon- en prijscompensatie (€ 7 mln.)
- indexeringen t.b.v. Brokx-nat contracten (€ 80 mln.)
- aangaan van verplichtingen voor ondermeer (€ 73,5 mln.)
 - problematiek rondom aanlegsteiger Weurt;
 - betaling Ikan Tongol, beslissing Gerechtshof dat RWS moet betalen;
 - schadeclaims als gevolg van vervangen damwand Breskens;
 - baggerwerkzaamheden (o.a. haventoeegang Waterweg, buitenhaven en IJ- en Maasgeul);

- bulbpompen;
- project renovatie Bernhardsluizen;
- opvoerproblemen gemaal Eefde;
- conservering roldeuren IJmuiden;
- noodvoorziening vanwege uitval 1 van de 3 pompen van gemaal Eefde;
- Friesche brug;
- opruimwerkzaamheden na de brand bij bandenfabriek Vredestein in Enschede;
- baggeren onder het wrak Assi Eurolink;
- werkzaamheden TriColor;
- werkzaamheden Prestige.

Uitgaven

02.02.01 Aanleg waterbeheren en vaarwegen: verkenningen/planstudie

Het planstudieprogramma is uitgebreid met extra middelen ten behoeve van het project ontwikkelingsschets Schelde Estuarium (ProSes). Tot dit project is besloten door de Vlaamse en Nederlandse bewindspersonen. De meer-uitgaven worden deels gedragen door het gewest Vlaanderen en deels door het Ministerie van LNV.

02.02.02 Aanleg waterbeheren en vaarwegen: realisatie

De uitgaven op dit artikelonderdeel zijn aanzienlijk lager dan in de begroting geraamd. Dit wordt deels veroorzaakt doordat vanuit dit artikelonderdeel een bedrag van € 27 miljoen is overgeheveld naar artikelonderdeel 04 om de financiële problematiek aldaar te verlichten. Deels wordt de onderschrijding veroorzaakt door vertraging bij de aanleg van de speciedepots Hollandsdiep en Koegorspolder. Bij het depot Hollandsdiep vroeg de technische voorbereiding meer tijd dan gepland; bij het depot Koegorspolder is het bestuurlijk overleg nog gaande.

02.02.03 Beheer en onderhoud: voorbereiding

Op dit artikelonderdeel zijn o.a. de werkzaamheden voor BPN, inclusief de doorstart, verantwoord. De afgelopen jaren is veel tijd besteed aan het ingevoerd krijgen bij de medewerkers van de filosofie achter BPN. Een onderdeel vormt ook het opstellen van instandhoudingsplannen. Vanwege budgettaire problemen is minder geld beschikbaar om de verdere implementatie van BPN en het opstellen van de plannen uit te voeren zoals gepland. Er treedt dan ook vertraging op. Het verschil tussen realisatie en begroting bedraagt € 2,8 mln.

Dit wordt mede veroorzaakt door:

- Loon- en prijsbijstelling bijna € 1 mln.
- Structurele overboeking vanuit IF 02.02.06, ad. € 1 mln. in het kader van de ontvlechting Water; gerelateerd aan de scheiding tussen uitvoering en beleid.
- Ophoging van zowel uitgaven en ontvangsten voor werkzaamheden derden ad. € 0,7 mln.

02.02.04 Beheer en onderhoud: realisatie

Op dit artikelonderdeel hebben zich een aantal onvoorziene problemen/kostenposten voorgedaan:

- calamiteiten met de schepen Assi EuroLink, Prestige en TriColor (€ 8,5 mln.);
- wrak Ikan Tongol: o.b.v. een uitspraak van het Gerechtshof was RWS verplicht tot het betalen van € 1 mln.;
- brand bandenfabriek Vredestein;
- overige schadevaringen (€ 1,5 mln.);
- warm water en de droogte.

Aangaande B&O-nat is ten gevolge van een voorspoedige realisatie meer gerealiseerd dan begroot. Dit is vooral tot uiting gekomen in een hogere realisatie van de directe uitvoeringsuitgaven.

Ontvangsten

Ontvangsten Waterbeheren en vaarwegen (in EUR mln.)				
	Realisatie		Begroting	Verschil
	2002	2003	2003	2003
Vaarweg Ketelmeer	0,2	0,3	0,3	0,0
Aquaduct Harderwijk	4,5	1,3	1,2	0,1
Verdieping Westerschelde	1,3	8,2	29,4	- 21,2 ¹
Inrichting Veluwe Randmeer		0,8	2,6	- 1,8 ²
Overige, kleine projecten	4,8	7,4		7,4
Totaal projecten	10,8	18,0	33,5	- 15,5
WVO	32,3	29,8	31,7	- 1,9 ³
Overig beheer en onderhoud	24,9	27,8	18,5	9,3 ⁴
Totaal	68,0	75,6	83,8	- 8,2

¹ Een belangrijk deel van de ontvangsten met betrekking tot de wrakopruijing Westerschelde van België is dit jaar niet ontvangen.

² De project Integrale Inrichting Veluwe Randmeren is verstraagd, waardoor de ontvangsten doorschuiven naar 2004.

³ Tot en met december is € 30,5 mln. opgelegd (bij een raming van € 31,7mln.), door de Belastingdienst is tot en met december € 29,8 mln. verantwoord en afgedragen. In 2004 zal het resterende deel door de Belastingdienst worden afgedragen.

⁴ Meer ontvangen als gevolg van o.a. calamiteiten.

Geraamde aantallen (x 1 000) en opbrengsten (x EUR 1 000) voor de WVO in 2003						
	Realisatie			Begroting	Verschil	
	2000	2001	2002	2003	2003	
1. Opbrengst Communaal gezuiverd	18 707	16 788	16 277	16 928	15 090	1 838
aantal	1 220	1 057	1 025	1 066	950	115,8
tarief	15,9	15,9	15,9	15,9	15,9	0,0
2. Opbrengst Bedrijven en communaal ongezuiverd	17 174	14 231	12 132	13 593	16 629	3 036
aantal	560	448	382	428	524	- 95,6
tarief	31,8	31,8	31,8	31,8	31,8	0,0
3. Totale opbrengsten (1+2)	35 881	31 018	28 409	30 521	31 719	- 1 198

MEGAPROJECTEN

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
				Realisatie	Begroting	Vershil
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
03.01 Westerscheldetunnel						
Verplichtingen	6,6	9,3	58,2	8,9	49,4	- 40,5
Uitgaven:	85,3	174,3	232,9	37,4	72,4	- 35,0
Product-uitgaven	78,4	166,5	223,5	32,2	68,2	- 36,0
Directe uitvoeringsuitgaven	7,0	7,8	9,4	5,2	4,2	1,0
Ontvangsten	0,6	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen zijn achtergebleven bij de eerdere verwachtingen. Dit wordt met name veroorzaakt doordat het afwikkelen van nog resterende activiteiten waaronder claimafhandeling, na openstelling in 2003 meer tijd vergt dan voorzien.

Uitgaven

Bij eerste suppletore begroting is het budget verlaagd in verband met een kasverschuiving die heeft plaatsgevonden met 2002 als gevolg van een versnelling en vervroegde oplevering van de Westerscheldetunnel waardoor in 2002 meer aandelen zijn uitgegeven dan was voorzien. Verder zijn de uitgaven achtergebleven bij de eerdere verwachtingen. Dit wordt met name veroorzaakt doordat het afwikkelen van nog resterende activiteiten waaronder claimafhandeling, na openstelling in 2003 meer tijd vergt dan voorzien.

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
				Realisatie	Begroting	Vershil
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
03.02 Betuweroute						
Verplichtingen	2 340,9	368,6	899,0	389,3	138,9	250,4
Uitgaven:	516,9	546,6	764,2	564,8	686,2	- 121,4
Product-uitgaven	512,0	546,6	761,5	560,1	671,6	- 111,5
Directe uitvoeringsuitgaven	4,9	x	2,7	4,7	14,6	- 9,9
Ontvangsten	7,1	20,9	12,0	10,4	20,0	- 9,6

Toelichting

Verplichtingen

Het verschil met het aanvankelijk geraamde bedrag aan verplichtingen in 2003 (€ 138,9 mln.) kan verklaard worden doordat TTI Barendrecht en de beveiliging en besturing als gevolg van de aangehouden besluitvorming niet in 2002, maar in 2003 zijn beschikt. TTI Barendrecht is vooruitlopend op de nadere uitwerking TTI beschikt. Dit is met de Tweede Kamer gecommuniceerd in de reguliere voortgangsrapportages. Nadat de besluitvorming over het beveiligingssysteem ETCS in de Tweede Kamer was afgerond is de beschikking afgegeven.

Uitgaven

De lagere realisatie in 2003 kan worden verklaard uit het feit dat een deel van de uitgaven voor de onderbouw Gelderland, waarvan de afronding eind 2003 gepland was tot betaling komen in 2004. Verder heeft de later dan geplande besluitvorming voor het beveiligings- en besturingssysteem geleid tot latere aanbesteding (pas aan het eind van 2003) en dus een trager op gang komen van de betalingen.

De indienststeldingsdatum van de Betuweroute blijft overigens gehandhaafd op december 2006.

Ontvangsten

De lagere ontvangst kan worden verklaard doordat de bijdrage van de Provincie Gelderland aan de tunnel onder het Pannerdensch kanaal in 2004 wordt verwacht. De ruwbouw van de tunnel is overigens eind 2003 afgerond. Daarnaast wordt als gevolg van uitloop van de werkzaamheden de EU ontvangsten later verwacht dan gepland.

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
	Realisatie				Begroting	Verschil
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
03.03 Hogesnelheidslijn						
Verplichtingen	3 419,7	3 495,0	500,9	583,0	260,0	323,0
Uitgaven	499,6	944,5	1 188,5	1 400,0	966,4	433,6
Product-uitgaven	499,6	944,5	1 130,3	1 319,7	912,7	407,0
03.03.01 HSL-zuid	490,0	782,8	902,7	1 005,8	766,5	239,3
03.03.02 HSL-oost	7,8	3,1	0,0	0,6	2,6	- 2,0
03.03.03 HSL-zuid: railwegen		11,3	18,8	34,8	16,7	18,1
03.03.04 HSL-zuid: hoofdwegen		142,9	203,8	273,7	122,1	151,6
03.03.05 Snelle treinverbindingen	1,8	4,4	5,0	4,8	4,9	- 0,1
Directe uitvoeringsuitgaven	0,0	0,0	58,2	80,3	53,7	26,6
03.03.01 HSL-zuid			49,5	69,0	42,5	26,5
03.03.02 HSL-oost			0,0		0,0	0,0
03.03.03 HSL-zuid: railwegen			0,7	4,6	0,7	3,9
03.03.04 HSL-zuid: hoofdwegen			8,0	6,7	10,5	- 3,8
Ontvangsten	20,7	11,5	25,9	41,3	18,3	23,0

Toelichting

Verplichtingen

In verband met het uitvoeringstempo van het project zijn verplichtingen eerder aangegaan dan voorzien. Gerelateerd aan de risicoreservering is € 79,4 mln. verplicht terwijl het bedrag aan btw-verplichtingen € 17,3 mln. is. Daarnaast zijn € 113 mln. extra verplichtingen aangegaan voor de indexering en de aanpassing van de vergoeding van de infraprovider.

Uitgaven

03.03.01 HSL-zuid/03.03.03 HSL-zuid: railwegen

Een deel van de hogere uitgavenrealisatie vloeit voort uit niet begrote BTW-uitgaven die jaarlijks uit een aanvullende post van het ministerie van Financiën wordt gecompenseerd (ca. € 170 mln.). Daarnaast is er sprake van een hoger uitvoeringstempo dan het oorspronkelijke budgettaire tempo.

03.03.04 HSL-zuid: hoofdwegen

De hogere uitgaven met betrekking tot de uitvoering van rijksweg 16 betreft de afstemming op het uitvoeringstempo van de HSL.

Ontvangsten

De hogere ontvangsten betreffen o.a. EU-subsidies, subsidie explosievenopsporing van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en een bijdrage van de gemeente Breda (Westtangent).

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
				Realisatie	Begroting	Vershil
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
03.04 Deltaplan grote rivieren						
Verplichtingen	96,1	103,8	15,9	9,2	1,3	8,0
Uitgaven:	110,9	115,5	34,6	30,0	30,8	- 0,8
Product-uitgaven	77,0	99,8	31,4	28,4	26,4	2,0
Directe uitvoeringsuitgaven	33,9	15,8	3,2	1,5	4,4	- 2,9
Ontvangsten	10,7	30,5	14,2	5,8	0,0	5,8

Toelichting

Verplichtingen

In het uitvoeringsjaar zijn extra verplichtingen aangegaan om de goede voortgang van de Zuid-Hollandse projecten in het kader van Deltaplan Grote Rivieren niet in gevaar te brengen.

Ontvangsten

De extra ontvangsten betreffen het project Balgstuw Rampspol ad € 4,6 mln. en het IRMA-project Doornbosch ad € 1,3 mln. Alhoewel het eerstgenoemde project gereed is vinden nog afrondende werkzaamheden plaats, waarvoor nog een bijdrage van derden is verkregen.

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
				Realisatie	Begroting	Vershil
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
03.05 Betaald rijden						
Verplichtingen	12,7	16,7	11,6	6,4	0,0	6,4
Uitgaven:	15,3	15,3	13,4	6,8	0,0	6,8
03.05 Product-uitgaven	15,3	15,3	13,4	6,8	0,0	6,8
03.05 Ontvangsten			0,4	0,0	0,0	0,0

Toelichting

Verplichtingen/Uitgaven

In het Strategisch akkoord van het Kabinet Balkenende is opgenomen dat in deze kabinetsperiode geen middelen worden vrijgemaakt voor de voorbereiding van de invoering van kolometer heffing. De uitgaven hebben

betrekking op de afwikkeling van lopende contracten. Nog niet alle contracten konden in 2002 worden afgehandeld zodat nog betalingen in 2003 volgden.

04 ALGEMENE UITGAVEN

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
				Realisatie	Begroting	Verschil
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
Beleidsterrein 04 Algemene Uitgaven	2000	2001	2002	2003	2003	2003
Verplichtingen	292,7	1 333,8	720,2	100,8	75,1	25,7
Uitgaven	297,0	847,1	388,4		79,2	- 79,2
Product-uitgaven	297,0	847,1	388,4		79,2	- 79,2
04.01 Nadelig saldo afgesloten rekeningen	26,5	0,0		0,0	mem.	
04.02 Bodemsanering	4,6	10,0	1,1	6,8	6,9	- 0,1
04.03 Intermodaal vervoer	30,1	3,9	2,5	0,3	2,3	- 2,0
04.04 Overige uitgaven	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
04.05 Garanties infrastructuur	0,0	0,0	0,0	0,0	mem.	
04.07 Regionale Mobiliteitsfondsen	170,2	283,6	37,9	81,1	70,0	11,1
- 04.07.01 Rijksbijdrage			37,9	81,1	70,0	11,1
- 04.07.02 Terugsluis opbrengsten			0,0	0,0	0,0	0,0
04.08 Railinfrabeheer	65,6	549,6	346,9	30,6	23,9	6,7
Ontvangsten	20,7	11,5	574,1	103,7	38,9	64,8

Verplichtingen

De hogere verplichtingen betreft hoofdzakelijk de verschuldigde rente over reeds afgesloten schatkistleningen die door het Ministerie van Financiën aan RIB is verstrekt.

Uitgaven

04.03 Intermodaal vervoer

De subsidies RSC Maasvlakte en Waalhaven zijn in 2003 vastgesteld. Bij die vaststelling is gebleken dat bij RSC Waalhaven de werkelijke kosten aanmerkelijk lager zijn uitgevallen dan aanvankelijk was voorzien, derhalve was geen nabetaling noodzakelijk.

Doordat de medefinanciering van de provincie Limburg vertraagd was, is de start van een project vallende onder de Subsidie Openbare Inland Terminals (SOIT) verschoven naar 2004. De geplande betalingen zijn derhalve niet gerealiseerd.

04.07 Regionale Mobiliteitsfondsen

In 2003 stond, na verwerking van het voordelig saldo 2002, ruim € 104 mln. ter beschikking om de bijdragen aan regionale mobiliteitsfondsen te financieren. Eerst dienen de regio's geld te storten, daarna verdubbelt het Rijk de bijdragen tot een bepaald maximum. In totaal is € 81,1 mln. uitgegeven. Omdat het kaderwetgebied K.A.N. (Knooppunt Arnhem Nijmegen) er niet in is geslaagd om de eigen bijdrage te storten kon ook V&W de bijdrage niet storten. Daardoor is er ten opzichte van de begroting een overschot ontstaan.

04.08 Railinfrabeheer

De hogere uitgaven betreft de verschuldigde rente over reeds afgesloten schatkistleningen die door het Ministerie van Financiën aan RIB is verstrekt. De rentebetalingen lopen via de begroting van het Infrastructuurfonds en zijn budgettair neutraal (uitgaven en ontvangsten gelijk).

Ontvangsten

Betreft met name de ontvangsten inzake de rente van de schatkistbelening van RIB (zie de toelichting bij 04.08) en het voordelig saldo van ca € 73 mln.

05 BIJDAGEN T.L.V. ANDERE BEGROTINGEN VAN HET RIJK

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (in EUR mln.)						
Beleidssterrein 05				Realisatie	Begroting	Verschil
	2000	2001	2002	2003	2003	2003
Ontvangsten	5 065,2	5 711,5	6 066,1	6 631,4	6 073,0	558,4
05.01 Bijdragen t.l.v. de begroting van V&W	3 217,2	3 636,2	3 789,8	4 101,6	3 526,0	575,6
05.03 Bijdragen t.l.v. de begroting van VROM	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	- 0,2
05.04 Bijdragen van het Fes	1 848,0	2 075,3	2 276,3	2 529,8	2 546,7	- 16,9

8. SALDIBALANS

Saldibalans per 31 december 2003 van het Infrastructuurfonds en de bij die saldibalans behorende toelichting	
Activa:	
Begrotingsuitgaven	€ 6 796 870 847,06
Extra-comptabele vorderingen	– 95 361 505,57
Deelnemingen	– 730 364 196,72
Leningen u/g	– 806 488 927,77
Voorschotten	– 3 153 942 378,71
Tegenrekening leningen o/g	– 806 985 482,90
Tegenrekening openstaande verplichtingen	– 17 103 816 902,88
Tegenrekening garantieverplichtingen	– 1 229 987 271,02
Sluitrekening met VenW (XII)	– 228 134 808,54
Totaal-activa	€ 30 951 952 321,17
Passiva:	
Begrotingsontvangsten	€ 7 025 005 655,60
Leningen o/g	– 806 985 482,90
Openstaande verplichtingen	– 17 103 816 902,88
Openstaande garantieverplichtingen	– 1 229 987 271,02
Tegenrekening extra-comptabele vorderingen	– 95 361 505,57
Tegenrekening deelnemingen	– 730 364 196,72
Tegenrekening leningen u/g	– 806 488 927,77
Tegenrekening voorschotten	– 3 153 942 378,71
Totaal-passiva	€ 30 951 952 321,17

8.1 Inleiding

Samenstelling

Als een minister meer dan één begroting beheert, in dit geval van Verkeer en Waterstaat (XII) en van het Infrastructuurfonds, moet per begroting een saldibalans worden opgesteld. Daarom zijn twee overzichten opgesteld. Hierbij is gebruik gemaakt van de in de verplichtingenadministratie van het FAIS vastgelegde gegevensstructuur, waarin voor iedere begroting afzonderlijk een hoofdstuknummer is opgenomen. Posten die niet zonder meer toewijsbaar zijn aan een bepaalde begroting, zijn opgenomen in de saldibalans van het ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII). Daarmee is de saldibalans volgens het gestelde in de RDB samengesteld. Uitzonderingen daarop zijn de leningen en de openstaande garantieverplichtingen.

Hoewel deze een onderdeel vormen van de extra-comptabele vorderingen en schulden, respectievelijk de openstaande verplichtingen, worden deze omwille van de inzichtelijkheid, afzonderlijk gepresenteerd.

8.2 Activa

8.2.1 Begrotingsuitgaven

€ 6 796 870 847,06

Grondslag

De begrotingsuitgaven van het Infrastructuurfonds sluiten aan op de Rekening.

Ze zijn artikelsgewijs verdeeld in kolom 2 (realisatie) van de Rekening van het fonds welke Rekening als staat bij de financiële verantwoording behoort.

De cijfers

De openstaande aantallen en totaalbedragen van de extra-comptabele vorderingen zijn in tabel 1 gespecificeerd. Daarnaast is een meerjarig perspectief gegeven door de jaren 2001 en 2002 te vermelden.

Tabel 1: Extra-comptabele vorderingen (bedragen x € 1 000)						
Openstaand	2003		2002		2001	
	aantal	bedrag	aantal	bedrag	aantal	bedrag
posten ≤ 1 jaar	2 875	77 257	3 235	35 684	2 800	39 443
posten > 1 jaar	3 260	18 105	4 865	19 706	4 255	15 288
Totaal	6 135	95 362	8 100	55 390	7 055	54 731

Toelichting

De extra-comptabele vorderingen kunnen grotendeels als direct opeisbare vorderingen worden beschouwd. Daar waar sprake is van dubieuze vorderingen of op termijn opeisbare vorderingen, is dit expliciet vermeld.

De hoogte van het bedrag aan vorderingen wordt grotendeels bepaald, doordat bij het directoraat-generaal Rijkswaterstaat, waaronder negentien diensten ressorteren, een groot aantal vorderingen (ruim 6100) uitstaat met een gezamenlijk bedrag van circa € 94 mln. Daarbij zijn de volgende vorderingen vermeldenswaardig.

Enkele belangrijke vorderingen staan er nog open voor de aanleg en het instandhouden van de bestaande infrastructuur van de (hoofd)vaarwegen en havens.

Zo zijn in de jaren 2002 en 2003 vorderingen ontstaan op het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (België) van circa € 37 mln.

Van dit bedrag heeft ruim € 35 mln. betrekking op de verdieping van de Westerschelde. De verwachting is dat deze vorderingen in 2004 worden ontvangen.

Een deel is ontstaan vanaf 2002, voor een gezamenlijk bedrag van ruim € 4 mln., op de Investments Bank NRW. Dit in het kader van het IRMA programma voor onder andere de projecten Zuidelijke Lek uiterwaarden, De Vreugde Rijkerwaard, Stuweiland Driel, Oosterbeek, Bakenhof en Klompenwaard, welke naar verwachting in 2004 worden afgewikkeld. Daarnaast is een aantal vorderingen ontstaan door diverse schadeclaims op de Westerschelde en als gevolg van het bestrijden van olie- en andere verontreinigingen op zee. Daarbij geldt dat de daaraan verbonden kosten geheel door de veroorzakers, voor zover deze zijn te achterhalen, moeten worden gedragen.

Hierdoor staat een bedrag van circa € 3 mln. open op diverse rederijen welke is ontstaan in de jaren 1994 en later. Deze vorderingen zijn in behandeling bij de Stafdienst Bestuurlijk Juridische Zaken van het directoraat-generaal Rijkswaterstaat.

Door investeringen in de aanleg, beheer en onderhoud van rijkswegen zijn vorderingen ontstaan voor een gezamenlijk bedrag van circa € 12 mln.

Een vordering, ontstaan in 2003, van ruim € 4 mln. is ontstaan op de provincie Friesland door het ombouwen van vaarwegkruisingen bij rijksweg A31.

Deze vordering wordt naar verwachting in 2004 ontvangen.

Ook zijn vorderingen ontstaan op verzekeringsmaatschappijen van ruim € 3 mln. als gevolg van schaderijdingen door derden. Naar verwachting zal een groot deel van deze vorderingen in 2004 worden afgewikkeld. Bovendien staat voor een gezamenlijk bedrag van circa € 14 mln. aan vorderingen open voor het project Hogesnelheidslijn-Zuid. Zo worden jaarlijks voor dit project van de Europese Unie bijdragen ontvangen en staat ultimo 2003 nog een vordering van ruim € 10 mln. open voor het Multi-annual Indicative Programme 2001–2006 die naar verwachting in 2004 wordt ontvangen.

Tot slot staat een vordering open op het Gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam van circa € 2 mln., inzake een projectuitbreiding op het RSC Rotterdam, waarvan de afwikkeling in 2004 wordt verwacht.

8.2.3 Deelnemingen

€ 730 364 196,72

Grondslag

De verworven aandelen door de Staat der Nederlanden in privaatrechtelijke ondernemingen en nationale instellingen zijn, conform het gestelde in de RDB, tegen de oorspronkelijke aankoop prijs extra-comptabel vastgelegd.

De cijfers

Tabel 2 geeft de deelneming en de privaatrechtelijke onderneming weer.

Tabel 2: Deelnemingen (x € 1 000)	
Naam	Bedrag
N.V. Westerscheldetunnel	730 364
Totaal	730 364

Toelichting

De wijziging ten opzichte van de saldibalans 2002 is veroorzaakt door de toename van het geplaatste aandelenkapitaal van de N.V. Westerscheldetunnel met € 2,8 mln. tot een bedrag van € 73 mln. (nominaal). Dit heeft tot gevolg dat, bij een onveranderde deelname van 95,4% door de Staat, het aantal aandelen ten opzichte van 2002 met 62 965 stuks is toegenomen naar 1 614 169 stuks. Daarnaast is in totaal voor € 657,3 mln. aan agio betaald.

8.2.4 Leningen u/g

€ 806 488 927,77

Grondslag

De door VenW verstrekte geldleningen (niet zijnde voorschotten) worden afzonderlijk weergegeven. Deze leningen kunnen, gezien het specifieke karakter, zowel als op korte termijn opeisbare vorderingen, als op lange termijn opeisbare vorderingen worden beschouwd.

De cijfers

Tabel 3 geeft de openstaande bedragen van de verstrekte geldleningen per geldnemer weer.

Tabel 3: Leningen u/g (x € 1 000)	
Naam	Bedrag
Railinfrabeheer B.V.	806 000
Overige	489
Totaal	806 489

Toelichting

Tussen het Ministerie van Financiën, Railinfrabeheer B.V. en VenW zijn in 2001 en 2002 twee convenanten gesloten ter grootte van € 483 mln. en € 323 mln. voor de financiering van investeringen. Daar het Ministerie van Financiën op termijn voornemens is tot het afkopen van de bestaande leningen bij banken, is het aantrekken van de benodigde middelen bij derden niet wenselijk.

Zodoende heeft VenW in 2001 een lening ontvangen ter grootte van € 483 mln. die per gelijke datum aan Railinfrabeheer B.V. is verstrekt.

In 2002 is een lening ter grootte van € 323 mln. ontvangen die eveneens per gelijke datum aan Railinfrabeheer B.V. is verstrekt. De convenanten worden geacht te zijn beëindigd als de laatste betaling van rente en aflossing voor de betreffende leningen heeft plaatsgehad.

Vermeldenswaardig is een gesloten convenant tussen VenW en de provincie Zuid-Holland inzake de versnelde aanleg van de N11 Alphen-Bodegraven. De einddatum was gesteld op 1 april 2009, of zoveel eerder of later als de laatste betaling van rente en aflossing zou hebben plaatsgehad. Er waren drie leningtranches opgenomen van respectievelijk € 4,5 mln. (ingangdatum 1 november 2001), € 9 mln. (ingegaan op 1 september 2002) en € 18 mln. (ingangdatum 1 april 2004). Echter op 1 oktober 2003 is de lening volledig vervroegd afgelost.

De aflossingen van de leningen opgenomen onder de post «overige» verlopen volgens schema.

8.2.5 Voorschotten

€ 3 153 942 378,71

Grondslag

De opgenomen voorschotten betreffen betalingen waarvan nog niet is vastgesteld dat aan alle relevante voorwaarden is voldaan. Het gaat met name om subsidies en bijdragen.

De cijfers

Tabel 4 geeft inzage in de aantallen en totaalbedragen van de openstaande voorschotten die in het dienstjaar 2003 en ook in voorgaande jaren zijn verstrekt. Dit is verdeeld in posten die korter dan een jaar openstaan en posten die langer dan een jaar openstaan.

Tabel 4: Voorschotten (bedragen x € 1 000)						
Openstaand	2003		2002		2001	
	aantal	bedrag	aantal	bedrag	aantal	bedrag
posten ≤ 1 jaar	305	1 433 341	232	1 385 327	325	1 893 951
posten > 1 jaar	405	1 720 601	698	2 121 008	540	1 080 620
Totaal	710	3 153 942	930	3 506 335	865	2 974 571

In tabel 5 wordt informatie verstrekt over de in 2003 afgerekende voorschotten.

Tabel 5: Afgerekende voorschotten (x € 1 000)	
Stand per 31 december 2002	3 506 335
In 2003 vastgelegde voorschotten	2 122 184
	<hr/>
	5 628 519
In 2003 afgerekende voorschotten	- 2 474 577
	<hr/>
Openstaand per 31 december 2003	3 153 942

Toelichting

De hoogte van het bedrag aan voorschotten wordt mede bepaald doordat bij het directoraat-generaal Rijkswaterstaat, waaronder negentien diensten ressorteren, een groot aantal voorschotten van geringe omvang uitstaat.

Een groot aantal posten is echter vermeldenswaardig.

Zo is voor circa € 1 092 mln. aan voorschotten verstrekt aan lagere overheden voor hoofdinfrastructurele voorzieningen in de stad en aansluitingen op het hoofdwegennet, voor fietsinfrastructuur, en ook voor de aanpak van verkeersonveilige situaties en de herinrichting tot 30 km/uur-zones.

Daarvan is voor circa € 744 mln. aan voorschotten verstrekt aan diverse regionale overheden en organen in het kader van de «gebundelde doeluitkering», in de jaren 2000 tot en met 2003, en voor ruim € 12 mln. in het kader van «duurzaam veilig».

Daarnaast is in dit kader aan diverse gemeenten voor een gezamenlijk bedrag van circa € 152 mln. aan voorschotten versterkt, zoals aan de gemeente Den Haag (€ 45 mln.) voor de Tramtunnel Grote Marktstraat en het project Doorstroming Parkeerruit, aan de gemeente Rotterdam (circa € 43 mln.) voor onder andere het project Metro-Beneluxlijn, aan de gemeente Arnhem (circa € 40 mln.) voor de projecten Centraal (2e fase) en Nijmegen Spoorzone, aan de gemeente Sneek (€ 8 mln.) voor de Oostelijke rondweg en tot slot aan de gemeenten Apeldoorn (€ 4 mln.), Breda (€ 3 mln.) en Sittard-Geleen (€ 3 mln.) voor diverse projecten. Ook ontving het Regionaal Orgaan Amsterdam (ROA) € 63 mln. voor onder meer de aanleg van de trambanen Amstelveen Westdijk, De Aker en de IJ-Tram, de metroverbinding Noord/Zuidlijn en de verkeersweg N22 Noord, de stadsregio Rotterdam ontving ruim € 37 mln. voor onder andere de metro Nesselande, de TramPlus projecten Schiedam-Vlaardingen, Carnisselande en IJsselmonde en het stadsgewest Haaglanden ontving € 10 mln. voor onder andere tramlijn 15 (Rijswijk-Ypenburg). Voor een gezamenlijk bedrag van ruim € 32 mln. is aan diverse provincies verstrekt. Zo is een bijdrage verstrekt aan Overijssel (circa € 16 mln.) voor de N348, project De Knoop, aan Zuid-Holland (circa € 9 mln.) voor de aanleg van de N470, aan Utrecht (circa € 4 mln.) voor de ontsluiting Lopikerwaard en tot slot aan Noord-Holland (ruim € 3 mln.) voor het project Zuidtangent.

Aan de Regio Twente, sector Milieu, is voor circa € 30 mln. aan voorschotten verstrekt, voor de zogenoemde doorstroommassen Enschede, Almelo en Vossenbelt en aan vervoermaatschappij Connexion is voor het

project Zuidtangent voor circa € 5 mln. aan voorschotten verstrekt. De afwikkeling zal plaatsvinden zodra de goedkeurende accountantsverklaringen zijn ontvangen.

Voor het project Betuweroute worden er per kwartaal voorschotten verstrekt aan Railinfrabeheer B.V. Per 31 december 2003 stond nog voor een bedrag van ruim € 588 mln. aan voorschotten open. De afwikkeling zal in 2004 plaatsvinden.

In het kader van het programma «ruimte voor de rivier» zijn er diverse bijdragen verstrekt met een gezamenlijk bedrag van circa € 143 mln. Zo zijn aan Railinfrabeheer B.V. voor circa € 45 mln. aan voorschotten verstrekt inzake het verlengen van een spoorbrug over de Rijn die naar verwachting in 2004 worden afgewikkeld.

Daarnaast is aan de gemeente Nijmegen in 2003 een voorschot verstrekt van circa € 91 mln. voor het project De Waalsprong dat naar verwachting in 2015 wordt afgewikkeld.

Voor investeringen in de aanleg, beheer en onderhoud van rijkswegen zijn voorschotten verstrekt voor een gezamenlijk bedrag van circa € 105 mln. Zo zijn aan Watertransportmaatschappij Rijn-Kennemerland N.V. voorschotten verstrekt van ruim € 14 mln. voor het 2e gedeelte Geuzensloot-Abcoude.

Aan de gemeente Groningen zijn in 2003 voorschotten van circa € 14 mln. verstrekt met betrekking van de Zuidelijke ringweg. Dit langlopende project zal naar verwachting pas in 2012 worden afgewikkeld.

In 2002 is aan de Railinfrabeheer B.V. een aantal voorschotten betaald in verband met de aanleg, onderhoud en verbetering van spoorwegovergangen en -onderdoorgangen voor circa € 15 mln. onder andere voor de bouw van de Callandverbinding.

In het kader van SWAB zijn in 2003 aan het Korps Landelijke Politie Diensten (KLPD) voorschotten verstrekt voor een gezamenlijk bedrag van circa € 8 mln., welke na ontvangst van een goedkeurende accountantsverklaring kunnen worden afgewikkeld.

Daarnaast is een aantal voorschotten verstrekt voor een gezamenlijk bedrag van ruim € 7 mln. aan de Koninklijke Nederlandse Toeristenbond (ANWB) voor onder andere bewegwijzering, welke na ontvangst van goedkeurende accountantsverklaringen zullen worden afgewikkeld.

Aan de provincie Overijssel zijn vanaf 2000 voorschotten verstrekt voor ruim € 6 mln. voor een ongelijkvloerse kruising in de N43/N343. De afwikkeling wordt in 2004 verwacht.

Om de wijk Vathorst te ontsluiten via de rijksweg A1 is aan de gemeente Amersfoort een voorschot verstrekt van € 6 mln. De afwikkeling zal in 2004 plaatsvinden.

In het kader van het Deltaplan Grote Rivieren, waarvan de versnelling van de rivierdijkversterkingen een onderdeel vormt, zijn diverse voorschotten verstrekt voor een gezamenlijk bedrag van ruim € 86 mln. Enkele belangrijke voorschotten zijn (vanaf de jaren 1999) verstrekt aan het hoogheerraadschap De Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden voor een gezamenlijk bedrag van circa € 26 mln. ten behoeve van dijkversterkingen voor onder meer het project Sliedrecht-oost. De afwikkeling wordt in 2004 verwacht. Aan het waterschap Friesland is vanaf de jaren 1997 voor de versterking van primaire waterkeringen circa € 23 mln. aan voorschotten betaald voor het project Terschelling-Harlingen, welke naar verwachting eerst in 2006, door vertragingen in het project, worden afgewikkeld.

Het Hoogheemraadschap Krimpenerwaard ontving voorschotten voor ruim € 22 mln. voor de locaties Schuwacht-Lekkerkerk, Bergambacht en Lekdijk-west.

De afwikkeling van deze voorschotten zal vermoedelijk in 2004 plaatsvinden.

Daarnaast is in het kader van aanleg, verbetering, het beheer en onderhoud van de (hoofd)vaarwegen en havens voor een gezamenlijk bedrag van ruim € 46 mln. aan voorschotten verstrekt. Noemenswaardig is een voorschot van circa € 20 mln. aan de provincie Zeeland welk voorschot in 1999 is verstrekt voor natuurcompensatie Westerschelde en een voorschot aan het Gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam van ruim € 4 mln. voor de exploitatie Slufter.

Voor het project Hogesnelheidslijn-Zuid zijn vanaf 2001 aan derden diverse voorschotten verstrekt voor het verleggen van kabels en leidingen met een gezamenlijk bedrag van circa € 24 mln. Zo zijn aan onder andere de Nederlandse Gasunie (€ 7 mln.), Essent Netwerk Brabant (€ 4 mln.) en Brabant Water N.V. (€ 3 mln.) voorschotten verstrekt.

In het kader van het Bereikbaarheids Offensief Randstad (BOR) is een pakket van maatregelen getroffen welke zijn gericht op de verbetering van de bereikbaarheid in het algemeen en de randstad in het bijzonder. Daartoe zijn aan een elftal kaderwetgebieden vanaf 2000 subsidies verstrekt voor een gezamenlijk bedrag van ruim € 564 mln. Deze subsidies worden grotendeels aan openbaar vervoerprojecten besteed en moeten voldoen aan de door de regionale partijen vastgestelde criteria die worden gebruikt bij de prioriteitenstelling. Afwikkeling wordt uiterlijk in 2011 en 2012 verwacht.

Bij de Railinfrabeheer B.V. zijn voor de infrastructuur diverse projecten gefinancierd. De in dit kader verstrekte voorschotten, voor een gezamenlijk bedrag van circa € 472 mln., moeten nog worden afgerekend in 2004.

Door de Rijn- en Noordzeeconferenties is het Rijn-Zoutverdrag getekend. Op grond daarvan zijn voorschotten verstrekt in de jaren 1994 tot en met 1998 voor een bedrag van circa € 14 mln., welke door een geschil nog niet zijn afgewikkeld.

In de nog lopende geschillenprocedure wordt in 2004 een uitspraak verwacht.

8.2.6 Tegenrekeningen **€ 19 140 789 656,80**

Grondslag

Voor de extra-comptabele rekeningen aan de passiva-zijde worden uit het oogpunt van het evenwichtsverband verscheidene tegenrekeningen gebruikt.

Deze tegenrekeningen hoeven geen nadere toelichting.

8.2.7 Sluitrekening met VenW (XII) **€ 228 134 808,54**

Grondslag

Deze rekening dient als sluitrekening met de saldibalans, behorend tot de begroting van het ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII), omdat géén gescheiden administratie wordt gevoerd voor deze begroting.

8.3 Passiva

8.3.1 Begrotingsontvangsten **€ 7 025 005 655,60**

Grondslag

De begrotingsontvangsten van het Infrastructuurfonds sluiten aan op de

Rekening en zijn artikelsgewijs verdeeld in kolom 2 (realisatie) van de Rekening van het fonds welke Rekening als staat bij de financiële verantwoording behoort.

8.3.2 Leningen o/g € 806 985 482,90

Grondslag

Zoals reeds vermeld bij de leningen u/g worden ook de door VenW opgenomen geldleningen afzonderlijk als extra-comptabele schuld weergegeven.

De cijfers

Tabel 6 geeft de openstaande schulden per geldgever weer.

Tabel 6: Leningen o/g (x € 1 000)	
Naam	Bedrag
Ministerie van Financiën	806 985
Totaal	806 985

Toelichting

Onder deze balanspost is een tweetal leningen bij het Ministerie van Financiën opgenomen. Ten eerste zijn, zoals reeds vermeld bij de balanspost Leningen u/g, tussen het ministerie van Financiën, Railinfrabeheer B.V. en VenW in 2001 en 2002 twee convenanten gesloten inzake de financiering van investeringen.

Zodoende is in 2001 een lening opgenomen in vier tranches voor een gezamenlijk bedrag van € 483 mln., in 2002, eveneens in vier tranches, een lening van € 323 mln., tezamen € 806 mln. Dit saldo is conform de saldobestijving per 31 december 2003 die met een brief van het Ministerie van Financiën, d.d. 8 maart 2004, kenmerk FM2004-00 328, aan dit ministerie kenbaar is gemaakt.

Ten tweede is onder deze balanspost een lening opgenomen waarvan de overeenkomst tussen de projectdirectie Vastgoed van het Ministerie van Financiën en VenW is gesloten.

De overeenkomst, getekend in 2002, heeft betrekking op anticiperende grondaankoop voor de verbreding van rijksweg A4 (Dinteloord-Bergen op Zoom). De lening, met een bedrag van circa € 1 mln., wordt in 2012 afgelost.

Het saldo is identiek aan de saldobestijving per 31 december 2003 die met een brief van het Ministerie van Financiën, d.d. 24 februari 2004, kenmerk VG 2004-000011M, aan dit ministerie kenbaar is gemaakt.

Tot slot is, zoals vermeld bij de balanspost Leningen u/g, het convenant tussen VenW en de provincie Zuid-Holland inzake de versnelde aanleg van de N11 Alphen-Bodegraven op 1 oktober 2003 vervroegd afgelost.

8.3.3 Openstaande verplichtingen € 17 103 816 902,88

Grondslag

Het saldo van de openstaande betalingsverplichtingen per 31 december 2003 is opgebouwd uit de in het jaar 2003 aangegane verplichtingen, en ook de in voorgaande jaren aangegane en nu nog lopende verplichtingen, die niet tot een kaseffect in het dienstjaar 2003 hebben geleid.

Opgemerkt wordt dat onder deze verplichtingen, voor het directoraat-generaal Personenvervoer, onder meer een overeenkomst is opgenomen die een financieringskarakter kent. Het betreft een verplichting van de Staat der Nederlanden aan de Railinfrabeheer B.V. voor een totaalbedrag (inclusief rentebestanddeel) van circa € 132 mln. voor het versneld uitvoeren van infrastructuurprojecten in de periode 1991 tot en met 1993. Deze lening met een oorspronkelijke grootte van € 245 mln. wordt vanaf 1994 op annuïteitenbasis in 15 jaarlijkse termijnen afgelost. De restschuld per 31 december 2003 bedraagt (exclusief rentebestanddeel) ruim € 108 mln.

De cijfers

In tabel 7 wordt de samenstelling van de openstaande betalingsverplichtingen binnen begrotingsverband weergegeven.

Tabel 7: Openstaande verplichtingen (x € 1 000)	
Stand per 31 december 2002	17 854 374
Aangegaan in 2003	6 480 810
	24 335 184
Tot betaling gekomen in 2003	- 6 796 871
Negatieve bijstellingen op verplichtingen uit eerdere begrotingsjaren	- 434 496
	17 103 817
Openstaand per 31 december 2003	

8.3.4 Openstaande garantieverplichtingen € 1 229 987 271,02

Grondslag

In die gevallen waarbij geen bijdrage wordt verleend voor ondersteuning van op zichzelf wel wenselijk geachte activiteiten, verleent het ministerie garanties aan instellingen of particulieren. Met deze staatsgarantie achter zich, zijn deze in staat leningen af te sluiten en kunnen bepaalde zaken worden gefinancierd.

Toelichting

Een wijziging in de garantieverplichtingen ten opzichte van het jaar 2002 is vermeldenswaardig en betreft een gesloten convenant tussen het Ministerie van Financiën en VenW. Dit convenant behelst dat, ingeval Railinfrabeheer B.V. niet voldoet aan haar verplichtingen, voortvloeiend uit een overeenkomst van geldlening bij het Ministerie van Financiën, VenW garant staat. Doordat de geldlening, groot € 368 mln., inmiddels door Railinfrabeheer B.V. in twee tranches van € 166 mln. en € 202 mln. is opgenomen loopt VenW risico over eerstgenoemd bedrag. Het saldo van de garantieverplichtingen per 31 december 2003 heeft betrekking op circa 30 toezeggingen, waarvan de grootte varieert van € 1 mln. tot met € 522 mln. De te betalen rente op deze toezeggingen varieert van 4% tot circa 7%.

De cijfers

Tabel 8 geeft de samenstelling van het uiteindelijke risico weer, op grond van de uitstaande garantieverplichtingen per 31 december 2003.

Tabel 8: Garantieverplichtingen (x € 1 000)

Stand per 31 december 2002	1 238 371
Nieuw verstrekt in 2003	368 000
	<hr/>
	1 606 371
Afname van het risico in 2003	- 376 384
	<hr/>
Openstaand per 31 december 2003	1 229 987

8.3.5 Tegenrekeningen**€ 4 786 157 008,77****Grondslag**

Voor de extra-comptabele rekeningen aan de activa-zijde worden uit het oogpunt van het evenwichtsverband verscheidene tegenrekeningen gebruikt, zoals de tegenrekeningen extra-comptabele vorderingen, deelnemingen, leningen u/g en voorschotten. Deze tegenrekeningen hoeven geen nadere toelichting.

Budgettaire geschiedenis 2003 per begrotingsartikel

Artikel 01 Droge Infrastructuur

Artikel 01.01 Rijkswegen	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)	1 250 849	1 739 993	65 948
1e nota van wijziging (Kamerstukken II, 2002/2003, 28 600 A, nr. 19)	- 8 000	- 8 000	
2e Nota van Wijziging (Kamerstukken II, 2002/2003, 28 600 A, nr. 42)	- 11 000	- 11 000	
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	1 231 849	1 720 993	65 948
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	- 29 204	- 49 238	14 448
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	- 29 204	- 49 238	14 448
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	216 406	- 41 536	4 168
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	216 406	- 41 536	4 168
<i>Mutaties slotwet</i>	74 986	- 7 170	- 2 836
4. Vast te stellen mutatie slotwet	74 986	- 7 170	- 2 836
Totaal begroot tevens realisatie 2003	1 494 037	1 623 049	81 728

Artikel 01.02 Railwegen	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)	2 033 700	1 166 090	1 000
1e nota van wijziging (Kamerstukken II, 2002/2003, 28 600 A, nr. 19)	- 3 415	- 3 415	
2e Nota van Wijziging (Kamerstukken II, 2002/2003, 28 600 A, nr. 42)	2000	2000	
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	2 032 285	1 164 675	1 000
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	97 027	18 634	10 239
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	97 027	18 634	10 239
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	297 573	314 584	33 917
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	297 573	314 584	33 917
<i>Mutaties slotwet</i>	130 326	- 3 508	1 803
4. Vast te stellen mutatie slotwet	130 326	- 3 508	1 803
Totaal begroot tevens realisatie 2003	2 557 211	1 494 385	46 959

Artikel 01.03 Regionale / Lokale Infrastructuur	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
<i>Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)</i>	193 825	587 099	0
<i>1e nota van wijziging (Kamerstukken II, 2002/2003, 28 600 A, nr. 19)</i>	- 2000	- 2000	
<i>Amendement Haersma Buma., Kamerstukken II, 2002/2003, 28 600 A, nr. 16</i>	- 400	- 400	
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	191 425	584 699	0
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	29 760	95 760	0
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	29 760	95 760	0
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	243 838	- 195 238	0
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	243 838	- 195 238	0
<i>Mutaties slotwet</i>	- 46 007	- 8 311	5 041
4. Vast te stellen mutatie slotwet	- 46 007	- 8 311	5 041
Totaal begroot tevens realisatie 2003	419 016	476 910	5 041

Artikel 02 Natte Infrastructuur

Artikel 02.01 Waterkeren	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
<i>Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)</i>	187 490	242 862	304
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	187 490	242 862	304
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	60 062	96 851	22 809
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	60 062	96 851	22 809
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	31 275	8 345	1 561
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	31 275	8 345	1 561
<i>Mutaties slotwet</i>	- 26 191	- 10 344	- 1 574
4. Vast te stellen mutatie slotwet	- 26 191	- 10 344	- 1 574
Totaal begroot tevens realisatie 2003	252 636	337 714	23 100

Artikel 02.02 Waterbeheren en vaarwegen	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
<i>Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)</i>	553 600	663 864	83 785
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	553 600	663 864	83 785
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	- 24 767	- 94 841	16 207
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	- 24 767	- 94 841	16 207
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	208 906	154 973	9 268
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	208 906	154 973	9 268
<i>Mutaties slotwet</i>	- 77 415	- 17 034	- 33 677
4. Vast te stellen mutatie slotwet	- 77 415	- 17 034	- 33 677
Totaal begroot tevens realisatie 2003	660 324	706 962	75 583

Artikel 03 Megaprojecten

Artikel 03.01 Westerscheldetunnel	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
<i>Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)</i>	49 443	72 447	0
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	49 443	72 447	0
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	149	- 30 054	0
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	149	- 30 054	0
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	- 11 841	51	0
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	- 11 841	51	0
<i>Mutaties slotwet</i>	- 28 873	- 5 016	1
4. Vast te stellen mutatie slotwet	- 28 873	- 5 016	1
Totaal begroot tevens realisatie 2003	8 878	37 428	1

Artikel 03.02 Betuweroute	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
<i>Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)</i>	138 913	686 181	19 966
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	138 913	686 181	19 966
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	95 895	113 895	17 016
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	95 895	113 895	17 016
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	103 261	- 128 296	- 18 000
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	103 261	- 128 296	- 18 000
<i>Mutaties slotwet</i>	51 253	- 107 020	- 8 604
4. Vast te stellen mutatie slotwet	51 253	- 107 020	- 8 604
Totaal begroot tevens realisatie 2003	389 322	564 760	10 378

Artikel 03.03 Hogesnelheidslijn	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
<i>Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)</i>	260 015	966 379	18 272
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	260 015	966 379	18 272
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	- 142 724	- 169 862	- 2 692
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	- 142 724	- 169 862	- 2 692
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	745 988	616 178	1 200
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	745 988	616 178	1 200
<i>Mutaties slotwet</i>	- 280 306	- 12 720	24 552
4. Vast te stellen mutatie slotwet	- 280 306	- 12 720	24 552
Totaal begroot tevens realisatie 2003	582 973	1 399 975	41 332

Artikel 03.04 Deltaplan Grote Rivieren	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
<i>Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)</i>	1 255	30 828	0
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	1 255	30 828	0
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	77	28 598	0
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	77	28 598	0
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	21 789	- 18 011	0
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	21 789	- 18 011	0
<i>Mutaties slotwet</i>	- 13 899	- 11 383	5 846
4. Vast te stellen mutatie slotwet	- 13 899	- 11 383	5 846
Totaal begroot tevens realisatie 2003	9 222	30 032	5 846

Artikel 03.05 Betaald rijden	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
<i>Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)</i>	0	0	0
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	0	0	0
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	21 846	21 846	0
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	21 846	21 846	0
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	- 15 116	- 15 116	0
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	- 15 116	- 15 116	0
<i>Mutaties slotwet</i>	- 287	105	5
4. Vast te stellen mutatie slotwet	- 287	105	5
Totaal begroot tevens realisatie 2003	6 443	6 835	5

Artikel 04 Algemene uitgaven

Artikel 04.01 Voordelig/Nadelig saldo van de afgesloten rekeningen	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
<i>Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)</i>	Memorie	Memorie	Memorie
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	0	0	0
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	0	0	73 153
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	0	0	73 153
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	0	0	0
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	0	0	0
<i>Mutaties slotwet</i>	0	0	0
4. Vast te stellen mutatie slotwet	0	0	0
Totaal begroot tevens realisatie 2003	0	0	73 153

Artikel 04.02 Bodemsanering	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
<i>Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)</i>	4 750	6 917	0
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	4 750	6 917	0
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	29 500	29 500	0
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	29 500	29 500	0
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	– 28 700	– 28 700	0
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	– 28 700	– 28 700	0
<i>Mutaties slotwet</i>	– 5 509	– 873	0
4. Vast te stellen mutatie slotwet	– 5 509	– 873	0
Totaal begroot tevens realisatie 2003	41	6 844	0

Artikel 04.03 Intermodaal vervoer	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
<i>Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)</i>	320	2 295	0
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	320	2 295	0
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	5 141	5 141	0
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	5 141	5 141	0
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	- 3 626	- 4 471	0
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	- 3 626	- 4 471	0
<i>Mutaties slotwet</i>	434	- 2 682	0
4. Vast te stellen mutatie slotwet	434	- 2 682	0
Totaal begroot tevens realisatie 2003	2 269	283	0

Artikel 04.04 Overige uitgaven/ontvangsten	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
<i>Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)</i>	0	0	14 975
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	0	0	14 975
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	0	0	0
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	0	0	0
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	0	0	0
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	0	0	0
<i>Mutaties slotwet</i>	0	0	- 14 975
4. Vast te stellen mutatie slotwet	0	0	- 14 975
Totaal begroot tevens realisatie 2003	0	0	0

Artikel 04.05 Garanties	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
<i>Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)</i>	Memorie	Memorie	Memorie
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	0	0	0
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	0	0	0
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	0	0	0
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	0	0	0
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	0	0	0
<i>Mutaties slotwet</i>	0	0	0
4. Vast te stellen mutatie slotwet	0	0	0
Totaal begroot tevens realisatie 2003	0	0	0

Artikel 04.07 Regionale Mobiliteitsfondsen	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
<i>Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)</i>	70 031	70 031	0
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	70 031	70 031	0
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	35 329	35 329	0
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	35 329	35 329	0
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	- 1 205	- 1 205	0
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	- 1 205	- 1 205	0
<i>Mutaties slotwet</i>	- 23 027	- 23 027	0
4. Vast te stellen mutatie slotwet	- 23 027	- 23 027	0
Totaal begroot tevens realisatie 2003	81 128	81 128	0

Artikel 04.08 Railinfrabeheer	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
<i>Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)</i>	0	23 898	23 898
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	0	23 898	23 898
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	0	- 1	0
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	0	- 1	0
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	391 899	368 000	368 000
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	391 899	368 000	368 000
<i>Mutaties slotwet</i>	- 374 583	- 361 331	- 361 332
4. Vast te stellen mutatie slotwet	- 374 583	- 361 331	- 361 332
Totaal begroot tevens realisatie 2003	17 316	30 566	30 566

Artikel 05 Bijdragen ten laste van andere begrotingen van het Rijk

Artikel 05.01 Bijdragen ten laste van de begroting van VenW	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
<i>Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)</i>	0	0	3 526 005
<i>1e Nota van Wijziging (Kamerstukken II, 2002/2003, 28 600 A, nr. 19)</i>			- 34 415
<i>2e Nota van Wijziging (Kamerstukken II, 2002/2003, 28 600 A, nr. 42)</i>			12 000
<i>Amendement Haersma Buma (Kamerstukken II, 2002/2003, 28 600 A, nr. 16)</i>			- 400
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	0	0	3 503 190
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	0	0	- 49 622
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	0	0	- 49 622
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	0	0	629 444
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	0	0	629 444
<i>Mutaties slotwet</i>	0	0	18 540
4. Vast te stellen mutatie slotwet	0	0	18 540
Totaal begroot tevens realisatie 2003	0	0	4 101 552

Artikel 05.03 Bijdragen ten laste van de begroting van VROM	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
<i>Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)</i>	0	0	227
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	0	0	227
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	0	0	0
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	0	0	0
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	0	0	0
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	0	0	0
<i>Mutaties slotwet</i>	0	0	- 227
4. Vast te stellen mutatie slotwet	0	0	- 227
Totaal begroot tevens realisatie 2003	0	0	0

Artikel 05.04 Bijdragen ten laste van het Fonds Economische Structuurversterking	Verplichtingen	Kasuitgaven	Kasontvangsten
<i>Ontwerpbegroting 2003 (Kamerstukken II, 2002/2003, nr. 28 600 A)</i>	0	0	2 546 740
1. Vastgestelde begroting (Wet van 30 januari 2003, Stb. 51)	0	0	2 546 740
<i>Mutaties 1e suppletore begroting (Voorjaarsnota)</i>	0	0	0
2. Vastgestelde mutatie 1e suppletore begroting (Stb. 2003, 393)	0	0	0
<i>Mutaties 2e suppletore begroting (Najaarsnota)</i>	0	0	0
3. Vastgestelde mutatie 2e suppletore begroting (Stb. 2004, 48)	0	0	0
<i>Mutaties slotwet</i>	0	0	- 16 978
4. Vast te stellen mutatie slotwet	0	0	- 16 978
Totaal begroot tevens realisatie 2003	0	0	2 529 762

Projectoverzichten

1. Verkenningenprogramma
2. Planstudieprogramma Rijkswegen (artikel 01.01.01 en 01.01.02)
3. Realisatieprogramma Aanleg Rijkswegen (artikel 01.01.02)
4. Planstudieprogramma Railwegen (Personenvervoer) (artikel 01.02.01)
5. Realisatieprogramma Railwegen (Personenvervoer) (artikel 01.02.02)
6. Planstudieprogramma Railwegen (Goederenvervoer) (artikel 01.02.01)
7. Realisatieprogramma Railwegen (Goederenvervoer) (artikel 01.02.02)
8. Planstudieprogramma Regionale/Lokale Infrastructuur (artikel 01.03.01)
9. Planstudieprogramma Regionale/Lokale Infrastructuur < € 225 mln. (artikel 01.03.01)
10. Realisatieprogramma Regionale/Lokale Infrastructuur (artikel 01.03.02)
11. Realisatieprogramma Duurzaam Veilig (artikel 01.03.03)
12. Realisatieprogramma Waterkeren (artikel 02.01.02)
13. Planstudieprogramma Waterbeheren en Vaarwegen (artikel 02.02.01)
14. Realisatieprogramma Waterbeheren en Vaarwegen (artikel 02.02.02)
15. Realisatieprogramma Betuweroute (artikel 03.02)
16. Realisatieprogramma Hogesnelheidslijn (artikel 03.03)
17. Realisatieprogramma Deltaplan Grote Rivieren (artikel 03.04)
18. Realisatieprogramma Multi- en intermodaal vervoer (artikel 04.03)

1. Verkenningenprogramma				
Lokatie	Indicatie Modaliteit	Verantwoor- delijk	Gereed	
			Begroting 2003	Realisatie 2003
Nationaal				
Oriëntatie prijsvraag Deltametro (Verkenning verkeers- en vervoerssysteem Deltametrapool)	OV	V&W	2002/2003	nvt ¹
Beter benutten bestaand spoor	OV	V&W	2002/2003	– ²
Overijssel, Gelderland				
Multimodaal Transport Centrum Valburg	diverse	V&W	2002/2003	2003 ³
Utrecht/Flevoland				
Transferia Regio Utrecht (fase 2)	OWN	BRU/Prov.	2003	– ⁴
Noord-Holland				
Corridor Haarlemmermeer-Schiphol-Zuidtak-Almere incl. rail/waterkruising Vecht bij Weesp (o.a. Regionet 2e fase)	OV	V&W	2003	2003 ⁵
Hoofddorp – A2, 5e fase	OV	ROA	2003	2003 ⁶
Zuid-Holland				
Vervolgfase van de Railservice centra Waalhaven en Maasvlakte	Rail goederen	V&W	2003	2004 ⁷
Spooraansluiting Tweede Maasvlakte	Rail goederen	V&W	2003	– ⁸
Brabant, Zeeland, Limburg				
Integrale Verkenning Maas (IVM)	Waterkeren	V&W	2003	2005 ⁹

Toelichting

Afwijkingen in de planning:

- ¹ Dit verkenningenprogramma is komen te vervallen.
- ² Beter benutten bestaand spoor is opgegaan in het plan van aanpak onderhoud.
- ³ Besluitvorming van de Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland ten aanzien van de streekplan KAN heeft begin 2003 als gevolg gehad dat het Multimodaal Transport Centrum (MTC) Valburg niet in zijn voorziene vorm zal worden gerealiseerd.
De provincie en marktpartijen hebben het voortouw genomen voor het onderzoeken van alternatieven voor het MTC Valburg.
- ⁴ I.v.m. de decentralisatie zal deze verkenning door de regio verder worden uitgevoerd.
- ⁵ Rapport eind 2003 opgeleverd. Medio 2004 beslissing over eventueel vervolg.
- ⁶ I.v.m. de decentralisatie is dit project nog eenmaal in deze verkenningen tabel opgenomen. De verkenning is gereed. Het project wordt verder door de ROA afgehandeld.
- ⁷ De vertraagde oplevering van de 1e fase van deze projecten heeft ook tot een vertraging geresulteerd in de opstart van de vervolgfase van deze projecten. In 2004 zullen afspraken worden gemaakt over de uitvoering hiervan.
- ⁸ De verkenning is nog niet opgestart omdat dit samenhangt met de besluitvorming over de rijksbijdrage en de onderhandelingen van PMR. Zodra de onderhandelingen over de rijksbijdrage gereed zijn en voldoende inzicht is wanneer gestart wordt met de aanleg van Maasvlakte 2 gaat de verkenning plaatsvinden.
- ⁹ De eerste algemeen oriënterende fase van IVM is in 2003 afgesloten met een tussenrapport. In de tweede fase, die in 2005 zal worden afgesloten, zal in overleg met de regio door nadere selectie een concrete lijst van verruimingsprojecten voor de Maas, waarmee het beoogde doel kan worden bereikt, worden opgesteld. Tevens wordt het juridische en planologische instrumentarium vastgelegd, zodat vervolgens de nodige ruimtelijke reserveringen kunnen plaatsvinden. zodat vervolgens de nodige ruimtelijke reserveringen kunnen plaatsvinden.

2. Planstudie Rijkswegen (artikel 01.01.01 en 01.01.02)

Omschrijving	Gereed	
	Begroting 2003	Realisatie 2003
CATEGORIE 1: Voor tracébesluit cq projectbeslissing nog te nemen (IF 01.01.01)		
A15 Benelux–Vaanplein	tb	2005 ¹
N61 Hoek–Schoondijke Hoek–Schoondijke	tb	2004 ²
N50 Ramspol–Ens	tn	2004 ³
A12 Utrecht–Duitse grens (benutting), incl. aansluiting Veenendaal	tb	wab in 2004 ⁴
A50 Ewijk–Valburg–Grijsoord	tn	2004 ⁵
A1/A6/A9 CRAAG benutting, i.s.m. Benutt. A9 Badhoevedorp Velsen	tb	wab/pr in 2004 ⁶
A7 Benutting Zaanstad–Purmerend	tn	wab/pr in 2005 ⁷
A9 Badhoevedorp–Velsen Benutting; i.s.m. A1 CRAAG benutting	pr	wab/pr in 2004 ⁸
A74 Venlo i.s.m. A73 zuid, N68 en de Oosttangent Roermond	tb	2003
N34 Omleiding Ommen, in combinatie met N35 (zie hierna)	tb	2004 ⁹
A2 Oudenrijn–Deil	tb	2005 ¹⁰
A12 Benutting Den Haag – Gouda	tn	2002, wab in 2004 ¹¹
A1/A6 Brug Muiden (onderdeel tracéprocedure A1/A6/A9)	tb	wab/pr in 2004 ¹²
A4/A9 knp Badhoevedorp	pr	nvt ¹³
N31 Zurich–Harlingen	tn	2003
N11 Leiden–Alphen a/d Rijn	tn	2004 ¹⁴
Na tracébesluit cq projectbeslissing genomen (IF 01.01.02)		
A7 Zuidelijke Ringweg Groningen, fase 1	pr	2003
A2 Rondweg Den Bosch (Empel Vught)	pr	2003
A4 Dinteloord–Bergen op Zoom, onderdeel Omlegging Halsteren	pr	¹⁵
A73 Venlo–Maasbracht, incl. omleiding Haelen i.s.m. de A74 , N68 en de Oosttangent Roermond	pr	2003
CATEGORIE 2: Voor tracébesluit cq projectbeslissing nog te nemen Artikelonderdeel 01.01.01		
A1/A6/A9 CRAAG	tb	¹⁶
A12 Utrecht–Veenendaal	tb	wab en tb in 2004 ¹⁷
A12 Veenendaal–Ede	tb	wab in 2004 ¹⁸
A12 Ede–Duitse grens	tb	>2006 ¹⁹
A2/76 Urmond–Kerensheide–Hoensbroek	tb	>2004 ²⁰
A2 Den Bosch–Eindhoven	tn	2004 ²¹
A4 De Hoek–Prins Clausplein	tn	2004 ²²
A15 Maasvlakte–Vaanplein	tb	2005 ²³
Rw31 Leeuwarden	tn	2003

Legenda:

sn startnotitie of studieplan

tn trajectnota of projectnota

ot ontwerp tracebesluit/projectbesluit

tb tracébesluit/projectbesluit

pr procedures rond

uo beschikking/uitvoeringsopdracht

Toelichting

Afwijkingen in de planning:

¹ De technische complexiteit i.c.m. de doorwerking van bestuurlijke afspraken vergen (veel) meer voorbereidingstijd.

² Standpunt vergt veel meer tijd a.g.v. door regio ingebracht alternatief ná de TN; hierdoor verschuiven ook (O)TB.

³ Trajectnota-MER is nagenoeg gereed (begin 2004 ter visie).

⁴ Project valt nu onder Spoedwet wegverbreding; het Wegaanpassingsbesluit vervangt TB en wordt in 2004 verwacht; project inmiddels gespecificeerd in rw 12 Utrecht–Maarsbergen en Veenendaal–Ede.

⁵ TN-MER kost meer tijd a.g.v. uitkomsten verkeersstudies en raming van kosten.

⁶ Project valt nu onder Spoedwet wegverbreding; het Wegaanpassingsbesluit vervangt TB en wordt in 2004 verwacht; project inmiddels gespecificeerd inclusief Brug Muiden.

⁷ Als gevolg van de Spoedwet is de Trajectnota komen te vervallen.

⁸ Project valt nu onder Spoedwet wegverbreding; het Wegaanpassingsbesluit wordt in 2004 verwacht.

- ⁹ Opstellen OTB vergt meer tijd dan voorzien.
- ¹⁰ Standpunt vergde meer tijd; Planning hierdoor aangepast, tw OTB dec04 en TB in 2005.
- ¹¹ Van dit project valt Zoetermeer-Zevenhuizen onder Spoedwet wegverbreding; het Wegaanpassingsbesluit wordt in 2004 verwacht; TN is vervallen.
- ¹² Project valt onder Craag; mijlpalen zijn inmiddels gelijk getrokken. Project valt tevens onder Spoedwet wegverbreding; WAB in 2004.
- ¹³ In Bestuurlijk Overleg november 2003 is besloten om de oorspronkelijke studie weer op te pakken. Het omleidingsalternatief om Badhoevedorp is hiermee komen te vervallen.
- ¹⁴ Opstellen Startnotitie vergde meer tijd waardoor TN in 2004 wordt verwacht.
- ¹⁵ Is afhankelijk van besluitvorming over evt. gezamenlijke uitvoering met het noordelijke deel.
- ¹⁶ Project valt nu onder Spoedwet wegverbreding; het Wegaanpassingsbesluit vervangt TB en wordt in 2004 verwacht; project inmiddels gespecificeerd inclusief Brug Muiden.
- ¹⁷ Project valt deels onder Spoedwet wegverbreding; de Wegaanpassingsbesluiten Utrecht-Bunnik, Bunnik-Driebergen en Driebergen-Maarsbergen worden in 2004 verwacht; TB Maarsbergen-Veenendaal wordt in 2005 verwacht wegens posterioriteit.
- ¹⁸ Project valt onder de Spoedwet; TB vervalt, WAB in 2004.
- ¹⁹ Binnen de A12 Utrecht-grens is voorrang gegeven aan de Spoedwetprojecten/ZSM-I; binnen Ede-grens zal voorrang worden gegeven aan het ZSM-II deel Waterberg-Velperbroek. Het TB van het resterend trajectdeel volgt in 2006 of later.
- ²⁰ OTB is gereed in 2004; TB volgt in 2005 of later.
- ²¹ Wegens samenloop met Spoedwetprojecten is de TN met 1 jaar opgeschoven.
- ²² N.a.v. uitkomsten verkeerskundige studie wordt de TN-MER thans voorzien in 2004.
- ²³ Zie toelichting onder 1.

3. Realisatieprogramma Aanleg Rijkswegen (artikel 01.01.02)						
Project	Omschrijving	uitgaven 2003 in EUR mln.			Gereed	
		Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2003	Realisatie 2003
Stadsgewest Amsterdam						
5	Verlengde Westrandweg	103	66	- 37 ^a	2003	2003
Stadsgewest Rotterdam						
4	2e Beneluxtunnel incl. aansl. Wegen asw 2x2 wordt asw 2x2 + 2x2 en aanpassing B.ster	10	7	- 3	2002	2002
15	Aansluiting Vondelingenplaat	28	43	15 ^b	2004	2004
15	Europaweg (Dintelhavenbrug; Calandtunnel en 3 aansluitingen)	124	70	- 54 ^c	2004	2004
Stadsgewest Den Haag						
14	Wassenaar-Leidschendam (verlengde Landscheidingsweg incl. aansluiting Hubertusviaduct)	94	39	- 55 ^d	2006	2007 ¹
Stadsgewest Utrecht						
2	Holendrecht-Oudenrijn	53	25	- 28 ^e	2011	2012 ²
2	Knpt. Oudenrijn (rw12)-Knpt. Everdingen (rw27), incl. 2e brug o/d Lek bij Vianen en verzorgingsplaats: asw 2x3/2 wordt 2x4/3	12	7	- 5	2004	2004
Corridor Randstad-Midden-Zuid-Duitsland						
15	Reconstructie asl. bij H-Giessendam en Sliedrecht	31	23	- 8	2006	2006
Overig Hoofdwegennet						
9	Heiloo-Alkmaar	6	8	2	2002	2003 ³
11	Leiden (rw4)-Alphen a.d.Rijn; Aanleg aw 2x1, incl. Alphen aquaduct	2	5	3	1999	1999
11	Alphen a.d. Rijn-Bodegraven, PPS constructie	0	1	1	2004	2004
30	Rw12-Postweg (omlegging Ede) asw 2x2	32	45	13 ^f	2004	2004

3. Realisatieprogramma Aanleg Rijkswegen (artikel 01.01.02)

Project	Omschrijving	uitgaven 2003 in EUR mln.			Gereed	
		Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2003	Realisatie 2003
31	Leeuwarden-Drachten	25	1	- 24 ^a	2005	⁴
37	Hoogeveen-Holsloot-Emmen (rw34)-Duitse grens: aw 2x2/asw 2x2	9	7	- 2	2005	2005
50	Kampen-Ramspol-Emmeloord	13	18	5	2002	2002
50	Kampen-Ramspol, terugbetaling voorfinanciering	7	0	- 7	-	-
50	Eindhoven-Oss asw 2x2	80	98	18	2003	2005 ⁵
	Dynamisch verkeersmanagement	108	55	- 53 ^h		-
	Kleine projecten	9	20	11	-	
	Planstudieprojecten na tracébesluit	84	78	- 6	-	
	Planstudieprojecten voor tracébesluit	128	31	- 97 ⁱ	-	
	Aflossing tunnels	47	54	7	-	
	Directe Uitvoeringsuitgaven	179	266	86	-	
Totaal Realisatieprogramma incl. overplanning		1 185	966	- 219		
	-/Overplanning	106		- 106		
Totaal Realisatieprogramma excl. overplanning		1 079	966	- 113		

Toelichting

Financiële afwijkingen

- ^a Een aantal betalingen aan de aannemer schuiven door naar 2004. Voorts blijkt de vergoeding aan een aantal Nutsbedrijven lager dan verwacht.
- ^b Betreft voornamelijk uitgaven die vanuit 2002 zijn doorgeschoven en in 2003 tot betaling hebben geleid.
- ^c Het betreft voor de helft lagere uitgaven aan de Dintelhavenbrug en voor het overige betreft het een aanpassing van de uitvoeringsplanning.
- ^d De voorbereiding m.b.t. besluitvorming rond de methode van realisatie van de tunnel heeft veel tijd gevegd.
- ^e Planning is aangepast conform ontwerp-begroting 2004.
- ^f Het gaat hier om kasverschuivingen binnen de afgesproken termijnen van oplevering.
- ^g De gunning van het DBFM-contract is, met enige vertraging, eind 2003 gegund; hierdoor zijn de uitgaven achtergebleven bij de raming.
- ^h Betreft o.a de vertraging bij de bouw van de Verkeerscentrale ZuidWest Nederland en de aanleg van spitsstroken bij Eindhoven. Daarnaast zijn doordat de spoedwet pas in juni 2003 door de Eerste Kamer is goedgekeurd een aantal projecten later van start gegaan dan gepland.
- ⁱ Het betreft de projecten rw1/6/9 Craag benutting en rw 12 Den Haag benutting. Deze projecten zijn vertraagd omdat de procedures meer tijd vragen dan voorzien. Beide projecten zijn nu opgenomen in de Spoedwet Wegverbredingen.

Afwijkingen in de planning:

- ¹ De voorbereiding m.b.t. besluitvorming rond de methode van realisatie van de tunnel heeft veel tijd gevegd.
- ² Planning is aangepast conform ontwerp-begroting 2004.
- ³ Openstelling is verschoven naar 2003 ivm technische complicaties tijdens de uitvoering.
- ⁴ De oplevering is afhankelijk van de uitkomsten van de PPS-aanbestedingsprocedure.
- ⁵ Door bezwarenprocedures (o.a. onteigening) verschuift de oplevering naar 2005.

4. Planstudie-programma Railwegen (Personenvervoer) (artikel 01.02.01)

Project	Omschrijving	Gereed	
		Begroting 2003	Realisatie 2003
	Amsterdam Zuidas/WTC 4-sporig + keerspoeren	tb	– ¹

Legenda:

sn startnotitie of studieplan

tn trajectnota of projectnota

ot ontwerp tracebesluit/projectbesluit

tb tracébesluit/projectbesluit

pr procedures rond

uo beschikking/uitvoeringsopdracht

Toelichting

Afwijkingen in de planning:

¹ Als gevolg van vertraging in de TN/MER procedure is nog geen TB genomen in 2003.

5. Realisatieprogramma Railwegen (Personenvervoer) (artikel 01.02.02)

Project	Omschrijving	Uitgaven 2003 in EUR mln.			Gereed	
		Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2003	Realisatie 2003
A'dam–Den Haag–R'dam–Dordrecht						
1.020	Riekerpolder-Schiphol-Hoofddorp:4/6/4-sporig	1	0	– 1	2000	2000
1.011	R'dam Zuid-Dordrecht:4/6-sporig	18	18	0	1997	1997
R'dam/Den Haag–Utrecht						
2.061	Woerden-Harmelen: 4-sporig fase 2	25	26	1	2005	2005
A'dam–Utrecht–Maastricht/Heerlen						
3.012	Integrale spooruitbreiding Amsterdam-Utrecht	122	186	64 ^a	2007	2007
3.033	Liempde-Eindhoven: 4-sporig	20	7	– 13 ^b	2002	2002
	Aanpassingen Houten Castellum	4	4	0	2003	2003
	Vleuten-Geldermalsen 4/6 sp. incl. 1e fase					
	Randstadspoor	20	2	– 18 ^c	na 2007	na 2007
A'dam/Schiphol–Den Helder/Hoorn						
4.040	Hemboog	33	49	16 ^d	2003	2003
4.045	Uitgeest de Kleis (Regionet 1e fase)	10	9	– 1	2004	2004
Utrecht–Arnhem–Zevenaar						
6.011	Arnhem West vrije kruising	3	0	– 3 ^e	na 2007	na 2008
6.012	Arnhem 4e perron	10	3	– 7 ^e	na 2007	2007/+na 2008
Stations en stationsaanpassingen						
9.110	A'dam CS spoor 10/15	15	11	– 4 ^f	2004	2004
	Transfercapaciteit Amsterdam CS	3	0	– 3 ^g	–	2007
	Fietsenstalling Amsterdam CS	8	0	– 8 ^h	2006	na 2008 ¹
	Kleine stations	7	0	– 7 ⁱ	divers	divers

5. Realisatieprogramma Railwegen (Personenvervoer) (artikel 01.02.02)

Project	Omschrijving	Uitgaven 2003 in EUR mln.			Gereed	
		Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2003	Realisatie 2003
Overige lijndelen						
9.520	Flevolijn Gooiboog	18	19	1	2003	2003
9.550	Groningen – Sauwerd	8	17	9 ^j	2003	2003
Overige projecten enz.						
9.910	AKI-plan en veiligheidsknelpunten	29	20	- 9 ^k	divers	divers
9.930	Nazorg gereedgekomen lijnen/haltes	6	1	- 5 ^l	divers	divers
9.950	Kleine projecten	7	1	- 6 ^m	divers	divers
9.971	Nootdorpboog	10	9	- 1	2005	2005
Benutting						
9.982	Stationsstallingen (kwaliteit)	5	0	- 5 ⁿ	divers	divers
9.981	Geluid (emplacements en innovatieve ontwikkeling)	15	9	- 6 ^o	divers	divers
	BB21(ontw. Bev21, VPT+, 25KV, ontw + implement. GSM-R)	50	37	- 13 ^p	divers	divers
Vorbereidingsuitgaven Planstudie-Verk.progr.						
	Diverse studies/onderzoek	1	0	- 1		
	Afdekking risico's spoorprogramma's	43		- 43 ^q		
Totaal realisatieprogramma, incl. overplanning		491	428	- 63		
	BTW	0	81	81		
	-/Overplanning	- 45		45		
Totaal budget *		536	509	- 27		

* Bovenstaand zijn de uitgaven van de projecten 2003, verminderd met de verrekeningen van de voorschotten 2002. Deze verrekeningen zijn afzonderlijk verantwoord in de verantwoordingsstaat (€ 11 mln.).

Toelichting

Financiële afwijkingen

- ^a Het grootste deel van de forfaitaire aftrek 2003 die door ProRail was opgevoerd, is door V&W op dit project verwerkt. Hoewel de cijfers dus anders doen vermoeden is er geen sprake van versnelde uitgaven ten opzichte van geraamde uitgaven zoals opgenomen in de Begroting 2003.
- ^b In 2002 zijn de werkzaamheden vlot verlopen en is ruim € 7 mln. van de uitgaven die voor 2003 gepland stonden reeds in 2002 uitgegeven. Verder is gebleken dat een deel van het project onvoorzien niet zal worden benut wat met name ten gunste is gekomen van 2003.
- ^c Door de in 2003 gevoerde herprioriteringsdiscussie zijn een aantal geplande beschikkingen niet afgegeven en zijn de hiervoor in de Begroting 2003 gereserveerde middelen verschoven in de tijd. Voor de projectonderdelen waarvoor eind 2003 uiteindelijk wel een beschikking is verleend (Vleuten Amsterdam Rijnkanaal en Vathorst) waren in 2003 ten opzichte van de Begroting 2003 geen kasmiddelen (meer) beschikbaar.
- ^d De overuitputting wordt voornamelijk verklaard doordat door V&W op dit project een deel van de door ProRail opgenomen forfaitaire aftrek is verwerkt (De ProRail opgave was € 12 mln hoger dan door V&W is opgenomen in de Begroting 2003). Bijkomende oorzaak is het feit dat een aantal werkzaamheden voorspoediger zijn verlopen dan vooraf was ingeschat.
- ^e Als gevolg van de in 2003 gevoerde herprioriteringsdiscussie zijn deze projecten en middelen in 2003 vertraagd ten opzichte van de Begroting 2003. De in de Begroting 2003 geplande uitgaven voor 2003 zijn derhalve niet gerealiseerd.
- ^f Op dit project is sprake van een meevallende kostenontwikkeling. Het project onvoorzien zal niet volledig worden benut en ook dit heeft effect gehad op de realisatie van 2003.
- ^g Project is inmiddels via het FENS door de spoorsector voorgefinancierd. De in de begroting gereserveerde gelden beogen terugbetaling aan FENS en zijn als gevolg van de herprioritering verschoven naar na 2008.
- ^h Vanwege de hoge kosten was de voorkeursvariant financieel niet haalbaar en zijn de middelen zoals opgenomen in de Begroting 2003 naar aanleiding van de herprioritering in 2003 verschoven naar 2008.
- ⁱ Als gevolg van de herprioritering in 2003 waren er in 2003 geen kasmiddelen meer beschikbaar voor deze MIT post. Er zijn wel beschikkingen afgegeven voor de haltes Tilburg Reeshof en Almere Oostvaarders met als eerste jaar van kasuitgave 2004. De gerealiseerde halte Tilburg Reeshof is door de gemeente voorgefinancierd.

- ^j De voor 2002 geplande uitgaven ten behoeve van explosievenonderzoek hebben plaats gevonden in 2003. Verder is op dit project een deel van de forfaitaire aftrek door V&W verwerkt.
- ^k In 2003 is er lange tijd vanuit gegaan dat het budget 2003 voor het AKI programma zou moeten worden voorgefinancierd uit het FENS. Omdat het, door het ontbreken van overeenstemming met de Stuurgroep FENS, lange tijd onzeker was of voorfinanciering via het FENS inderdaad zou plaatsvinden en er binnen de Rijksbegroting geen middelen beschikbaar waren, is dit project enigszins vertraagd. Toen aan het eind van 2003 bleek dat door onderuitputting elders binnen het IF de uitgaven toch volledig ten laste van de Rijksbegroting konden worden gebracht kon de target voor 2003 niet meer worden gehaald.
- ^l Met name de verschillende arbitrage zaken en de gevelsanering nemen meer tijd in beslag dan voorzien en zorgen derhalve voor een lagere realisatie.
- ^m De onderuitputting is veroorzaakt door een te optimistische uitgavenprognose.
- ⁿ De beschikking voor het á fond perdú deel is niet in 2003 verleend. Vooral nog is de insteek dat eerst het deel wat via de leenfaciliteit wordt gefinancierd wordt ingezet voor de aanleg van stationsstallingen en in 2007 in één keer het á fonds perdú deel wordt beschikt.
- ^o Meevallende aanbestedingen en vertragingen in de procedures bij Amersfoort (bouwvergunning van een geluidsscherm van 6 meter) zijn de oorzaak van achterblijvende realisatie.
- ^p De kwaliteit van de geleverde producten (software, geen fysieke infra) is onvoldoende en om die reden blijven betalingen achter. Dit heeft overigens geen gevolgen voor de eindoplevering.
- ^q Gelden die op deze post worden gereserveerd zijn bedoeld voor de risico's bij de megaprojecten. De gelden die in de begroting 2003 waren opgenomen in het kasjaar 2003 zijn in de loop van 2003 bij begrotingsvoorbereiding 2004 overgeheveld naar het project HSL. Om die reden is er geen realisatie in 2003 op het aanlegartikel 01.02.02.

Afwijkingen in de planning:

- ¹ Vanwege de hoge kosten was de voorkeursvariant financieel niet haalbaar en zijn de middelen zoals opgenomen in de Begroting 2003 naar aanleiding van de herprioritering in 2003 verschoven naar 2008.

6. Planstudieprogramma Railwegen (Goederenvervoer) (artikel 01.02.01)		
Omschrijving	Gereed	
	Begroting 2003	Realisatie 2003
Antwerpen-Roergebied (IJzeren Rijn)	ot, tb	geen ¹
Roosendaal-Antwerpen	tb	geen ²
Aslasten III	pr	geen ³

Legenda:

sn startnotitie of studieplan	tb tracébesluit/projectbesluit
tn trajectnota of projectnota	pr procedures rond
ot ontwerp tracebesluit/projectbesluit	uo beschikking/uitvoeringsopdracht

Toelichting

Afwijkingen in de planning:

- ¹ Het OT, TB is nog niet ter visie gelegd, omdat er nog geen overeenstemming met België is bereikt (arbitragezaak).
- ² In 2003 is geen Tracébesluit uitgebracht. Het uitbrengen van het ontwerp daarvan (OTB) is in de tijd afhankelijk van de besluitvorming over het Eindbeeldonderzoek RoBel en het maken van afspraken met België over functionaliteit, grensoverschrijdingspunt en financiering van gezamenlijke voorzieningen.
- ³ Vanwege herprioritering van de begroting zijn de werkzaamheden verschoven tot na 2008.

7. Realisatieprogramma Railwegen (Goederenvervoer) (artikel 01.02.02)

Omschrijving	uitgaven 2003 in EUR mln.			Gereed	
	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2003	Realisatie 2003
Aslasten cluster I	1	0	- 1 ^a	2003	2003 ¹
Aslasten cluster II	8	8	0	2007	2009 ²
Bijdragereg. Spooransluitingen	2	0	- 2 ^b	divers	divers
PAGE risico reductie	4	2	- 2 ^c	divers	divers
Pilot fluister trein	2	2	0	2004	2006 ³
Stamlijn NW Hoek Maasvlakte	0	3	3 ^d	2007	⁴
Prijscompensatie nog te verdelen	1	0	0		
Totaal realisatieprogramma, incl. overplanning	18	16	- 1		
-/- Overplanning	0		0		
BTW	0	3	3		
Ruimte voor planstudies	11	0	- 11		
Totaal budget 01.02.02	29	19	- 9		

Toelichting

Financiële afwijkingen

- ^a De afronding van Cluster 1 heeft geen financiële gevolgen gehad in 2003, alle betaling hebben reeds voor 2003 plaatsgevonden.
- ^b Op de bijdrageregeling Spooransluitingen is een minder groot beroep gedaan. De vaststellingen die hebben plaatsgevonden hebben tot lagere uitgaven (o.a. door het niet voldoen aan de gestelde subsidievoorwaarden) geresulteerd, dan gepland stond.
- ^c Als gevolg van vertragingen in de uitvoering is een deel van het gereserveerde budget in 2003 niet benut maar moet wel binnen het project beschikbaar blijven.
- ^d Het project Stamlijn NW Hoek Maasvlakte is in 2003 overgaan van de panstudiefase naar de realisatiefase, derhalve stond dit project nog niet vermeld in de begroting 2003.

Afwijkingen in de planning:

- ¹ Aslasten Cluster 1 is in 2003 afgerond.
- ² De werkzaamheden aan deze trajecten zullen als gevolg van de herprioritering in het kader van de Begroting 2004 niet in 2007 maar in 2009 worden afgerond.
- ³ In het kader van de beperking van de geluidsemissie van goederentreinen zijn in 2003 de eerste wagons van de Dolomietshuttle (project Pilot Fluister trein) gereed gekomen. Van deze goederentrein zijn de remsystemen van de wagons aangepast. Dit onderzoeksprogramma loopt door tot 2006 (duurproeven).
- ⁴ Het project Stamlijn NW Hoek Maasvlakte is in 2003 overgaan van de panstudiefase naar de realisatiefase, derhalve stond dit project nog niet vermeld in de begroting 2003.

8. Planstudie-programma Regionale/Lokale Infrastructuur (artikel 01.03.01)

Omschrijving		Gereed	
		Begroting 2003	Realisatie 2003
Stadsregio Amsterdam (ROA)			
N201 (Uithoorn – Aalsmeer)	OWN	pr	tb ¹
Stadsregio Amsterdam/provincie Noord-Holland			
Zuid-Tangent fase 2 (West/Oostracé)	OV	pr	– ²
SRR, Haaglanden, Prov. Zuid Holland			
RandstadRail fase 2 (ZoRo-rail)	OV	pr	tn ³
Overig Nederland			
Nijmegen, doortrekking A73	OWN	ot,tb	ot, tb ⁴
Bereikbaarheid oostzijde stadsregio Eindhoven (BOSE)	OWN	tb	– ⁵
Maaskruisend Verkeer, Maastricht	OWN	ot	– ⁶

Legenda:

sn startnotitie of studieplan

tn trajectnota of projectnota

ot ontwerp tracebesluit/projectbesluit

tb tracébesluit/projectbesluit

pr procedures rond

uo beschikking/uitvoeringsopdracht

Toelichting

Afwijkingen in de planning:

¹ Het tb (planstudie) is in 2003 afgerond en aangevraagd.

² Het project is opgesplitst in 2 aparte projecten: ZT West en ZT Oost. In de MIT behandeling van november zijn afspraken gemaakt over de Rijksbijdrage. Er wordt geen projectbesluit meegenomen (planstudies zijn wel gereed).

De resterende financiering valt onder de GDU+ middelen.

³ Zie onder 5/6. Wel is in 2003 de tn gerealiseerd.

⁴ De planstudie zal naar verwachting in het voorjaar 2004 worden afgerond.

⁵ Vanwege de decentralisatie per 01-01-2004 wordt het tb afgedaan door de vervoerregio Eindhoven.

⁶ De gemeente Maastricht heeft vooralsnog prioriteit gelegd voor de A2-ondertunneling. Derhalve is inzet voor dit project zeer laag geweest. In 2004 zal een aanvang worden gemaakt met de planstudie.

9. Planstudieprogramma regional/lokale infrastructuur < € 225 mln (artikel 01.03.01)

Omschrijving		Gereed	
		Begroting 2003	Realisatie 2003
Stadsregio Amsterdam (ROA)			
Gesloten instapregime metro A'dam (voorheen Tourniquetten Ringlijn)	OV	pr, uo	pr, uo
Uithoorn-Aalsmeer 4e fase	OV	pr	pr
Purmerend-Weidevenne	OV	pr	uo
Haaglanden			
Fietsontsluiting Leidschenveen (VINEX-act)	Fiets	pr	– ¹
Stadsregio Utrecht (BRU)			
Zuidertunnel Stationsgebied Utrecht	OWN	tn	tn
Transferia regio Utrecht fase 1	OWN	ot	ot
Overig Nederland			
Almelo Zuid (Nijreessingel)	OWN	pr	ou
Regionale Rail Arnhem–Nijmegen	OV	pr	tb ²
OV-verbinding Nijmegen–Waalsprong	OV	ot	– ³
OV Vathorst–Amersfoort CS (VINEX-act)	OV	tb,ot	– ⁴
Amersfoort, CSG, 2e fase	OWN	ot,tb	– ⁵
Heerhugowaard–Alkmaar, HAL deel b (VINEX)	OV/OWN	pr	tb ⁶
Zevenhuizen, omlegging N219	OWN	pr	– ⁷
Alphen a/d Rijn–Bodegraven verbreding N207	OWN	pr	– ⁸
Gouda, Zuid-Westelijke randweg	OWN	pr	– ⁹
Westland/Hoek van Holland (2e ontsluitingsweg)	OWN	pr	– ¹⁰
Den Bosch Zuid-Westtangent	OWN	pr	tb ¹¹

Legenda:

sn startnotitie of studieplan

tn trajectnota of projectnota

ot ontwerp tracebesluit/projectbesluit

tb tracébesluit/projectbesluit

pr procedures rond

uo beschikking/uitvoeringsopdracht

Toelichting

Afwijkingen in de planning:

^{1–11} De beperkte voortgang wordt veroorzaakt door de Decentralisatie per 2004. Deze projecten worden na de Decentralisatie overgedragen en hebben derhalve minder prioriteit en behoeven minder aandacht. Verkeer en Waterstaat heeft ook een terughoudende lijn gehanteerd voor het omgaan met planstudieprojecten. M.n. zijn alleen nog beslissingen genomen bij projecten die voor het moment van de decentralisatie nog geschikt konden worden.

10. Realisatieprogramma Reg./Lokale Infrastructuur (artikel 01.03.02), projecten >= EUR 225 mln

Omschrijving	uitgaven 2003 in EUR mln.				Gereed	
	Moda- liteit	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2003	Realisatie 2003
ROA (deels ook provincie NH)						
Noord-Zuidlijn Noord-WTC (inclusief voorbereidingskosten, busstation c.a. en Ijboulevard)	OV	11	21	10 ^a	2010	2010
Beneluxmetro (VINEX) (incl. tourniquets)	OV	57	50	- 8	2002	2002
RandstadRail, 1e fase (incl. voorbereidingskosten)	OV	10	89	79 ^b	2010	2010
Diversen						
«Experimenteerfonds»		2	2	0		
Directe uitvoeringsuitgaven		1	1	0		
Prijsbijstelling 2002 incl. deel GDU		15	15	0		
Totaal realisatieprogramma		97	162	66		
-/- Overplanning		14	0	- 14		
Totaal budget		82	162	80		

* Totaal «kolom begroting» kan afwijken door afronding.

Toelichting**Financiële afwijkingen**

- ^a De uitvoering in de NZ lijn gaat voortvarend. Aanvankelijk zouden meer mijlpalen worden gedeclareerd. Deze mijlpalen zijn vertraagd vanwege bezwaarprocedures (maatregelen t.b.v. stations Vijzelgracht en Ceintuurbaan). Desondanks kan meer worden betaald dan was voorzien.
- ^b Project wordt betaald o.b.v. mijlpalen. De begroting liet het toe om extra betalingen te verrichten op basis van bereikte mijlpalen.

11. Realisatieprogramma Duurzaam Veilig (artikel 01.03.03)

Omschrijving	uitgaven 2003 in EUR mln.			Gereed	
	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2003	Realisatie 2003
Demonstratieprojecten					
West Zeeuws Vlaanderen	4	5	1	2004	2006 ¹
Diverse kleine projecten	0	0	0	nvt	nvt
Duurzaam veilig					
Startprogramma Duurzaam Veilig Fase 1	2	17	15 ^a	2003	2003
Totaal	6	22	16		
Ruimte	8		- 8		
Totaal budget	14	22	8		

Financiële afwijkingen

- ^a De mede-overheden hebben € 15 mln. meer gedeclareerd. Het taakbedrag was een schatting uit voorgaande jaren.

Afwijkingen in de planning:

- ¹ Niet alle projecten zijn gereed. V&W heeft toestemming verleend om de oplevering 2 jaar uit te stellen.

12. Realisatieprogramma Waterkeren (artikel 02.01.02)

Omschrijving	uitgaven 2003 in EUR mln.			Gereed	
	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2003	Realisatie 2003
Dijkversterking Flevoland					
Verhoging dijken Markermeer en IJsselmeer	20	19	- 1	2004	2005 ¹
Maaswerken	45	20	- 25 ^a	2015	ZM2015 GM 2022 ²
Ruimte voor de Rivier					
Doorlatendmaken aanbrug spoorbrug Oosterbeek	13	9	- 4 ^b	2003	2004 ³
Kleine projecten en overige uitgaven RvR	6	7	1	nvt	nvt
Nadere uitwerking rivierengebied (NURG) Aankoop en inrichting	7	0	- 7 ^c	2015	2015
Bijdrage aan gemeente Nijmegen voor stadsbrug	-	91	91 ^d		
Afronding diverse projecten Benedenrivierengebied	-	3	3 ^e		
Primaire waterkeringen kust					
Bijdragen versterking waterkeringen	-	4	4 ^f		
Onderzoek golfbelasting	-	5	5 ^g		
Onderzoek veiligheid Nederland in kaart	-	4	4 ^h		
Herstel Steenbekledingen			0		
Herstel Steenbekledingen Noordoostpolder en Flevoland	23	16	- 7 ⁱ	2004	2005 ⁴
Steenbekledingen overig	25	26	1	2015	2015
Apparaatsuitgaven die niet aan projecten zijn toe te rekenen	-	2	2 ^j		
Totaal realisatie-programma	139	205	66		
-/- Overplanning	20				
Totaal OW begroting 2002 (03.04)*	119	205	86		

Financiële afwijkingen

- ^a Vertraging bij bereiken bestuurlijke overeenstemming over aanleg kaden Maas; zie vgr Maaswerken.
- ^b Vertraging door munitievondst.
- ^c Gerealiseerd via najaarsnotamutatie (door begrotingsoverheveling naar LNV).
- ^d Betaling is doorgeschoven vanuit 2002.
- ^e Deze projecten konden in 2003 niet worden afgerond.
- ^f Aan programma toegevoegd nav diverse bijdragebeschikkingen afgegeven door de staatssecretaris aan waterschappen. Deze beschikkingen worden afgegeven in het kader van de Wet op de Waterkering.
- ^g Aan programma toegevoegd nav het rapport kust van de TAW (Technische Adviescommissie Waterkeren).
- ^h zie toelichting bij g.
- ⁱ Meevaller benodigd voor het programma steenbekledingen in latere jaren.
- ^j Betreft voornamelijk algemene ICT kosten.

Afwijkingen in de planning:

- ¹ vertraging door procedure Raad van State.
- ² Vertraging bij het bereiken bestuurlijke overeenstemming over aanleg kaden Maas; zie vgr Maaswerken.
- ³ Vertraging door munitievondst (zie b).
- ⁴ vertraging door procedure Raad van State.

* De totale realisatie 2003 is exclusief uitgaven (3 m€) campagne Nederland leeft met water (via directie communicatie).

13. Planstudieprogramma Waterbeheren en Vaarwegen (artikel 02.02.01)

Omschrijving	Gereed	
	Begroting 2003	Realisatie 2003
Waterbeheren		
Speciedepot Maasdal	tb	nvt ¹
Rijn en rijntakken		
Bovenloop IJssel	tn/pb	2004 ²
Amsterdam Rijnkanaal en Noordzeekanaal		
Lekkanaal/3e Kolk Beatrixsluis	tb	2004 ³
Walradar NZK	pb	2004 ⁴

Legenda:

sn startnotitie of studieplan

tn trajectnota of projectnota

ot ontwerp tracebesluit/projectbesluit

tb/pb tracébesluit/projectbesluit

pr procedures rond

uo beschikking/uitvoeringsopdracht

Toelichting

Afwijkingen in de planning:

¹ Project wordt voorlopig aangehouden in afwachting van proef GVB (grootschalig verwerking baggerspecie).

² ot wordt in 2004 opgeleverd. De werkzaamheden zijn getemporeerd, omdat in de begroting 2004 de realisatieperiode is verschoven na 2010.

³ zie 2.

⁴ De planstudie is begin 2004 afgerond.

14. Realisatieprogramma Waterbeheren en Vaarwegen (artikel 02.02.02)

Omschrijving	uitgaven 2003 in EUR mln.			Gereed	
	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2003	Realisatie 2003
Waterbeheren (inclusief DUU's)	123	50	- 73		
IJsselmeergebied					
Inrichting IJsselmonding	7	4	- 3 ^a	2003	2004 ¹
Integrale Inrichting Veluwe Randmeer	3	1	- 2 ^b	2010	2010
Natte natuurprojecten IJsselmeergebied (ICES)	5	9	4 ^c	2004	2004
Rijn en Rijntakken					
Vispassages Amerongen en Hagestein	3	1	- 2 ^d	2003	2004 ²
A'dam Rijnkanaal & Noordzeekanaal					
Depot Averijhaven	0	2	2 ^e		
Natuurvriendelijke oever Zuiderpolder (Noordzeekanaal)	0	2	2 ^f		
Delta					
Haringvliet de Kier	2	1	- 1	2005	2005
Depot Hollandsdiep	18	2	- 16 ^g	2005	2007 ³
Depot Koegorspolder	18	1	- 17 ^h	2005	2007 ⁴
Doorlaatmiddel Veerse Meer	6	4	- 2 ⁱ	2004	2004
Maas, Maaskanalen en Midden-Limburgse en Noord Brabantse kanalen					
Vispassages Grave en Borgharen	1	1	0	2005	2005
Project wateroverlast					
Uitbreiding gemaalcapaciteit IJmuiden	17	13	- 4 ^j	2004	2005 ⁵
Uitbreiding gemaalcapaciteit Gouda	3	1	- 2 ^k	2003	2004 ⁶
Overig					
Projecten <10 mln	1	-	- 1	n.v.t.	n.v.t.

14. Realisatieprogramma Waterbeheeren en Vaarwegen (artikel 02.02.02)

Omschrijving	uitgaven 2003 in EUR mln.			Gereed	
	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2003	Realisatie 2003
Stimuleringsregeling hergebruik baggerspecie	10	–	– 10 ^l	n.v.t.	n.v.t.
Verwerkingsproef baggerspecie	0	1	1 ^m		
Subsidie sanering waterbodems	3	1	– 2 ⁿ	n.v.t.	n.v.t.
Sanering waterbodems (t/m 2010)	26	6	– 20 ^o		
Vaarwegen (exclusief DUU's)	114	102	– 12		
Fries Groningse kanalen					
Vaarweg Lemmer Delfzijl (incl. spoorbrug Grou)	6	2	– 4 ^p	2004	2006 ⁷
IJsselmeergebied					
2e Krabbersgatsluis	8	13	5 ^q	2003	2003
Vaarroute Ketelmeer (excl. EU bijdrage)	9	–	– 9 ^r	2003	2004 ⁸
Verbeteren vaargeul IJsselmeer A'dam-Lemmer	4	3	– 1	2004	2010 ⁹
Aqueduct Veluwemeer	0	2	2 ^s	2002	2003 ¹⁰
Rijn en Rijntakken					
Toekomstvisie Waal	0	2	2 ^t	2002	2002
Twenthekanalen, verruiming + zijkanalen; excl. kunstwerken en planstudiedeel	13	–	– 13 ^u	2005	2007 ¹¹
A'dam Rijnkanaal & Noordzeekanaal					
Lekkanaal, verbreding kanaalzijde/uitbr. ligplaatsen	4	2	– 2 ^v	2004	2004
Renovatie Noordzeesluizen IJmuiden	21	8	– 13 ^w	2004	2004
Delta					
Verdrag verdieping Westerschelde, incl. natuurherstel	16	43	27 ^x	2005	2005
Maas, Maaskanalen en Midden-Limburgse en Noord Brabantse Kanalen					
Z-Willemsvaart; renovatie middendeel kl. II	11	11	0	2005	2008 ¹²
2e Sluis Lith	0	1	1 ^y	2002	2002
Maasroute, modernisering fase 1, brugverhogingen Roosteren en Echt	2	4	2 ^z	2006	2006
Maasroute, modernisering fase 1 Voorhavens/wachtpl.	10	5	– 5 ^{aa}	2003	2004 ¹³
Overig					
Tijdelijke Beleidsreg. binnenvaartaansluitingen (TBBV)	1	1	0		
Walradarsystemen (t/m 2010)	1	2	1		
Vaarwegaansluitingen (SBV)	2	1	– 1		
Projecten < 10 mln.	6	2	– 4 ^{ab}		
Totaal	237	152	– 85		
Directe uitvoeringsuitgaven Vaarwegen	19	38	19		
Totaal realisatieprogramma, incl. overplanning	256	190	– 66		
-/Overplanning	22				
Totaal realisatieprogramma, excl. overplanning	234	190	– 44		
Planstudie Lemmer-Delfzijl (excl. spoorbrug Sauwerd)	3	–	– 3		
Overige planstudie projecten	3		– 3		
Begroting	240	190	– 50		

Toelichting

Financiële afwijkingen

- ^a Minder uitgegeven door lagere aanbesteding en vertraging vanwege vergunningenprocedure.
- ^b Het betreft hier om kasverschuiving binnen de afgesproken termijnen van oplevering.
- ^c Meer uitgegeven dan begroot, in 2004 wordt dit gecompenseerd met ICES Geld vanuit LNV.
- ^d Ontwerpfase in innovatief contract heeft langer geduurd dan gepland, dus konden nauwelijks PU's betaald worden.
- ^e Om depot operationeel te maken moesten nog een aantal aanpassingen gedaan worden door aannemer.
- ^f Dit project is nieuw en wordt gefinancierd uit H&I budget dat in 2004 wordt overgeboekt vanuit LNV ICES budget.
- ^g Minder uitgegeven door vertraging in uitvoering van aanlegwerkzaamheden.
- ^h Minder uitgegeven door vertraging in besluitvorming.

- ⁱ Het betreft een kasverschuiving binnen de afgesproken termijnen van oplevering.
- ^j Door vertraging bij de start van dit project verschuiven oplevering en kaseffecten naar 2004 en 2005.
- ^k Door vertraging in voorbereiding in minder geld uitgegeven.
- ^l Er zijn minder subsidieaanvragen gedaan dan verwacht.
- ^m Dit project komt voort uit project Koegorspolder en is nieuw van opzet.
- ⁿ Er zijn minder subsidieaanvragen gedaan dan verwacht.
- ^o Minder uitgegeven door vertraging van aanbestedingen en extra benodigd onderzoek.
- ^p De voorbereiding en uitvoering van deze projecten gebeurt door de provincies Friesland en Groningen. Dit nam meer tijd dan was gepland.
- ^q De realisatiekosten beliepen ca 5 miljoen euro meer dan gepland door meerkosten verwerken baggerspecie, uitbreiding remmingwerken om veiligheidsredenen en ontwikkeling bouwkosten.
- ^r Door het niet verlenen van de benodigde WVO vergunning moest dit werk worden uitgesteld.
- ^s Dit betreft betalingen die, binnen het totale projectbudget, zijn doorgeschoven naar 2003.
- ^t Dit betreft betalingen die, binnen het totale projectbudget, zijn doorgeschoven naar 2003.
- ^u Door nader onderzoek naar munitievondsten en ingestelde bezwaarprocedures tegen de aanbesteding heeft de start van het werk eerst ultimo 2003 plaats gevonden.
- ^v Door oorzaken bij de gemeente Nieuwegein is de aanpassing van het bestemmingsplan het Klooster vertraagd. Hierdoor konden de werken alleen vertraagd worden uitgevoerd.
- ^w Het werk is vertraagd door o.a problemen met de conservering van de roldeuren. De opleveringsdatum van het project (2004) lijkt nog steeds haalbaar.
- ^x Het opruimen van wrakken is met grote voortvarendheid opgepakt. Hierdoor is in 2003 meer budget besteed. De totaal projectkosten veranderen niet.
- ^y Betreft eindafrekening met aannemer. Kosten blijven binnen het totaal budget.
- ^z Na vertraging in 2002 wordt dit project nu voortvarend ter hand genomen.
- ^{aa} Door vertraging bij het bereiken van overeenstemming met de aannemer schuiven betalingen door naar 2004. Bovendien is het lopende projectdeel goedkoper uitgevoerd van verwacht. Hierdoor konden andere resterende projectonderdelen alsnog ter hand worden genomen. Door de hiervoor benodigde voorbereidingstijde verschuiven betalingen naar 2004.
- ^{ab} In verband met de financiële problematiek bij beheer en onderhoud is een aantal kleine projecten doorgeschoven naar 2004.

Afwijkingen in de planning:

- ¹ Vertraging vanwege vergunningenprocedure.
- ² Vanwege leereffect van de bouw van vistrap Hagestein is totale planning wat vertraagd.
- ³ Door vertraging in uitvoering van aanlegwerkzaamheden.
- ⁴ Door loskoppeling van grootschalige verwerkingsproef is discussie ontstaan over oplossingsrichting tussen Terneuzen en V&W.
- ⁵ Het project kan in 2004 worden afgerond; de laatste betalingen volgen in 2005.
- ⁶ Oplevering is 1 jaar vertraagd door langere voorbereiding van aanbesteding.
- ⁷ De voorbereiding en uitvoering van deze projecten gebeurt door de provincies Friesland en Groningen. Dit nam meer tijd dan was gepland.
- ⁸ Door het niet verlenen van de benodigde WVO vergunning moest dit werk worden uitgesteld.
- ⁹ De verdieping wordt gecombineerd met zandwinning. De marktvraag naar zand blijft achter bij de planning.
- ¹⁰ Door vertraging in de uitvoering is dit project in 2003 opgeleverd.
- ¹¹ Door nader onderzoek naar munitievondsten en ingestelde bezwaarprocedures tegen de aanbesteding heeft de start van het werk eerst ultimo 2003 plaats gevonden.
- ¹² Als gevolg van de herprioritering van het MIT (naar aanleiding van het Hoofdlijnenakkoord 2003) is de oplevering vertraagd naar 2008.
- ¹³ Door uitbreiding van de scope van het project (binnen het taakstellend budget) is de afronding verschoven naar 2004.

15. Realisatieprogramma Betuweroute (artikel 03.02)					
Omschrijving	uitgaven 2003 in EUR mln.			Gereed	
	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2003	Realisatie 2003
Betuweroute:				2006	2006
* reguliere SVV-middelen	127	14	- 113		
* Fes-middelen	252	253	1		
* Privaat	288	288	0		
* Bijdrage Gelderland	8	0	- 8		
* EU-ontvangsten	12	10	- 2		
Totaal realisatieprogramma	687	565	- 122		

16. Realisatieprogramma Hogesnelheidslijn (artikel 03.03)

Omschrijving	uitgaven 2003 in EUR mln.			Gereed	
	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2003	Realisatie 2003
HSL-Zuid (03.03.01)				2006/2007	2006/2007
* reguliere SVV-middelen	181	418	237		
* Fes-middelen	611	616	5		
* EU-ontvangsten	18	12	- 6		
* ontvangsten derden/diversen	0	29	29		
Subtotaal	810	1 075	265		
HSL-Oost (03.03.02)					
* reguliere SVV-middelen	3	1	- 2		
HSL-Zuid: rail personenvervoer (03.03.03)					
* reguliere SVV-middelen	16	39	23		
HSL-Zuid: hoofdwegen (03.03.04)					
* reguliere SVV-middelen	132	280	148		
Snelle treinverbindingen	5	5	0		
Totaal realisatieprogramma	966	1 400	434		

17. Realisatieprogramma Deltaplan Grote Rivieren (artikel 03.04)

Omschrijving	uitgaven 2003 in EUR mln.			Gereed	
	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2003	Realisatie 2003
Aanvullende werken stormvloedkering Waterweg (bijdr.)	16	10	- 6 ^a	2004	2005 ¹
Overige primaire waterkering – bijdragen	4	2	- 2 ^b	2004	2005 ²
Aanvullende werken stormvloedkering Waterweg (rijk)	2	2	0	2002	2004 ³
Overige primaire waterkering – rijk, exclusief werken IJsselmeergebied	1	0	- 1 ^c	2002	2003
Bijdragen DGR	8	9	1	2004	2005 ⁵
Overige kosten DGR + onverdeelde prijscompensatie	1	5	4 ^d	2002	2003 ⁶
Totaal realisatie-programma	31	30	- 1		
-/- Overplanning	0		0		
Totaal OW begroting 2002 (03.04)	31	30	- 1		

Toelichting**Financiële afwijkingen:**

- ^a Minder uitgegeven vanwege vertragingen door bestuurlijk-juridische en technische problemen.
^b Minder uitgegeven door vertraging in planvoorbereiding en in afwachting goedkeuring werkzaamheden.
^c Dijkversterkingen RDIJ na 2002 op IF 02.01.02.
^d Meerwerk, wordt vergoed door de opdrachtgever (Waterschap Salland).

Afwijkingen in de planning:

- ¹ Vertraging door bestuurlijk-juridische en technische problemen.
² Vertraging in planvoorbereiding en in afwachting goedkeuring werkzaamheden.
³ Afhandelen restfacturen.
⁴ Dijkversterkingen RDIJ na 2002 op IF 02.01.02.
⁵ Vertraging vanwege vernietiging dijkverbeteringsplan door Raad van State.
⁶ Uitloop door meerwerk.

18. Realisatieprogramma Multi- en Intermodaal Vervoer (artikel 04.03)

Omschrijving	uitgaven 2003 in EUR mln.			Gereed	
	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2003	Realisatie 2003
Regionale terminals	2,29	0,28	- 2,01 ^a	divers	divers
Totaal realisatieprogramma	2,29	0,28	- 2,01		
-/-Overplanning					
Totaal budget 04.03	2,29	0,28	- 2,01		

Toelichting**Financiële afwijkingen**

^a Voor een toelichting wordt verwezen naar onderdeel 5 «De productartikelen» artikel 04.03.

De aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer zijn opgenomen in Bijlage 2 van het Jaarverslag van het Ministerie van Verkeer & Waterstaat (Hoofdstuk XII) over het jaar 2003.

Afkortingenlijst

A.	
ALV	= Achterlandverbindingen
AHN	= Actuele hoogtebestand Nederland
AO	= Anticiperend Onderzoek
ATT	= Aansturing en toekomst taakorganisatie
AVV	= Adviesdienst Verkeer en Vervoer
B.	
BB21	= Beheer en beveiliging 21e eeuw
BER	= Beleidseffectrapportage
BLS	= Besluit locatieverbonden subsidies
B&O	= Beheer en onderhoud
BOR	= Bereikbaarheidsoffensief Randstad
BPM	= Belasting personen motorrijtuigen
BPN	= Beheerplan nat
BPRW	= Beheerplan voor de rijkswateren
BR	= Betuweroute
BVE	= Beleidsvoorbereiding – en evaluatie
C.	
CIW	= Commissie integraal waterbeheer
COV	= Centraal overleg vaarwegen
D.	
DBFM	= Design, build, finance & maintain
DBM	= Design, build & maintain
DCC	= Decentraal Coördinatiecentrum
DGG	= Directoraat-generaal goederenvervoer
DGIS	= Directoraat-generaal Internationale Samenwerking (EZ).
DGP	= Directoraat-generaal personenvervoer
DGR	= Deltaplan grote rivieren
DGW	= Directoraat-generaal water
DRIP	= Dynamische route informatie panelen
DUU	= Directe uitvoeringsuitgaven
DV	= Duurzaam Veilig
DVM	= Dynamisch verkeersmanagement
E.	
EC	= Engineering and construct
EKB	= Externe kwaliteitsborging
EEG	= Europese Economische Gemeenschap
EFRO	= Europees fonds voor regionale ontwikkeling
EU	= Europese Unie
F.	
FES	= Fonds economische structuurversterking
FTE	= Full-time equivalent
G.	
GDU	= Gebundelde doeluitkering
GWW	= Grond, weg- en waterbouw

H.	
HGIS	= Homogene Groep Internationale Samenwerking
HOV	= Hoogwaardig openbaar vervoer
HSL	= Hogesnelheidslijn
HWN	= Hoofdwegennet
I.	
IBO	= Interdepartementaal beleidsonderzoek
ICES	= Interdepartementale commissie voor economische structuurversterking
IF	= Infrastructuurfonds
IFS	= Intermodal freightport Schiphol
IGO	= Integratiestudie Gelderland Oost
IPO	= Interprovinciaal overleg
IRMA	= INTERREG Rijn- en Maasactiviteiten
IUU	= Indirecte uitvoeringsuitgaven
ITT	= Invitation to tender
K.	
KAN	= Knooppunt Arnhem Nijmegen
KLPD	= Korps landelijke politie diensten
KPI	= Key Performance Indicator
L.	
LCCD	= Landelijke coördinatiecommissie dijkversterkingen
LCW	= Landelijke coördinatie waterverdeling
LNV	= Ministerie van Landbouw natuurbeheer en voedselkwaliteit
M.	
MER	= Milieueffectrapportage
MIT	= Meerjarenprogramma infrastructuur en transport
MRB	= Motorrijtuigenbelasting
MvT	= Memorie van toelichting
MTC	= Multimodaal transportcentrum
N.	
NMP	= Nationaal milieu beleidsplan
NS	= Nederlandse Spoorwegen
NSP	= Nieuwe sleutelprojecten
NURG	= Nadere uitwerking rivierengebied
NV	= Naamloze vennootschap
NVVP	= Nationaal verkeers- en vervoersplan
NvW	= Nota van wijziging
NW4	= Vierde nota waterhuishouding
NWB	= Nationaal wegenbestand
O.	
OEEI	= Onderzoeksprogramma economische effecten infrastructuur
OESA	= Ombuiging EfficiencySpoor Agentschap
OLS	= Ondergronds logistiek systeem
OT	= Ontwerptracébesluit
OV	= Openbaar vervoer
OWN	= Onderliggend wegennet

P.	
PAGE	= Plan van aanpak goederen emplacementen
PEMBA	= Wet premiedifferentiatie en marktwerking bij arbeidsongeschiktheidsverzekeringen
PKB	= Planologische kernbeslissing
PMA	= Personeel, materieel en automatisering
PMR	= Project mainportontwikkeling Rotterdam
PRI	= Project ramingen infrastructuur
PPS	= Publiek private samenwerking
PU	= Productuitgaven
R.	
RIB	= Railinfrabeheer
RMNO	= Raad voor Milieu en Natuuronderzoek
RO	= Ruimtelijke ordening
ROA	= Regionaal orgaan Amsterdam
RR	= Rekeningrijden
RSC	= Railservicecentre
RW	= Rijkswegen
RWS	= Rijkswaterstaat
S.	
SOIT	= Subsidieregeling openbare inland terminals
SN	= Startnotitie
SNIP	= Spelregels natte infrastructuurprojecten
SPM	= Strategisch personeelsmanagement
STOV	= Stadsgewestelijk openbaar vervoer
STOWA	= Stichting toegepast onderzoek water
SVV	= Structuurschema verkeer en vervoer
SWAB	= Samen werken aan bereikbaarheid
SWOV	= Stichting wetenschappelijk onderzoek verkeersveiligheid
T.	
TB	= Tracébesluit
TBBV	= Tijdelijke beleidsregeling bijdragen vaarweg-aansluitingen
TBSA	= Tijdelijke bijdrageregeling spoor-aansluitingen
TDI	= Toeritdoseerinstallaties
TEN	= Transeuropese netwerken
TiB	= Transport in balans
TN	= Tracénota
TTI	= Tunneltechnische Installatie
TTP	= Tweede tactisch pakket
U.	
UKR	= Uitkeringsregeling bestrijding verontreiniging rijkswateren
UvW	= Unie van waterschappen
V.	
VAT	= Voorbereiding, administratie en toezicht
VERDI	= Verkeer en vervoer: regionaal, decentraal en integraal
VINEX	= Vierde nota ruimtelijke ordening extra
VNG	= Vereniging van Nederlandse gemeenten

VROM = Ministerie van Volkshuisvesting ruimtelijke ordening en milieubeheer

W.

WIM-VID = Weigh in motion met videosysteem

WST = Westerscheldetunnel

WVO = Wet verontreiniging oppervlaktewateren

WTC = World trade centre

Z.

ZOAB = Zeer open asfaltbeton

ZSM = Zichtbaar Slim Meetbaar